

సంపుటి 10 డిశంబరు '53 సంచిక 8

కర్తవ్యం

—— ० ——

"పొలమల దపించు గ్రామసీమలకుఁ, దెండు- జీవితానందమయ ఝరీజీవనముల" ("Bring the flood tide of life's joy to the arid villages") ఇదే మన కర్తవ్యం ఇదే మహాత్మాగాంధి కలలు గాంచిన రామరాజ్యం ఈ ఆశయసిద్ధికే ప్రభుత్వోద్యోగులు, ప్రజలు ప్రయత్నించవలసియుంది రాళ్ళసీమ అయిన రాయలసీమను మరల రత్నాలసీమగా మార్చవలసియుంది అన్నదాతయైన ఆంధ్రమాతను అష్టైశ్వర్య సంశోభిగా జేయవలసియుంది ఈ సందిగ్ధ సమయంలో ప్రభుత్వభారం వహించే పెద్దలకు, వారికి పూర్తి సహకారాన్నిచ్చి తోడ్పడవలసిన ప్రజలకు "ఆంధ్ర మహిళ" అందిచ్చే సందేశంకూడ యిదే.

40 ఏళ్ళుగా అలజడి జరిపి ఆంధ్రరాష్ట్రమతల్లిని విడిపించుకున్నారు- ఆమె బిడ్డలు (ఉమ్మడి కుటుంబంలో ఆమెకు అన్యాయం జరుగుతుందనీ– వేరుపరచి ఆమెను సర్వాంగశోభితురాలునిగా చేసి, భారతమాత బిడ్డల్లోనికల్లా అల్లారుబిడ్డగా ముస్తాబుచేయాలనీను) ఈ ఆశయసిద్ధికే అక్షరాలా ఆంధ్రులదైన చెన్నపట్టణాన్ని ధారబోసేం. బళ్లారి ప్రాంతంలో తోటి సోదర-సోదరీమణుల్ని విడుచుకున్నాం తెలంగాణాలోని తెలుగు బిడ్డల్ని అల్లే ఉంచేం ఇలా అనేక త్యాగాలు చేసేం. ఆఖరుకు అమరజీవి శ్రీ పొట్టి శ్రీరాముల్ని అఖండ బలిగా సమర్పించేం 'మన ఆంధ్ర రాష్ట్రం' అంటూ ఒక ఆకారంలోకి తెచ్చుకోడానికి

ఆ తరువాత చర్చించి- చర్చించి దేశసేవలో ఆరి-తేరి-పండి- ఫలించిన శ్రీ ప్రకాశంగార్ని ప్రధానామాత్యులుగా అన్నదమ్ముల సమైక్యభావంతో, నియమించుకున్నాం ప్రస్తుత రాజధాని ఒకటి కావాలని చర్చించి అదీ స్థిరపర్చుకున్నాం. అన్నివర్గాలవారి సాకారసానుభూతుల్నీ పొందగల చక్కటి మంత్రివర్గాన్ని ఏర్పరచుకున్నాం విజయనామ సంవత్సర భాద్రపద బహుళ నవమి గురువారంనాడు శుభముహూర్తం పెట్టుకొని ఆంధ్రరాష్ట్రమంతటా రాష్ట్ర జన్మదినోత్సవాలు జరుపుకున్నాం మొన్ననే కార్తీక కృష్ణ తదియ సోమవారం ప్రప్రథమంగా ఆంధ్ర శాసనసభ సమావేశం, ప్రమాణ స్వీకరణం, అధ్యక్ష, ఉపాధ్యక్షుల ఎన్నికలు, ఇత్యాది కార్యకలాపాలన్నీ ఆంధ్రంలో జరుపుకుని ఆంధ్రుల చిరకాల వాంఛ నెరవేరినట్లే ఆనందించేం

కాని ఈ ఆనందాతిశయాల్లో ముఖ్య కర్తవ్యాన్నీ, మనం ఏ ఆశయాలతో రాష్ట్రం కావాలన్నామో, ఆ గమ్యస్థానాన్ని మరచిపోరాదు ఈ ఆశయసిద్ధికి ఆంధ్రులంతా ఒక్క కుటుంబంలోని వారుగా ఐక్యమత్యంతో ప్రవర్తించి, తోటి రాష్ట్రాలన్నిటిమెప్పు పొందవలసియుంది వారికి మార్గదర్శకులం కావలిసియుంది

ఆంధ్రమాతకు అపూర్వమైన సహజసంపదలున్నాయి ఆంధ్రరాష్ట్రం అన్నప్రదాత అన్నారందరూ ఈమధ్య. అన్నపూర్ణ యింటిలో అన్ని సిరిసంపదలూ ఉన్నాయి ఆంధ్రమాతకు పుష్కలమైన పాడి-పంటలు సౌభాగ్యం, నిత్య

కర్తవ్యం

పుష్కరిణులైన నదీ నదాల సౌందర్యం, అంచనావేయని అటవీ— ఖనిజసంపదలు; ఇత్యాది ప్రకృతి సిద్ధమైన లక్ష్మీ సంపదలెన్నైనా ఉన్నాయి వీటికన్నిటికీమించిన రత్నాలు, 2 కోట్ల పైచిలుకు మానవ బలగం ఉంది ఈదైవ ప్రసాదిత ప్రకృతి సంపదల్ని పూర్తిగా సద్వినియోగం చేసుకుంటే, ఆంధ్ర బిడ్డలు భారతావని కంతటికీ ముద్దుబిడ్డ లౌతారు

ఇందుకే మనం అలజడి చేసింది, త్యాగాలుగావించింది, ఆంధ్రరాష్ట్రమని యేర్పరచుకొన్నదీని పల్లెపల్లెలా వాడవాడలా ఈ సందేశం వ్యాపించాలి రాష్ట్రమంతటా శాంతి- భద్రతలు, సౌహార్దం— సమరసభావాలు హెచ్చించాలి అన్యోన్యసహకారంతో అనేక ఘనకార్యాలు సాధించవచ్చు ప్రజలందరికీ పాడి-పంటలు, కూడు-గుడ్డలు, విద్యా-వినోదాలు, వసతి— వాణిజ్యసౌకర్యాలు కలిగించాలి అన్ని ప్రాంతాలవారినీ సంతృప్తిపరచటాన్కి మనమింకా విశేష ప్రేమ- సేవ- త్యాగ- సౌహార్దభావాలు అలవరచుకోవాలి కలిసి కట్టుగా రాష్ట్ర క్షేమం కోసరం, మనం ఏర్పరచుకొన్న ఆశయసిద్ధికోసరం కృషిచేయడం నేర్చుకోవాలి అంతా ఐకమత్యంతో కృషిచేస్తే సాధించలేనిదేమీలేదు పరిష్కరించలేని సమస్యే ఉండదు

"సర్వేజనో సుఖినోభవంతు" అని పెద్దలు ఆశీర్వదిస్తారు తదాస్తు— అని "ఆంధ్ర మహిళ" కూడ అంటూయుంది

"దేశానర్థము వాపి దేశహితమర్థిం గూర్పగ న్మండలా
ధీశత్వాద్యధికార ధూర్వహులుగా నేర్పడ్డ ధన్యాత్మకుల్
దేశస్థు ల్దమ దేశవృద్ధి మది నుద్దేశించి కావించు నా
దేశక్షేమ విధాన యత్నములు సిద్ధింబొంద, దోడయ్యెడున్"

చిన్న మొత్తాలు నిల్వచేసే ఉద్యమంలో స్త్రీల తోడ్పాటు

నవంబరు 24 న ఢిల్లీలో, చిన్న మొత్తాలు కూడబెట్టే అలవాటును స్త్రీలలో వ్యాపింపచేయడానికి తీసుకొన్న చర్యలనుగూర్చి స్మాల్ సేవింగ్స్ కేంద్ర సలహాసంఘంవారు ఈ వేళ చర్చించారు సలహాసంఘం అధ్యక్షురాలు శ్రీమతి హానాసేన్ అగ్రాసనాధిపత్యం వహించింది

శ్రీమతి దుర్గాబాయ్ దేశముఖ్ మాట్లాడుతూ ఇది వరలో స్త్రీలు ఐచ్ఛిక సంక్షేమ కార్యకలాపాల్లో పాల్గొంటూ వచ్చారని, ఇప్పుడు చిన్న మొత్తాలను కూడబెట్టే ఉద్యమానికి తోడ్పడడంవల్ల వారి కార్యకలాపాలు ఆర్థిక రంగంలోకి విస్తరించాయని అన్నారు

శ్రీమతి హానాసేన్ మాట్లాడుతూ గతమాసం ఈ ఉద్యమం ప్రారంభమయినప్పటినుండి నేషనల్ సేవింగ్స్ కమిషనరు ఏజంటుగా పని చేయడానికి 37 రిజిస్టర్డు సంక్షేమ సంస్థలనుంచి దరఖాస్తులు వచ్చాయి వీటిలో 9 సంస్థలకు నేషనల్ కమిషనరు అనుమతి యిచ్చాడు తక్కిన దరఖాస్తులు విచారణలో వున్నాయి అని అన్నారు

నేషనల్ సేవింగ్స్ కమిషనరు సహాయంతో ప్రచారకులను తర్ఫీదు చేయడం అత్యవసరమని సంఘం వారు భావించారు ఒక మాసం లోపుగా యిట్టి శిక్షణ ప్రారంభించాలని నిర్ణయించారు.

ఈ కృషికి భారత ప్రభుత్వ ఆర్థికశాఖ సంపూర్ణంగా తోడ్పడుతుందని ఆ శాఖ డిప్యుటీమంత్రి గుహాగారు వాగ్దానం చేశారు

రాజకీయాలు

* శ్రీ గోళ్ళమూడి రామచంద్రరావు *

అక్టోబర్ నాల్గోవారం మొదలుకుని నవంబర్ మూడోవారంవరకూ జాతీయ, అంతర్జాతీయ రాజకీయ సంఘటనల్లో ముఖ్యమైనవి ఇవి — పాకిస్థాన్‌తో సైనిక ఒప్పందం చేసుకునేందుకు అమెరికా బాహాటంగా సంప్రదింపులు ప్రారంభించటం, పశ్చిమరాజ్యాల సామ్రాజ్యవాదాన్ని నెహ్రూ, సుకర్ణో ప్రభృతులు విమర్శించటం, కొరియాలో యుద్ధఖైదీల సమస్యల్లో అభివృద్ధి లేకపోవటం, అగ్రనాయక సమావేశం విషయమై ప్రయత్నాలు, భారత రాజ్యాంగంలో సవరణలు చేసేవిషయమై నెహ్రూ సమాలోచనలు జరపటం, ఆంధ్రరాజకీయాల్లో అస్థిరత్వం మరింత పెరిగిపోవటం

* * *

కమ్యూనిస్టుదేశాల చుట్టూ తనసైనిక స్థావరాలతోనింపివేసి లొంగదీసుకు రావాలని అమెరికా చేస్తున్న ప్రయత్నాలు ఈ నెలలో మరొక అడుగుముందుకు సాగిన తమ సేనలకు అమెరికా ఆయుధాలు సప్లయిచేస్తే, తన భూభాగంలో అమెరికాకు యుద్ధ స్థావరాలు ఇవ్వటానికి పాకిస్థాన్ సిద్ధంగా ఉన్నదనీ, ఈవిషయమై వాషింగ్టన్‌లో సంప్రదింపులు జరుపుతున్నవనీ వార్తలు వచ్చినవి ఆయుధ సహాయం విషయంలో సంప్రదింపులు జరుగుతున్నమాట నిజమే కాని, స్థావరాల విషయమై చర్చించటంలేదని అమెరికన్ అధికారులు ప్రకటించారు ఈ సంప్రదింపుల పట్ల ప్రధానినెహ్రూ నవంబర్ 15 వ తేదీన ఢిల్లీ విలేఖరులతో మాట్లాడుతూ ఇండియా ఎంతో ఆందోళనపడుతున్నట్లు తెలియజేసారు

పాక్ — అమెరికన్ సంప్రదింపులు యావత్తు దక్షిణాసియా పరిస్థితులను, ముఖ్యంగా ఇండియా—పాకిస్థాన్‌ల సంబంధాలనూ తలకిందులు జేయగలవని నెహ్రూ హెచ్చరించారు ఈ విషయమై తాము విదేశీ రాయబారులతో కూడా సంప్రదించి ఉన్నామనీ, పాకిస్థాన్ తాను ఆక్రమించుకుని ఉన్న కాశ్మీర్ భూభాగంలో అమెరికాకు స్థావరాలివ్వటానికి వీలులేదనీ ప్రకటించారు కాశ్మీర్‌నాయకులంతా పాకిస్థాన్‌ను విమర్శిస్తూ, వాళ్ళఆటలను సాగనిచ్చేదిలేదని స్పష్టపరిచారు ఈ ప్రకటనలకు పాకిస్థాన్ అధికారులు, పత్రికలు మండిపడటం జరిగింది నెహ్రూ హెచ్చరికను మనసులో పెట్టుకుని ఇండియాలో భయోన్మాదాలు వ్యాపిస్తున్నవనే అభిప్రాయాన్ని ఐసెన్‌హోవర్ వెల్లడించారు

నార్వే, డెన్మార్క్, పశ్చిమజర్మనీలు మొదలుకుని దక్షిణకొరియావరకూ అమెరికన్లు, వాళ్ళఆశ్రితులు కమ్యూనిస్టుదేశాల చుట్టూ యుద్ధ స్థావరాలను ఏర్పాటు చేశారు అయితే మధ్యప్రాచ్యంలోను, దక్షిణాసియాలోను ఈ శ్రేణికి తగినబలం లభించలేదు ముస్లిం దేశమయిన టర్కీనిచూపి అరబ్‌రాజ్యాలను రక్షణవ్యవస్థలోకి లాగాలని అమెరికా ప్రయత్నించింది కాని, ప్రత్యక్షంగా తమను దోచుకుంటున్న పశ్చిమరాజ్యాలతో చేయికలపటానికి అవి అంగీకరించలేదు ఈవార, అమెరికా, బ్రిటన్లు పర్షియాలో విజయం సాధించినవి ఇక గిల్గిట్ మొదలైనవి సంపాదించటానికి పాకిస్థానుతో బాహాటంగా సంప్రదింపులు మొదలుపెట్టినవి. దీనికి చైనా, రష్యాలు ఊరుకోవు అప్పుడు కాశ్మీర్ మరొక కొరియా అవుతుంది అదీకాక, ఇండియా, పాకిస్థానుల సంబంధాలే అంతంత మాత్రంగా ఉన్నప్పుడు అమెరికా జోక్యం మరింత ప్రమాదకరం.

ఉత్తర, దక్షిణ అమెరికా ఖండాలు రెండింటిలోనూ ఇతరుల జోక్యాన్ని సహించలేదని 'మనోసిద్ధాంతా'న్ని అనుసరిస్తున్న అమెరికా, ఎక్కడో కొరియాలో యుద్ధం

జరిగితే అమాంతంగా అందులోకి దూకిన అమెరికా, చైనాకు ఫార్మోజా ఇస్తామని ప్రెసిడెంట్ రూజ్వెల్ట్ చేసు కున్న ఒప్పందాన్ని భగ్నపరచిన అమెరికా, తన పొరుగు దేశంలో గూడుపుఠాణీలకు ఆందోళన పడిన ఇండియాను ఆక్షేపించటం ఎట్లా ఉన్నదో వేరే చెప్పనవసరంలేదు

* * *

అయితే అమెరికా ఆలోచనలు బ్రిటన్‌కే నచ్చటంలేదు. తాము పాకిస్థానుకు కావలసిన ఆయుధా లివ్వటానికి ఎప్పుడూ సిద్ధంగానే ఉన్నామనీ, ఇప్పుడావిషయమై సంప్ర దింపులు ఆశ్చర్యకరంగా ఉన్నవనీ బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ ప్రతి నిధులు సూచించారు పాకిస్థాన్‌ను బలపరచటానికి బ్రిటన్ సంసిద్ధత మితిమీరిపోతున్నదని భారత ప్రధాని లోగడ హెచ్చరించే ఉన్నారు

పండిత నెహ్రూ ఢిల్లీ విలేఖరుల సమావేశంలో మరొక హెచ్చరికకూడా చేశారు సామ్రాజ్యవాదుల్లో దురాశ పెరిగిపోతున్నదనీ, వలసలకు స్వపరిపాలన ఇవ్వా లనీ గత యుద్ధానంతరం ఏర్పడ్డ అభిప్రాయాలు అంత రించిపోయినవనీ ఆయన అన్నారు. గయానా, కెన్యా, మధ్యఆఫ్రికా, సూడాన్, మలయా, ఇండోచైనాలలోనూ, ఇండియాలోని ఫ్రెంచి పోర్చుగీస్ స్థావరాలలోను ఇది స్పష్టపడుతున్నది.

ఇండొనీషియా అధ్యక్షుడు డా॥ సుకర్నో నవంబర్ 10 వ తేదీన జకర్తాలో మాట్లాడుతూ, ఇండొనీషియాలో తిరుగుబాటు జరుపుతున్న దారుల్ ఇస్లాం వాదులు ఇండో నీషియాను కమ్యూనిస్టేతర ముఠాలోకి లాగటానికి ప్రయ త్నిస్తున్నారని బహిరంగంగా ఆరోపించారు కమ్యూనిస్టే తర ముఠాలోకి లాగటం దేనికంటే, మరొక యుద్ధాన్ని తీసుకువచ్చి ఆ గంద్రగోళంలో అధికారం సంపాదించా లని వాళ్లు ఉద్దేశిస్తున్నారని సుకర్నో అన్నారు పశ్చిమ రాజ్యాలు తయారుచేస్తున్న కమ్యూనిస్టేతర వర్గపు లక్ష్యాన్ని వివరించటానికి ఇంతకు మించి చెప్పటం అనవసరం.

♦ ♦ ♦

పశ్చిమరాజ్యాలు తమ వలసలను ఇంకా గట్టిగా తమ చేతి కిందకు తెచ్చుకొనటం, తమ మాట వినని ఇండో నీషియా, పర్షియా, బర్మా మొదలైన దేశాల్లో తిరుగు బాట్లు ప్రోత్సహించటం, ఇండియా క్షేమానికి విరుద్ధంగా పాకిస్థాన్‌ను తయారుచేస్తున్నవి. ఇంతేకాక, తమ 'రక్షణ'కు అప్పగించబడ్డ 'రక్షిత' దేశాలను, మైనర్ల ఆస్తులను దిగమింగే గార్డియన్లమాదిరి, భక్షించటానికి పూనుకున్నవి దక్షిణాఫ్రికా నైరుతి ఆఫ్రికానూ, బ్రిటన్ పశ్చిమాఫ్రికాలోని టోగోలాండ్‌నూ ఈవిధంగా భుక్తం చేసుకో జూస్తున్నవి బ్రిటన్ గోల్డ్‌కోస్ట్ ప్రభుత్వం చేత ఈపని చేయిస్తున్నట్లు టోగోలాండ్ ప్రజా ప్రతినిధులిద్దరు సమితి ధర్మకర్తృత్వ సంఘానికి ఫిర్యాదు చేశారు దీనిమీద జరిగిన చర్చలో భారత ప్రతినిధి శ్రీమతి లక్ష్మీమీనన్ మాట్లాడుతూ ఈనాడు పాలక రాజ్యాలు తమకు అప్ప గించబడ్డ 'రక్షిత' రాజ్యాలను భక్షిస్తూ ఉంటే ఐక్యరాజ్య సమితి ఉపేక్షించి ఊరుకుంటున్నదని ఆఫ్రికా, ఆసియా ప్రజలు భావిస్తున్నారని వెల్లడించింది

స్వపరిపాలన లేని దేశాల విషయమై ఈమె మరొక పాలక దేశం— అమెరికా—తో సంఘర్షణకు దిగవలసి వచ్చింది అమెరికా ఆగ్నేయాంతరంలో ఉన్న పోర్టొరికో ద్వీపం విషయంలో ఈ సంఘర్షణ వచ్చింది.

ఈ ద్వీపం జనాభా 19 లక్షల్లో అత్యధిక సంఖ్యాకులు స్పానిష్ జాతీయులు అమెరికా పాలన కింద చాలా సం॥ల నుంచీ ఉన్నప్పటికీ జనాభాలో చదువురాని వాళ్లు 100931 మంది వరకూ ఉన్నారు. ఉన్న చెరుకుతోటలు ముప్పాతిక మువ్వీసం ఎక్కువమంది జనం అమెరికన్ నగరాల్లో చాకిరీచేసి పొట్టపోసుకుంటారు 1946 లో స్పానిష్‌ను ప్రభుత్వ భాషగాచేస్తూ శాసనసభ తీర్మానించగా ప్రెసిడెంట్ ట్రూమన్ దానిని తోసిపారేశారు భూసంస్కరణల చట్టం ఒకటి 1946 లో ప్రవేశపెట్టటం జరిగింది కాని అంత ప్రయోజనకారి కానందువల్ల అమెరికాలోనూ, బయటా కూడా విమర్శించబడ్డది.

అసంతృప్తులయిన పోర్టొరికో ప్రజలిద్దరు 1950 నవంబర్ 15 తేదీన ట్రూమన్‌ను హత్యచేయ ప్రయ త్నించి విఫలులయినారు 1951 జూలై 25 న 'అంతరం గిక స్వపరిపాలన'తో 'పోర్టొరికో కామన్వెల్తు' ఏర్పా టయింది

ఇది ఇప్పుడు స్వపరిపాలనగల దేశం అయింది గనుక దీనివిషయమై అమెరికా ప్రభుత్వం సమితికి చేయక్కఱ లేదని సమితి ఉప సంఘంలో ప్రతిపాదనరాగా భారత

ప్రతినిధి ప్రతిఘటించింది దీనిమీద అమెరికా ప్రతినిధికి ఆక్రోశం కలిగి 'ఇండియా కింద అండమాన్, నికోబార్ దీవులు లేవా?' అని విమర్శించింది

*　　*　　*

కొరియా యుద్ధఖైదీలకు నచ్చచెప్పటంలో అభిప్రాయ భేదాలు వచ్చి కార్యక్రమం నిల్చిపోయింది రాజకీయసమావేశపు ఏర్పాట్లపై చర్చ జరుపుతున్న ఉభయ ప్రతినిధులకు సమాధానం కుదరటంలేదు గడువులోపల ఒప్పందం కుదరకపోతే కొత్తయుద్ధ విరమణ ఒప్పందం చేసుకోవటం అవసరమని ప్రధాని నెహ్రూ సూచించగా అమెరికా ప్రతిఘటించింది బ్రిటన్ ప్రక్కతాళం వేస్తున్నది

అంతర్జాతీయ వైరుధ్యాలను పరిష్కరించటానికి అగ్రరాజ్యాలు సమావేశంకావాలని ఇండియామొదలైన దేశాలు సూచించినవి కమ్యూనిస్టు చైనాతోసహా ముందు అయిదు అగ్రరాజ్యాలు కలుసుకుని ముఖ్యసమస్యలను చర్చించాలనీ, ఆపైనమిగిలిన నాలుగుదేశాలు జర్మనీ సమస్యను చర్చించాలనీ రష్యాచేసిన ప్రతిపాదనను పశ్చిమరాజ్యాలు నిరాకరిస్తూ, ముందు జర్మన్ సమస్యను చర్చించాలని సూచించినవి మూడుపశ్చిమరాజ్యాల నాయకులు డిసెంబర్ మొదట్లో బెర్ముడాలో కలుసుకోబోతున్నారు

అయితే బ్రిటన్, ఫ్రాన్స్‌లకు మాత్రం రష్యాతో సంప్రదించాలన్న సంకల్పం బలంగాఉన్నది తాను సోవియట్ ప్రధానిని కలుసుకునేందుకు చర్చిల్ ఉద్దేశిస్తున్నట్లు తెలుస్తున్నది

*　　*　　*

ప్రజా స్వామ్యాన్ని గురించి ధర్మపన్నాలు చెప్పే బ్రిటన్ సూడాన్‌లు అన్యాయానికి ఒడిగడుతున్నది సుడాన్ భవిష్యత్తును నిర్ణయించటానికి మొదటి మెట్టుగా ఏర్పాటయే తాత్కాలిక పార్లమెంటు ఎన్నికల్లో చాలా అక్రమాలు జరిపిస్తున్నది పైపెచ్చు ఈజిప్టు మీద దురారోపణలు చేస్తున్నది ఈ ఎన్నికల ఏర్పాట్లకు ప్రత్యేకంగా పిలిపించబడ్డ భారత ఎన్నికల కమీషనర్ సుకుమారసేన్ ఈ ఎన్నికలు ఒక ఫార్సుగా ఉన్నవని అన్నారంటే, వేరే చెప్ప నవసరంలేదు

*　　*　　*

భారతదేశంలో 'బి' 'సి' తరగతి రాష్ట్రాలను రద్దుచేయటం, రాజప్రముఖ్ పదవులను రద్దుచేయటం, ఆస్తిని ప్రభుత్వం జాతీయం చేసేటప్పుడు పరిహారం ఇవ్వాలన్న నియమాన్ని తొలగించటం మొదలైన సవరణలను భారత రాజ్యాంగంలో చేయాలని పండితనెహ్రూ ఉద్దేశిస్తున్నట్లూ, ఆవిషయమై వివిధరాష్ట్రాల ముఖ్య మంత్రులను, రాజ్యాంగ నిపుణులను సలహా కోరినట్లు తెలుస్తున్నది. రాజప్రముఖ్‌లు తమ భరణాను తగ్గించుకోవాలని నెహ్రూ ఇంతకుముందే కోరియున్నారు,

*　　*　　*

ఆంధ్రమంత్రివర్గం కృషిక్‌పార్టీ ప్రతినిధి లచ్చన్నగారికి స్థానం ఇచ్చింది రాజధాని విషయంలో తమవైఖరి మారలేదని ఆయన ప్రకటించటంవల్ల, ఆయన నియామకం కాంగ్రెసుపై కృషిక్‌పార్టీకి లభించిన విజయమనే చెప్పవలసివుంటుంది ఆర్థికమంత్రి విశ్వనాథంగారు ఆంధ్రప్రభుత్వంలో ఉండవీలులేదనీ, అది కాంగ్రెసు ప్రభుత్వమేకాని మిశ్రమ ప్రభుత్వం కాదనీ ప్రజాసోషలిస్టుపార్టీ అఖిలభారత, ఆంధ్రరాష్ట్ర కార్యవర్గాలు నిర్ణయించినవి పార్టీకో పదవికో రాజీనామా ఇవ్వాలని ఆయనకు స్పష్టపరచినవి ఇందువల్ల మంత్రివర్గపరిస్థితి మరింత అస్థిరమయిపోయింది

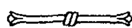
రాజధాని కర్నూలులోనే ఉంచటమా, లేక గుంటూరు విజయవాడ ప్రాంతానికి మార్చటమా అన్న విషయమై నవంబర్ నాలుగో వారంలో ఆంధ్ర శాసనసభ చర్చించబోతున్నది అయితే కమ్యూనిస్టేతర పార్టీల వైఖరిని చూస్తే ఆంధ్రరాష్ట్రాభివృద్ధికి గొప్ప అపకారం జరిగేట్టు కనిపిస్తున్నది 1955 ఏప్రిల్ నాటికి శాశ్వత రాజధాని గుంటూరు కర్నూల్‌లో ఉండాలని ప్రజాసోషలిస్టులు, 1955 అక్టోబరునాటికి ఉండాలని ఇతరులు వాదిస్తున్నట్లు తెలుస్తున్నది ఈలోపల, కార్యాలయాలన్నీ అక్కడికి క్రమంగా జేరాలని కూడా చెప్పబడుతున్నదట

ఈవార్తలు నిజమే అయితే ఆంధ్రరాష్ట్రంలో మరి రెండు సం॥ల పాటు శాంతి అనేది ఉండకుండా పోతుంది నిలకడగా రాజధాని అనేది లేకుండా పోయి, అన్నిటి అభివృద్ధికీ ఆటంకం కలుగుతుంది కర్నూలుకు విమానాశ్రయం ఇస్తారా అని పార్లమెంటులో ఒక ఆంధ్రసభ్యుడు అడగ్గా, శాశ్వతరాజధాని నిర్ణయంమీద అది ఆధారపడి ఉంటుందని కేంద్ర మంత్రి ఇచ్చిన జవాబు రాబోయే పరిస్థితులను స్పష్టంగా తెలియజేస్తున్నది

రా జ కి యా లు

మంచో, చెడో ఇప్పుడే రాజధాని తేల్చుకొనటం ఏంచిది. అది ఆంధ్రప్రజ లందరికీ మంచిది. కాబోయే రాజధాని అభివృద్ధికీ మంచిది. అట్లాకాకుండా ప్రస్తుతానికి ఏలం లేదని రెండు సం॥లు వాయిదా వేయ ప్రయత్నిం చటం చాలా అపచారమే అవుతుంది. 'మేము ఇప్పుడు నిర్ణయించింది తాత్కాలిక రాజధానినే శాశ్వత రాజ ధానిని తరువాత నిర్ణయించుకుందాం' అని కళా వెంకట్రా వుగారు సర్కార్ కాంగ్రెస్ వాదులను సంతృప్తిపరచ ప్రయత్నిస్తున్నారు. కర్నూలునుంచి రాజధాని మారిస్తే రాయలసీమలోకూడా కాంగ్రెసు అంతరిస్తుందని అక్కడి వాళ్ళు హెచ్చరిస్తున్నారు. ఈపరిస్థితులన్నిటినీచూస్తే ఒక గడువులోపల రాజధానిని నిర్ణయించాలని కేంద్రం ఆదేశించటం తప్పని సరి అయేట్లు కనిపిస్తున్నది.

ఆంధ్రరాష్ట్రానికి ఉన్న ఏకైక ఆస్తి వరిపంట. అయినప్పటికీ బడ్జట్ లోటు భర్తీచేయటానికి ఆంధ్ర ప్రభుత్వం ఆ ఎగుమతులమీద 'సెస్' వసూలు చేయ వీలు లేదని కేంద్ర ఆహార మంత్రి కిద్వాయ్‌గారు పార్లమెం టుకో స్పష్టపరచారు. మద్రాసు జిల్లాలతో ఆంధ్రజిల్లా లను కలిపే 'జోన్'లను కొనసాగించే ఉద్దేశంకూడా ఆయన వెల్లడించారు. ఆంధ్రని ఎదుర్కొనే సమస్యలకు ఇవి మచ్చుతునకలు.

అఖిలాంధ్రసాహిత్య సమ్మేళన మహాసభా పచురణము

అమ్మా !

భారతదేశములోని ప్రముఖ దేశభాషాసాహిత్యము లన్నింటిని సమ్మేళనపఱచి తద్వారా భారతదేశ కళ్యాణము నుత్తమమును ఉన్నతమును నగు మార్గములలో సాధించుటకై మన భారత ప్రభుత్వము అఖిల భారత సాహిత్య పరిషత్తు నొకదానిని స్థాపించదలచినదని యిదివఱకె మనమందరము పత్రికాముఖమున చదివియున్నాము.

ఆపరిషత్తునందు మన ఆంధ్ర సాహిత్యముకూడా ప్రాతినిధ్యము పొందవలెనన్నను, ఆ పరిషత్తుమూల మున కలుగు ప్రయోజనమును మన ఆంధ్రదేశముకూడా సమగ్రముగా పొందవలెనన్నను మన ప్రాంతమునందు కూడా సమగ్ర ప్రాతినిధ్యముకల ఒక కేంద్రసంస్థ యేర్పడి పనిచేయవలసి యున్నది. అట్టి సంస్థ నేర్పాటుచేయుటకై పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా ఏలూరు నగరమున ఒక ఆహ్వానసంఘ మేర్పడి నిర్విరామకృషి సలుపుచున్నది. అఖిలాంధ్ర సాహిత్య సమ్మేళన మహాసభలు జనవరి మొదటివారమున జరుగనున్నవి.

ఆ సభలయందు విశాలాంధ్రము నందలి అన్ని ప్రాంతముల కవులు, పండితులు, కవయిత్రులు, విదుషీ మణులు, రచయితలు, రచయిత్రులు పాల్గొని సభా కార్యక్రమములను విజయాన్తములుగా నిర్వహించుటకై తోడ్పడ గోరుచున్నాము. సభా కార్యక్రమములందు దేశదేశములందని ప్రముఖు లెందరో పాల్గొన నున్నారు.

ఆ సభలయందు నృత్య, నాటక ప్రదర్శనములు, చిత్రకళా ప్రదర్శనము, గ్రంధ ప్రదర్శనము మున్నగు ప్రదర్శనము లెన్నో ఆకర్షణీయముగను, విజ్ఞానప్రదముగను నిర్వహింప బడనున్నవి.

కావున సాహితీవేత్తలును, కళోపాసనులును అగు మహనీయురాంధ్రందఱును ఆ సభలయనిందు పాల్గొని మాకు తోడ్పడ గోరుచున్నాము.

సభకు ప్రతినిధి రుసుము మూడురూపాయిలు మాత్రమే.

సభా సమయమునజరుగు ప్రదర్శనములలో ప్రదర్శించుటకై తాము చిత్రించిన చిత్రపటములను, రమ రచించిన గ్రంధములను డిసెంబరు 10 తేదీలోపుగా నాకుపంపి సోదరీమణులెల్లరు సహకరింప గోరెదము.

స్త్రీల శాఖకు సంబంధించిన వివరములు తెలియగోరువారు నాకు వ్రాసిన బడయగలరు.

ఊటుకూరి లక్ష్మీకాన్తమ్మ

అఖిలాంధ్ర సాహిత్య సమ్మేళన మహాసభ స్త్రీలశాఖ

మేవారపతనం

మూలం: ద్విజేంద్రలాల్‌రాయి. అనువాదం: శ్రీమతి మాణిక్యవల్లి

(గత సంచిక తరువాయి)

— ం —

మొదటి రంగం.

స్థలం ఉదయసాగర తీరం. సమయం వెన్నెలరాత్రి

(అమరసింహరాణా కళ్ళుమూసుకుని ఒక వేదికపై కూర్చుని వుంటాడు ఉదయసాగర కెరటాలధ్వని దూరాన స్త్రీలు 'హోలీ' ఆడుకుంటూన్న సందడి)

రా (కళ్ళు తెరచి) వాళ్ళు హోలీ ఆటలో నిమగ్నులై వున్నారు. ఇప్పుడు భూకంపం వచ్చినా, పృథ్వి దడదడ లాడినా వారు గమనించరు. ఏం ప్రపంచకం! పరమేశ్వరు డిలాటి వినోదాలతోటే మనుష్యుల్ని మరిపిస్తున్నాడు! లేకపోతే యీ యెడారిలో యెవరుంటారు? ఈ ప్రపంచమే పెద్ద మోసం! అదుగో మానసి!

(మానసి ప్రవేశిస్తుంది)

మానసి: ఇంకా యిక్కడే వున్నారా, నాన్నగారూ? చలిగా వుంది లోపలికి రండి

రా వస్తాను కానీ, మానసీ—

మా ఏమిటి నాన్నగారూ?

రా. ప్రపంచం పెద్ద మోసం సుమా!

మా: ఎంచేత?

రా అది మానవుల్ని రకరకాల కోరికలతో కట్టివేసి, వారు దైవత్వాన్ని పొందకుండ నిలవరిస్తుంది.

మా. అది అంత చెడ్డదనుకోనండి నేను.

రా ఏమో! చూడు, యీ వెన్నెల రాత్రి, కెరటాల మధురధ్వని, శీతల వాయువు యెంత అనుభవ యోగ్యమైనవి! కాని క్షుద్ర భావ సంయుతమైన యీ ప్రపంచం వాటి ననుభవించనిస్తుందా? ఈ మాయవారి లోకానికి దూరంగా పోతానమ్మా నేను.

మా నాన్నగారూ, అది 'మాయ' యే అనుకోండి. అయినా మిక్కిలి మనోహరమైనది సుమండీ! సుందరాతి సుందరమైన ప్రకృతికి మనమంటే యెంత దయ! గ్రీష్మం భీషణమైనదే కాని చూడండీ దాని తరువాత శీతలవారి పూరమైన వర్షఋతువు ప్రవేశించి యెండ వేడిమిచే బెండు పడిన పృథ్విని సేద దీరుస్తుంది. అలాగే అతి శీతలమైన శిశిరం తరువాత మనోజ్ఞమైన వసంతం వచ్చి, మందసుగంధ వాయువులతో హాయి చేకూర్చి సురభి కుసుమాలచే పూజచేస్తుంది దైనందిన జీవితంలోనూ అంతే. పగటి శ్రమను రాత్రి అపనయిస్తుంది. తల్లిలా ఒడిలో వేసుకుని నిద్రపుచ్చుతుంది ఇక్కడ దాని ఓయక అంతమే లేదు

రా. ఎక్కడ వుంది?

మా: మానవుల వూహా ప్రపంచంలో. నాన్నగారూ, ఈ సరోవరం చూస్తున్నారు కాదూ?

రా ఆఁ.

మా దానిపై వెన్నెల ప్రసరిస్తోంది కాదూ?

మేవాడ్ పతనం

రా : అవునమ్మా

మా : నాన్నగారూ, మనం కని వినే యీ వెన్నెల వెలుగుల్ని కాని ఆ తరంగ దీపళిని కాని మనం పట్టుకో గలమా! ఈ కాంతి అంధకారంలో లీనమైనపుడు ఈ సౌందర్య సంగీతాలు యేమవుతాయంటారు?

రా నువ్వు చెప్పమ్మా!

మా సరిగ్గా చెప్పలేను కాని నాన్నగారూ, అవి నశించ పోవడం నిశ్చయం. విరహుల స్మృతిలో, కవుల కలల్లో, తల్లి ప్రేమలో, భక్తుల భక్తిలో, మానవుల అనుకంపలో అవి దర్శన మిస్తాయి ప్రకృతిలో రాశీభూతమైవున్న యీ కాంతి సుగంధ ఝుంకార నృత్యాలు మానవుల హృదయ సౌందర్యంలో ప్రతిఫలిస్తాయి లేకపోతే యీ ప్రకృతి సౌందర్యానికి సార్థకత యెక్కడిది?

రా : మానవులలో అసలు ఆత్మత్వ మన్నది వుందంటావా? ఎవరైనా ఒక కబళం తినబోతుంటే ప్రపంచంలో అందరి కళ్ళూ దానిమీదే వుంటాయి ఆ ముద్ద తిన్నవారు తమను వంచించారనే వారి వుద్దేశం. అబ్బా! ఈ అసూయా ద్వేషాల కంతులేదు!

మా : అది ప్రజల మనోదౌర్బల్యం నాన్నగారూ! దాని వల్లనే మానవులలో సానుభూతి అవసరమవుతోంది. ఆ దౌర్బల్యమే లేనివాడు వారు తమ అనుకంప నెవరిపై చూపుతారు, ఎవరినుద్ధరించి ఆనందిస్తారు? ప్రపంచం దీనమైనది నాన్నగారూ, దాని నుద్ధరించాలి కాని అధమమైనదని వదిలిపెడతారా?

రా నువ్వు చెప్పేది నిజమేనేమో. కాని నేనిప్పుడేమీ ఆలోచించే స్థితిలో లేను

(తెరలో) మానసీ!— మానసీ!

మా వస్తున్నానమ్మా! మీరు రండి నాన్నగారూ, పొద్దు పోయింది. (వెడుతుంది)

రా ఇక్కడ స్వర్గం ప్రత్యక్షమయినట్టుంది. చక్కనిగాలి, నిర్మలమైన ఆకాశం, ప్రశాంతమైన ప్రకృతి. ఉదయ సాగర తరంగ మధుర సంగీత ద్వితీయమైన యీ ప్రశాంత ప్రకృతి సౌందర్యపు నిగ్గు. జలక్రీడావసర తనిజ హృదయానందమైన తరుణ రాయంచల సుందరపుం! హాస రుచులే ఆ చిరు తరంగాలు వాతూసంచలితమైన వృక్షపత్రాలు భరతనాట్య భంగిమను తెలుపుతున్నాయి ఇక్కడ జడపదార్థాలు కూడా సౌందర్యోపాసన చేస్తున్నాయి

(రాణి వస్తుంది)

రాణి మహారాజా!

రా ఉండు, రాణీ! మాట్లాడించకు! (కలలో నుండి మేల్కొన్నట్లు లేచి) ఊఁ! ఏమిటది?

రా ఏముంది? ఈ రోజుల్లో పిల్లలు తల్లిదండ్రుల మాట వినడంలేదు, ఆవేళ గోవిందసింహాజీకొడుకూ, కూతురూ తండ్రి కాస్త కూకలేసేడని యిల్లు విడిచి పోయారు. రేపు—

రా అబ్బా! ఆ పాడు ప్రపంచం గొడవ నాతో చెప్పకు!

రా. ఈ కలియుగపు ఆడపిల్లల కేమొచ్చిందో! మా చిన్నతనంలో యిలా రెరుగుదుమా?

రా : అది సత్యయుగంలే, రాణీ! అదీగాక తల్లుల కాలం సత్యయుగమయితే పిల్లల కాలం కలియుగం. ఇది శాశ్వత సత్యం సరి! ఈ గొడవకేం కాని యిప్పుడు మన కర్తవ్యమేమిటి?

రా. మానసికి పెళ్ళి చేస్తే యిప్పుడు చెయ్యాలి. లేకపోతే యింక ఆ ఆశ వదులుకోవలిసిందే.

రా : అంతే జరుగుతుందేమో. మానసి జన్మ ఆశయం వివాహం కాదని నా అభిప్రాయం.

రా : రామ! రామ! ఇదేం వరసండీ! మేలుకునే కల గంటున్నారా?

రా ఆఁ! నువ్వేదీ చెయ్యడం లేదుగా!

రా సరే కాని! జోధపురంనుంచి అరుణుడు యింకా రాలే దేమంటారు?

రా అయ్యో! వెర్రిదానా! ఏనాడో ఆయనవచ్చాడు!

రా. మరి చెప్పారు కారేం! ముహూర్తం నిశ్చయమయిందా?

రా: వారిక్కి మన సంబంధం అక్కర్లేదుట!

రా: కారణం?

రా మహారాజుకు కోపం వచ్చింది

రా: ఎందుకు?

రా యుద్ధంలో మనం జయించినందుకు! మొగలాయీలు జయించనందుకు!

రా: బాగానే వుంది! ఇంక పెళ్ళి పెళ్ళే!

రా అంటే! మానసి పెళ్ళి కోసం పుట్టలేదు.

రా: బాగుంది!

రా రాణీ! ఈ పరిణయ ప్రస్తావనలు, యుద్ధాలు, నా రాజ్యం, చివరికి మన వివాహం, జీవితం— అన్నీ అబద్ధాలే!

రా: సరి సరి!

రా: చూశావ్, మహారాజు ఆగ్రా వెళ్ళారుట.

రా ఎందుకంటారు?

రా: చక్రవర్తి చెవి కొరికి మేవాడ్ పై దండయాత్ర జరిపించడానికి.

రా మళ్ళీనా?— నవ్వుతారేమిటి! ఇదేమన్నా శుభ వార్తా?

రా: కాదూ మరి! నే నానందిస్తున్నాను. నువ్వూ ఆనందించు?

రా: సరి! నాకింకా పిచ్చెత్తలేదు మరి!

రా రాణీ—

రా. ఏమయినా సరే యిప్పుడీ పెళ్ళి అయి తీరాలి

రా: ఎలాగ?

రా. జోధపురంపై దండెత్తండి.

రా: రాణీ! ఇన్నాళ్ళకు క్షత్రియ స్త్రీ ననిపించుకున్నావు! కాని రాణీ ప్రస్తుతం మనం దుర్బలులం

రా. అయితే యీ అవమానం మ్రింగి ఊరుకుంటారా?

రా: లేకపోతే ఏడవాలి కూచుని! ఇంక మిగిలినదల్లా సర్వనాశనమే! జాతిలో యింత క్షుద్రత్వం గూడు కట్టుకొన్నప్పుడు దానిని పరమేశ్వరుడైనా రక్షించలేడు ఇంక మనుష్యుల మాట చెప్పాలా!— పద.

రా: ఇంతకీ వారికి మీరు చేసిన అపరాధ మేమిటి?

రా నే నాయన జాతివాణ్ణి కావడమే! ఒక ప్రయాణీకుని తప్పువల్ల నావ అంతా మునిగి పోతుంది!— పద.

(రాణి వెళ్ళి పోతుంది)

రా: అబ్బా! ఆకాశమెంత నల్లగా వుందో!

(రాణా వెళ్ళిపోతాడు. మానసి వస్తుంది)

మానసి: అజయసింహుడు విదేశం వెళ్ళాడు! వెళ్ళేముందు ఒక్కసారి చూడ్డానికయినా రాలేదు! పోనీ యిలా దూరదేశం వెడుతున్నాననీ— కాదు!కాదు! "శాశ్వతంగా సెలవు తీసుకుంటున్నా"నని ఒక చిన్న చీటైనా పంపకూడదూ! అజయ్! అజయ్! ఛీ, నువ్వు కఠినుడవు, నీకోసం విచారించను! ఏమిటిది? చంద్రకాంతి క్షీణించిపోయింది! ఉదయసాగర గర్భం అధాత్తుగా మలినమైపోయింది! ప్రకృతి సౌందర్య జ్యోత్స్న ఏమయిపోయింది!

రెండవ రంగం

స్థలం: మేవాడ్ సమీప ప్రాంతం, మహబత్ ఖాన్ డేరా, సమయం ఉదయం.

(మహబత్ ఖాన్, షాహజాదా పరవేజ్, గజసింహుడు నిల్చుని మాట్లాడుకుంటూవుంటారు)

మహబత్ ఖా షాహజాదా సాహెబ్! ఇంక మీరాలస్యం చెయ్యొద్దు. ఈ లక్ష సైన్యంతో వెళ్ళి చిత్తూరు కోటను ముట్టడించండి

షా మంచిది (వెడతాడు)

మ: (గజసింహునితో) మీరు మేవాడ్ గ్రామాలన్నింటినీ వరసపెట్టి కాల్చండి అడ్డు వచ్చిన వారిని ముక్కలు చేసేయండి ఈ పనికి మీరే తగినవారు. స్త్రీల జోలికి మాత్రం పోకూడదు సుమండీ, మరిచిపోయేరు!

గ: బలే అవకాశం! రాజపుత్రుల నామరూపాలుండనివ్వను!

మ: నాకు తెలుసులెండి! పుత్రుల్ని తోటి రసపుత్రులు ద్వేషించినంతగా మహమ్మదీయులు ద్వేషించరు. తోటి సోదరుల్ని కష్టాలపాలు చెయ్యడమంటే హిందువులికి పండగ! ఆవిషయం హిందూస్థాన్ పురాణ గ్రంథాలు చదివి తెలుసుకున్నాను. రాజపుత్రజాతి ధ్వంసం మీ

చేతిలో జరిగినంత పరిపూర్ణంగా మరొక చేతిలో జరగదు. అందుకే మిమ్మల్ని నియోగిస్తు! తెలిసిందా! ఇంక వెళ్ళి పని ప్రారంభించండి.

: మంచిది! (వెడతాడు)

: హిందూ! రాజపుత్రా! మేవాడ్! జాగ్రత్త! ఇది రెండు రాజ్యాలమధ్య పోరాటం కాదు, రెండు మతాల మధ్య పోరాటం! చూద్దాం యేది జయిస్తుందో.

(తెర)

మూ డ వ ర ం గ ం

స్థలం: ఉదయపుర రాజమందిరం సమయం రాత్రి

(అమరసింహుడు, సత్యవతి)

రా ఈసారి సమరానికి మహాబత్ ఖా వచ్చాడా?

త్య: అవును, మహారాజ్! వాడితో సుమారు లక్ష సైన్యముంది.

రా నాకెప్పుడో తెలుసు, సత్యవతీ!

ఏమని?

రా: మిగతా రాజపుటానా గతే మేవాడ్‌కూ పడుతుందని! ఇంక ఏమీ ఆశలేదు. తల ఒంచుకుంటావేం, సత్యవతీ? మనకి సంతోష సమయం!

: ఎలాగ! మహారాజ్!

రా: ఇంక మన తల్లి కష్టాలు గట్టెక్కుతాయి! లేకపోతే మృత్యుశయ్యపై ఉండి యెంత కాలం యమయాతన నను భవిస్తుంది చెప్పు సత్యవతీ, మేవాడ్?

మహారాజా యుద్ధం చేయరా?

రా ఎంతమాట! అసలు మనకున్న పనల్లా అదొక్కటే! మహావిప్లవం సత్యవతీ! అన్నదమ్ముల మధ్య పోరాటం! ఆ తమాషాని అఖండ భారతదేశం గమనిస్తుంది!

: మహాబత్ ఖాతో గజసింహుడుకూడా వచ్చాడుట.

రా: అయితే వారు మన ఆహ్వానం మన్నించారన్నమాట! భేష్!

స : ఆ కులకళంకి—

రా : ఎంతమాట!— అతడు పరమ భక్తుడు. "ఢిల్లీశ్వరోవా జగదీశ్వరోవా" అని యింతకాలంగా యేకేశ్వరత్వాన్ని విశ్వసించని మనమే కులకళంకితులం! గజసింహ! ఆహా ఏమి అద్భుత నామం! జన్మశత్రువుల పైన గజకేసరుల్ని కలుపుతోంది!

స : చివరికి రాజపుత్రులతోటి యుద్ధం చేయనలసి వచ్చింది!

రా : లేకపోతే యజ్ఞ వినాశం పూర్తి కానద్దూ? శివుడి దగ్గిరికి నంది, భృంగి చేరకపోతే పని పూర్తయేదెట్లా? శాస్త్రం మాట యెప్పుడూ అబద్ధం కాదు.

స : హా! హతభాగ్య మేవాడ్! (కళ్ళు తుడుచుకుంటుంది)

రా : విధి బలీయం సత్యవతీ స్వసంతానం ద్వారానే సర్వనాశం కావాలని బ్రహ్మ భారత దేశం మొహాన మూడు పంక్తులా వ్రాసి పెట్టాడు. తక్షశిలను జ్ఞాపకం తెచ్చుకో. జయచంద్రుని చరిత్రను స్మరించు, మాన సింహ, శక్తిసింహుల్ని చూడు; మహాబత్ ఖా, గజ సింహాల్ని ఆ వరుసలోనే నిలబెట్టి పరికించు, నే చెప్పిన మాట ప్రతి అక్షరం నిజమని తేలడం లేదూ? లలాట లిఖితం తప్పదు సత్యవతీ! పద, నే సమరసన్నాహంలో వుంటాను!

(సత్యవతి వెళ్ళిపోతుంది)

ఇప్పుడర్థమయింది ఒకజాతి పతనానికి ఆ జాతిలో కల దోష దౌర్బల్యాలే మూల కారణం పరులెంత ప్రయత్నించినా సర్వసద్గుణ వంతుడైన వ్యక్తిని వలెనే జాతినీ అణగద్రొక్కలేరు. జాతికి నిజమైన శత్రువులు జాతి ద్రోహులే!

(సశేషం)

పెద్దల సుద్ది:

శ్రీమతి ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు

[కబీరుదాసునిచే వ్రాయబడిన ద్విపదలను శ్రీమతి ఊటుకూరి లక్ష్మీకాంతమ్మగారిచే తెలుగున అనువదింపబడినవి. అవి కొన్ని నవంబరు నెలలో ప్రచురించడమైనవి. మరికొన్ని యీ సంచికలో]

ప్రభుడ దినము నిను గొలుచు ఫలమిదేనే?
ఇంతి సుతులు నాకటమాడి యీల్గ చుండ్రి
ఏముదిననింత సాధులకింతయిడను
పట్టెదోగిరమిడు మది పదియువేలు॥

సాధు జననమ్ము ప్రశ్నింప జనదు సుమ్మ
జ్ఞానపరిమితినెంచనే గానియెపుడు
కత్తి పదునెఱిగి విలువకట్టదగునా
ఒరపసందుజూచి విలువనుంచదగునా॥

మంచితనమును బల్మాలు కించపఱచి
ఎంచి చెడుగునె కైకొందురేల నరులు?
అగును గానుగ పిప్పినె అందుకొనుచు
రసమునంతను బోద్రోచి యెసగుగాదె?॥

కుసుమ గర్భాన సౌరభ మొసగియుండు
వీదు హృదయాన నీశుండు నిండియుండు
నాభిగల గంధమెఱుగక నట్టనడవి
వెదకు మృగముట్లు పీశుని వెదకెదేల?॥

అంచ, కొంగయు, మానస హ్రదమునందు
ఏకరీతిని వసియించు స్వేచ్ఛమెయిని
హంస తాగొను ముత్య మాహారముగను
కొంగ పొంచుండి చేపలన్ కొసరి తినును॥

మదిగల దురభిమానమ్ము మట్టుపరచి
చక్కనారు మదితన మది జల్లబఱచు
పథ్య వచనమ్ము పలుకంగ వలయునెపుడు
పెరలు! రసమొదిసిన్నతేనె పెరలెకాదె॥

ధరణి నీరైన బుట్టదు తనకు సుంత
పరుల కీగలడంటదా - పాలనహహ
తనదు మది నిలుపగలేక వనటగుందు
పరుల దరియింపజేయగ బాసలాడు॥

పాలనమ్మంగ వాడల వలయు దిరుగ
సురను గొనమనుజుడ తానె తిరుగు కూడ
పాల్లు బడియు బుతము చెల్లుబడియెకాదు
చెల్లుబడియగు నన్నృతము చెలగి ధరణి॥

యోజనశతము నవ్వున్న 'సాజనుండు*'
హృదయసన్నిధి నున్నట్లె యెంచజనును
కపటియంగణ మందుండుగావి, వాని
సంద్రమావల నున్నట్లె చనుము జూడ॥

కుజన సంఘమునందలి సుజను బోధ
కడలి యుప్పున మంచి నీర్కణముబోలు
శిష్టమైత్రి బెఱచునొక్క దుష్టుమాట (పలుకు)
చిన్న ఉపుగల్లు పాలను చెఱుపజాలు॥

వెఱ్ఱిమనస! తొందరయేల వినుము సుంత
అదను నందప్పు కార్యమ్ము కుదురుపడదు
తోడిపోసిన నీరెంతొ తోటమాలి
ఋతువుగాక ఫలింపవు వృక్షవితతి॥

కాంతియొక కొంతబోలిన, గాజుపూస!
మింతువజ్రమున్ నేనంచు మిడిసిపడెదు
మణిని దలదాల్చు క్రయవేళ మన్ననమెయి
నిన్ను గన్గొని వ్యాపారి నేల విడుచు
నిదియ కాదటేపూస! నీబ్రదుకు తుదకు॥

చిన్నవారి మన్నించుచు సేగియెడల
దొడ్డవారి నుతించుచు దొడ్డపనుల
సమతమీరగ వర్తింప జాలవేని
బ్రదుకు వృథయంచు తలపుమో వయసుకాడ॥

చావుపొసగిన నొకపరి చావవలయు
జన్మబంధముల్ తెగిపడు చక్కమెఱయ
అన్యులవమతి సల్పజ ఘన్యవృత్తి
నూరుమారులు చత్తువేమోయినరుడ?॥

అడుగుటన్నది కడు నీచమరయవేమి
అడుగుకంటెను మఱి చచ్చుటదియు మేలు
అడుగులకొలది నీబ్రదుకిక కడలబడును
గురుల యుపదేశమిదియెప్డు మఱువ జనదు॥

(సశేషం)

---

* 'సాజనుండు' హిందీ భాష / ప్రయోగమునుబట్టి వాడబడినది.

చిన్న మొత్తములలో నిల్వ సేకరణ-

ఆంధ్ర మహిళా సభలో కార్యాలయము.

చిన్న మొత్తముల నిల్వలు ప్రోత్సాహించి, ప్రభుత్వమువారి పంచవర్ష ప్రణాళికకు తోడ్పడు స్త్రీల ఉద్యమములో ఆంధ్రమహిళాసభ సభ్యురాండ్రు ఎక్కువగా తోడ్పడవలెనని నిశ్చయింపబడినది ఇందు కొరకై, ఆంధ్రమహిళా సభ ఆవరణలో ఒక ప్రత్యేకమైన కార్యాలయము ఏర్పరుపబడును ఇందు దైనిక కార్యక్రమాన్ని నిర్ణయించి, స్త్రీ సామాన్యములో యీ ఉద్యమాన్ని గూర్చి ప్రచారం చేయుటకు, నిల్వచేయదలచినవారికి తగు సలహానిచ్చుటకు, సభ తరపున కొందఱు యువతులు నియమింపబడుదురు సభకు వచ్చిగాని, పోస్టు ద్వారాగాని వివరములు తెలిసి కొనవచ్చును,

ఇంకొక విషయము — మీరు కొనదలచిన సేవింగ్సు సర్టిఫికెట్లు సభ ద్వారా కొన్నయెడల సభకు 1¼% కమీషను వచ్చును ఈ కమీషను సభయొక్క కార్యకలాపాలకై వినియోగించుకోవచ్చును అందువల్ల మీరు నిల్వ చేయదలచిన మొత్తమునకు సభద్వారా సర్టిఫికెట్లు కొన్నచో, సభకు కూడా సహాయము చేసినవారగుదురు

సభలో టి జి హైమావతిగారు, దీనినిగూర్చిన వివరములన్నీ మీకు తెలుపగలరు.

అ చన్నఘంటమ్మ,
కార్యదర్శిని

మద్రాసు సంగీతకళాశాల - గోపాలపురం

ముత్తుస్వామి దీక్షితులవారి ఉత్సవము.

22-11-53 తేదీన మద్రాసు సంగీత కళాశాలవారు సంగీతకళానిధి ప్రొఫెసర్ అండ్ డాక్టరు శ్రీ ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడుగారి అధ్యక్షతన, పాఠశాల విద్యార్థినుల వీణాగానముతో శ్రీముత్తుస్వామి దీక్షితులు వారి ఉత్సవము జయప్రదముగా జరిపిరి

శ్రీ ద్వారం వెంకటస్వామినాయుడుగారు ఉపన్యసిస్తూ "శ్రీ దీక్షితులువారి కృతులయొక్క వైశిష్టతను పొగిడి. విద్యార్థు విద్యార్థినులందరు తేలికపాటలను నేర్చుకొనక శ్రీ త్యాగయ్య, ముత్తుస్వామి, శ్రీ శ్యామశాస్త్రి, శ్రీ క్షేత్రయ్యగార్ల "కృతులను అభ్యసింపవలె" నని ఉద్బోధించిరి తదుపరి శ్రీ నాయుడుగారు, తమ కుమార్తె మంగతాయారు, వారి శిష్యులయిన శ్రీ మర్ల కేశవరావు గార్లతో ఫిడేలుపై కొన్నికృతులు వాయించి ప్రేక్షకుల నానందపరచిరి

శ్రీ దీక్షితులవారి పఠమును శ్రీ బాలు బ్రదర్సువారు చిత్రించి కళాశాలకు బహూకరించిరి

శ్రీ యన్ సి పార్థసారధిగారి వందనసమర్పణము లతో ఉత్సవము ముగిసెను

శ్రీ త్యాగగురుస్తుతి కీర్తనలు

శ్రీమతి కె. యమ్. సౌందర్యవల్లి

కీర్తన—15

రాగం జగన్మోహిని, రూపకతాళం

ఆ సగమపనిస — అ సనిపమగరిస

ప॥ భజన సేయవే మనసా ॥భ॥

అ॥ సుజన వందిత త్యాగరాజుని ॥భ॥

చ॥ ధ్యానవందనా ర్చనలతో, దాసభావ మంది దినము
భానువంశ తిలకు రాము, నామామృత మానుగురుని ॥భ॥

0-2	1-4	0-2	1-4
ప॥ సా సా	సా సా గా మా	పా ,	ప మ గ మ గ రి స ని
భ జ	న సే – య	వే	మ న . . స
సా సా	సా సా గా మా	ప ని స ని	ప మ గ మ గ రి స ని
భ జ	న సే య	వే	మ . న . . స .
సా సా	సా సా గా మా పా		
భ జ	న సే య వే॥		
అ॥ప॥ , మ గ	మా పా నీ స స	స ని ప ని	ప మ గ మ గ రి స ని
సు జ	న వం ది త	త్యా	గ - రా జు ని .
సా సా॥			
భ జ॥			
చ॥ , పా	పా పా , మా	మా ,	మా మ గ ప మ గా
ధ్యా	న వం ద	నా	ర్చ న ల తో
, మా	మా మ గ రీ సా	సా గా	మా పా పా పా
దా	స భా . . వ	మం	ది ది న ము
, మ గ	మా పా నీ పా	పా సా	నీ సా , సా
భా	ను వం శ	తి ల	కు రా ము
సా సా	సా నీ పా పా	స ని ప ని	ప మ గ మ గ రి స ని
నా	మా మృ త	మా.	ను గు రు ని
సా సా			
భ జ			

శ్రీ త్యాగగురుస్తుతి కీర్తన

కీర్తన-16

రాగం హంసధ్వని, ఆదితాళం.

ఆ సరిగపనిస — అ సనిపగరిస

ప॥ దినకరవంశ సుధాంబుధి చంద్రుని
దినము భజించిన ఘనుడే ॥దిన॥

అ॥ ఘనమగు భీమభవాబ్ధిని దాటగా
మనకనువగు సన్మార్గము జూపగా ॥దినకర॥

చ॥ మధుర మధురమగు మంజులరవముచే
విధి విహితముదైన, వేదవాక్కులచే
బుధులు పామరులు పొగడు కవనముచే
పృధివి త్యాగరాజు, పాడి కృతులచే ॥దినకర॥

	0-2	1-4	1-4
ప॥	, సా సా స సా స రి సే, ని పా పా	సా , ని పా పా	ప గ ని ప గ రి సా ,
	ది న క ర వం శ సు	ధాం , బు ధి	చం . . ద్రు ని
	, ప గా ప నీ సా నీ గా పా	సా . నీ సా ,	, , , , ॥ సా
	ది న ము భ జిం చి న	ఘ ను డే ॥	
అ॥ప॥	స రి స ని ప పా ప ని సా రీ రీ	స రి గ ప గ రి సా	రి ప ని ప నీ సా
	ఘ. న మ గు భీ మ భ	వా . . బ్ధి , ని	దా . . ట గ
	, స గా రి సా , ప ని పా రీ	, సా , ని పా	పా ; ని గ పా
	మ న క ను వ గు స	న్మా ర్గ ము	జూ ప . గా
	ని, ॥సా॥		
	॥ది॥		
చ॥	, పా గా పా పా ప ప నీ పా	, సా ని ప పా	గా గా ప గా రి
	మ ధు ర మ ధు ర మ గు	మం జు ల	ర వ ము చే .
	, గా పా గా రి రి గ రీ స సా	, పా గ పా .	, నీ గ పా ,
	వి ధి వి హి త ము దై న	వే ద వా	క్కు ల చే .

అ ప వలె
బుధులు పామరులు పొగడు కవనముచే
పృధివి త్యాగరాజు పాడి కృతులచే ॥దిన॥

ఇష్టార్థసిద్ధి

శ్రీమతి కె రాజమ్మ, బి ఎస్ సి

"విజయా, విజయా"

"ఇదుగో వస్తున్నానే, అమ్మా" అంటూ మేడ మెట్లు దిగి వస్తూన్న విజయలక్ష్మిని చూచి అక్కడే నిల్చుంది సావిత్రమ్మ ఆ కొత్త పసుపు రంగు చీర కట్టుకుని వస్తూంటే, లక్ష్మీదేవే వస్తున్నట్టనుపించింది తల్లికి.

"ఏమే, ఎందుకే పిలిచావు?"

"మీ నాన్నగారు పిలిచారమ్మా ముందుగదిలో వున్నారు వెళ్ళి కనుక్కో" అని తన పనిమీద వెళ్ళి పోయింది

రామచంద్రరావుగారు, ఒక ఉత్తరాన్ని చేత్తో పట్టుకుని గదిలో ఇటూ అటూ పచారు చేస్తూండగా, ఎదురుగా వచ్చి నిల్చున్న కూతుర్ని చూచి "రామ్మా, ఇదుగో బందరు నుండి ఉత్తరం వచ్చింది చూడు" అని తన చేతిలో వున్న ఉత్తరాన్ని విజయ చేతికి ఇచ్చారు

దాన్ని విప్పి చదువుతున్న కూతురి మొహంలో కన పడ్డ మార్పులను చూచి "చూచావా అమ్మా మొగ పిల్ల లను కన్నవాళ్ళంటే ఎక్కడలేని పొగరు వస్తుంది వారు వచ్చి నిన్ను చూచి పోయినారు, ఇప్పుడు యిం కొక ఏడాది వరకూ కొడుకు పెండ్లి మాట మానుకున్నా మంటే చిత్రంగా వుంది! ఇప్పుడు అనుకున్నారా యీ మాట? వీరు అనుకున్నంత కట్నాలూ కానుకలూ ఇవ్వ లేకపోతే ఇదే జవాబా! వీరిండ్లలోనూ ఆడపిల్లి లుండ రా?" కోపంలో ఆయనకి మాటలు వేగంగా వచ్చాయి

విజయ కూడా ఆ ఉత్తరం చూచి చాలా బాధపడ్డది తను కట్టుకున్న గాలి మేడలు ఎదటనే కూలిపోయినవి కాని దానికంటె ఎక్కువగా తండ్రి తను చేసిన ప్రయ త్నాలు విఫలమైనందుకు దుఃఖిస్తున్నాడు చాలా బాధని పించింది

"పోనీలెండి, నాన్నగారూ, చదువుకున్నవాళ్ళే ఇలా చేస్తే, మిగతావాళ్ళను 'అనడంలో ప్రయోజనం ఏమిటి? మీరు ఇంక కొంతకాలం ఈ విషయమే తలపెట్టవద్దు" అని అక్కడినుంచి లేచి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది

రెండవ రోజున భోంచేసే టప్పుడు "నాన్నగారూ, నేటి పత్రికలో మన యింటిదగ్గరున్న స్కూలుకు ఒక ఉపాధ్యాయిని కావాలని చూచాను నేను దానికి ప్రయత్నిం చనా? ఇంట్లో ప్రొద్దు పోకుండావుంది" అన్నది విజయ

"నీకు ఎందుకమ్మా ఈ ఆలోచన తట్టింది?"

"ఇంట్లో యేం తోచడంలేదు దగ్గరే వున్నది గదా బడి యెప్పుడు వద్దనుకుంటే అప్పుడే మానుకోవచ్చు మీరు సరి అంటే ప్రయత్నిస్తాను"

"విజయా, నేను చెప్పేది విను నీవు సర్వీసులో చేరడం నాకు ఇష్టంలేదు "

"నాతో చదువుకున్న వారిలో కొంధరు పిల్లలు పనుల్లో చేరారు నేను చదువు పూర్తిచేసి ఒక యేడాదిగా ఇంట్లో వుంటున్నానుగదా, పనిలో చేరితే తప్పేముంది?"

"తప్పు అని కాదు కొందరు చేరారంటే వారి తలి దండ్రులు దానికి ఒప్పుకున్నారు నాకు ఆడవాళ్ళు పనుల్లో చేరడం ఇష్టంలేదు, సంపాదన అని మొదలుపెట్టగానే పిల్లలకి ఎక్కడలేని స్వాతంత్ర్యం వచ్చి, మన మెందుకు ఇంకొకరు చెప్పినమాట వింటూ బతకాలి అన్న మనోభావం రాగానే వారిప్రకృతి మారిపోతుంది నీలాంటి

వాళ్ళు పెండ్లయేవరకూ పనిలో చేరుదాం అని చేరి, స్వేచ్ఛగా వుండి అలవాటై, పెండ్లి కాగానే భర్త చెప్పు చేతల్లో వుండి, అతనిస్తేనే కానీ డబ్బు లేకపోతే లేదన్న పరిస్థితి రాగానే చాలా కష్టపడతారు అదీగాక మొగ వానికి తన భార్య తన మీదే ఆధారపడి, తను సంపాదించి తెచ్చిన డబ్బులే సంతోషంతో ఇద్దరికీ ఖర్చుపెట్టి, తన భార్యను సంతోష పెడుతున్నానన్న భావం అతనికి ఎంతో ఆత్మగౌరవాన్నిస్తుంది అదే అతనికి సంతృప్తి అతని సంతోషమే సంసారం యొక్క బలం ఇదే మన హిందూ కుటుంబాల్లో వున్న అందం పాశ్చాత్య దేశాల్లోలాగ భార్యాభర్త లిద్దరూ సంపాదిస్తూంటే ఒకరు యెక్కువ ఒకరు తక్కువ యేమని వాదం వచ్చి కుటుంబమే చెదరి పోతుందని నా నమ్మకం"

"అయితే అమ్మాయిని ఇంతవరకూ చదివించింది వృధాయే కదండీ" అన్నది సావిత్రమ్మ ఆమె సాధారణంగా తండ్రీ కుమార్తెల సంభాషణలలో జొరబడదు.

"చదువు ఎన్నటికీ వృధాగాదు చదువుకుంటానని సరదా పడ్డది గనుక [illegible] ఏ. పూర్తి చేయించా ఇక చదువు చాలించి హిందూ స్త్రీకి కావలసిన ఇంటి పనులు నేర్చుకోమన్నా విజ[illegible] చదువు డబ్బు సంపాదించేందుకు కాక, నీ పిల్లలనూ, నీ సంసారాన్నీ చక్కదిద్దుకుందుకు ఉపయోగించుకో నీవు తెచ్చే డబ్బు కంటే, నీ పిల్లలు పెద్దవారై, మంచివారన్న పేరు తెచ్చుకున్నప్పుడు కలిగే ఆనందాన్నే [illegible]వగా యెంచాలి కాబట్టి ఉద్యోగం సంగతి మర్చిపో, కల్యాణం వచ్చినా, కక్కు వచ్చినా ఆగదంటారు పెండ్లి కాగానే నీ సంసారాన్ని నేర్పుతో నడిపే విధానాన్ని [illegible]కొని వుండు ఇదే నా కోరిక" అని తమ అభిప్రాయాలన్నీ వెలిబుచ్చారు రామచంద్ర రావుగారు

విజయకు మరి జెప్పేది తోచలేదు ఎప్పుడూ నాన్నగారు ఇంతే ఉద్యోగం మాట వింటే ఉపన్యాసం ఇస్తారు ఇంట్లో కూర్చుని అనుభవించేవాళ్ళకి తెలుస్తుంది దాని బాధ స్నేహితుల ఇండ్లకు పోవడానికి, తనతో చదువు కున్న వాళ్ళల్లో కొందరు పనుల్లో చేరారు, కొందరు అత్త వారిండ్లకు వెళ్ళిపోయారు కొందరు భర్త, పిల్లలు అంటూ ఆధోరణిలో మాట్లాడుతూవుంటే తానేం చేయ గలదు? అందుకే వాళ్ళ ఇండ్లకు పోవడం తగ్గించింది ప్రొద్దున ఆఫీసుకు పోతే సాయంత్రం అలిసి ఇంటికి వస్తారు తండ్రి ఇంట్లో పనులు లేకపోతే రామాయణమో, భారతమో చేతపట్టుకుని కూర్చుంటుంది తల్లి తనతో పెరుగుతూన్న అక్కయ్య వసంత, మద్రాసులో కాపరం ఇలా తనతో మాట్లాడే వారుకూడా లేరు ఎంతసేపని కుట్లూ, ఇంటిపనులు వుంటాయి? తన పరిస్థితిని అర్థం చేసుకోలేదని నాన్నమీద కోపం వచ్చినా, చేసేదేమీ లేక యేడ్చేది విజయ

నాటితో ఉద్యోగం మాట మానింది విజయ ఇది జరిగిన నెల రోజుల వరకూ విజయ తండ్రి చెప్పినట్లే ఇంట్లో పనులన్నీ నేర్చుకుంది ఒక రోజున సాయంత్రం తండ్రి ఇంటికి రాగానే మద్రాసు నుంచి వసంతక్కయ్య వ్రాసిన ఉత్తరం ఇచ్చి "డిశంబరుకి వాళ్ళవూరు రమ్మని వ్రాసింది నాన్నా" అన్నది

"దానికేం వెళ్ళిరా సంగీతాలు, నాటకాలు, సభలు అంటూ ఈ నెలరోజులు చాలా బాగుంటుంది వెళ్ళి అక్కయ్యతో బాటు రెండు నెలలుండిరా" అన్నారు ఇది వినగానే చాలా సంతోషమైంది విజయకు, సరదాగా వుండి రావచ్చు గదా అని

మద్రాసు స్టేషనులో వసంత, మురారి, వారి కొడుకు ఆనందతో సహా వచ్చి, విజయను ఎదుర్కొన్నారు మురారికి మద్రాసులో ఏదో కంపెనీలో మేనేజరు పని. ఏదో వచ్చిన దాంట్లో సుఖంగా కాలం గడుపు తున్నారు

విజయ మద్రాసు వచ్చి కలలాగ పదిరోజులు గడిచి పోయినై అక్కడి సంగీతాలకీ, నాటకాలకీ, హాజరైయారు విజయ, వసంత, మురారిలు ఒక రోజున సాయంత్రం మురారి బజారుకెళ్ళాడు వసంత ఆనంద్‌కు వేరే బట్టలు వేస్తూంది విజయ ముందు గదిలో యేదో పుస్తకం చదువుతూ కూర్చునప్పుడు వీధి తలుపు తట్టిన చప్పుడైతే "విజయా యెవరో చూడమ్మా" అని వసంత అన్నది విజయ లేచి తలుపు తెరచి బైట వున్న మనిషిని చూచి ఉలిక్కి పడ్డది ఆ బైట నిలుచున్న మనిషి కూడా విజయను చూచి అలాగే నిల్చుండిపోయాడు వెంటనే సంబాళించుకున్న విజయ "యెవరు కావాలి" అని అడిగింది

"మురారి వున్నారా?" "లేరు ఇప్పుడే బజార్కి వెళ్లారు"

"అయితే, కుమారు వచ్చాడని చెప్పండి రేపు మళ్ళీ వస్తా" అని వెళ్ళిపోయాడు

లోపలకు వస్తూన్న విజయను చూచి "ఏం అలా వున్నావు విజయా? ఎవరు వచ్చింది?" అని అడిగింది అక్క

"యెవరో బావకోసం వచ్చారు కుమారట రేపు వస్తానన్నారు" ఆ వచ్చిన కుమారు బందరునుండి పెండ్లి చూపులకు వచ్చిన అతనేనని ఎలాచెప్పగలదు అక్కయ్యతో?

మురారి ఇంటికి రాగానే కుమారు వచ్చిన సంగతి చెప్పారు "అరెరే, అతను వచ్చే సరికి ఇంట్లో లేక పోయానే" అనుకున్నాడు "ఎవరండీ అతను" అడిగింది వసంత "ఆ, మనవాడే బందరుట నెల రోజుల బట్టి నా అసిస్టెంటుగా పని చేస్తున్నాడు చాలా మంచివాడు"

రెండవ రోజున సాయంత్రం మురారి ఇంట్లోనే వున్నాడు వసంత విజయ లిద్దరూ బట్టల షాపుకి వెళ్లారు చెప్పిన ప్రకారం కుమారు వచ్చాడు ఏదో అదీ ఇదీ మాట్లాడుతూ కూర్చున్నారు ఇంతట్లో వసంత విజయ ఇంటికి రాగానే మురారి "నా భార్య మరదలు అక్కయ్యను చూడడాన్కి వచ్చింది" అంటూ కుమారుకు వసంత, విజయల్ని పరిచయం చేశాడు చిరునవ్వుతో విజయను చూస్తూన్న కుమారు "నమస్కారం" అని లోపలికి వెళ్ళిపోతున్న విజయను చూచి ఆశ్చర్యపోయాడు "ఇతనికి కట్నం ముఖ్యమే గాని, ఇంకేం అక్కరలేదు" అనుకుంటూ తన గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది విజయ

విజయని మద్రాసులో చూస్తానని కలలో కూడా అనుకోలేదు మురారి కోసం వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్ళినప్పుడు ఎదురు చూడని ఆ సన్నివేశంలో ఏం మాట్లాడాలో తోచక వెంటనే వచ్చాశాడు కానీ మరొక రోజు మురారి ఎదురుగా మాట్లాడుదామని ముందురోజునుంచి అనుకుంటున్న అతనికి విజయ ప్రవర్తన చూచి చాలా బాధ కలిగింది ఆ పెండ్లి చూపులనాడు, విజయ యొక్క విద్య, సంగీత జ్ఞానం, వినయం చూచి తను పెండ్లియాడితే విజయనే నని అప్పుడే నిర్ణయించుకున్నాడు తను వెంటనే పని ప్రయత్నంలో మద్రాసుకు వచ్చేసి నందున తరవాత జరిగిన సంగతులు తెలియవు గనుక, ప్రతి రోజూ తండ్రి దగ్గరనుండి ఉత్తరానికి ఎదురుచూస్తున్నాడు పోనీ విజయకు ఇష్టంలేదేమో అనుకుంటే, ఆవిడ తనను చూచినప్పుడు ఆమె కళ్ళలో కనపడ్డ సమ్మతం, ఆనందం, ఎలా కాదనగలడు?

విజయ సరిగ్గా మాట్లాడక వెళ్ళిపోవడం చూచి మురారి కూడా ఆశ్చర్యపోయాడు ఎప్పుడూ అందరితోనూ కలసి సరదాగా మాట్లాడే మనిషి నేడు ఇలా ఎందుకు చేసిందా అనుకున్నాడు

ఆనంద్ పుట్టిన పండుగ రోజున మురారి కుమార్ని భోజనాన్కి పిలిచాడు ఆనాడు కూడా విజయ వద్దనప్పుడు కానీ, తరువాత కానీ తల యెత్తి అయినా కుమారుని చూడలేదు ఇది గమనించి అతని మనస్సు చివుక్కుమన్నది దీనికే ఒకసారి ఆవిడనే అడిగి తెలుసుకొంటే సరిపోతుందని సమయం కొరకు వేచియున్నాడు ఇప్పుడు మురారి ఇంటికి తరచు వస్తూన్న కుమారుకి తను వేచియున్న సమయం కొద్ది రోజులలోనే దొరికింది

ఆరోజు మురారి, వసంత ఇంట్లో లేరు ఆనందాన్ని ఆడిస్తూ విజయ ఒక్కతే కూర్చునుంది కుమార్ ఈ సందర్భాన్ని ఉపయోగించదలచి "ఏం విజయ! నన్ను ఎప్పుడూ చూడనిదానివలె నటిస్తున్నావు?"

బదులేమీ రాలేదు "పెద్దవాళ్ళు పుత్తరాలు జరుపుతుండాలి ఇంకా కొద్ది రోజులలోనే తాంబూలాలు తీసుకుంటారనుకున్నాను నీకు ఇష్టంలేదా?" అన్నాడు కుమార్

"నా ఇష్టాయిష్టాలతో ఇప్పుడు పనిలేదు ఉత్తరాలు కూడా మానుకున్నారు!"

"ఆఁ! ఎందుకని?"

"మీరు కోరిన డబ్బు ఇవ్వడాన్కి మా నాన్నగారు సమ్మతించలేదు నేనుకూడా ఒద్దన్నాను అందుకని మీ వాళ్లు మానుకున్నారు"

"డబ్బా! ఎవరడిగారు?"

"ఏం తెలియని వారివలె అడుగుతున్నారే! మీనాన్నగారే నెల క్రితం మా నాన్నగారిస్తానన్న ఐదు వేల కట్నం చాలదని కబురంపారు వేలకు వేలు డబ్బు లాగడాన్కి ముందు వెనుక చూడని విద్యావంతులుకూడా వుంటారని నేననుకోలేదు"

"ఇదంతా కొత్తగా వింటున్నాను నేను మా నాన్నగారితో కట్నం మాటే ఎత్తవద్దన్నాను ఎందుకా ఇంకా ఉత్తరం రాలేదనుకున్నాను ఇదా సంగతి!"

"అయితే మీకు కట్నం తీసుకోవడం అసమ్మతమేనా!"

"ఆ, ఎప్పటికీ నాకా ఆలోచనే లేదు. మొన్న నీవు

'నమస్తే' అని వెళ్ళిపోగానే ఆశ్చర్యపోయా ఇప్పుడంతా అర్థమౌతూంది ఇప్పుడేం చేద్దాం?"

"చేయడానేక్కముంది! మీ నాన్నగార్కి కట్నం ఆశ వుంది నేను మా నాన్నగారిని కట్నమే ఇవ్వకూడదంటు న్నాను. ఈ సమస్య పరిహారమయ్యే దారే లేదు!"

"లేదని వూరికే వుండడమా! మురారితో కలిసి ఆలోచిద్దాం!" అంటూండగానే మురారి, వసంత ఇంట్లోకి వచ్చారు

కుమార్‌ని చూడగానే "ఎంతసేపయిందోయ్ నీవు వచ్చి?" ఒంటూ ప్రక్కన కూర్చున్నాడు మురారి "ఇప్పుడే వచ్చాను మీరు ఇంట్లో లేరంటే కొంతసేపు చూసిపోదామని కూర్చున్నాను మీతో మాట్లాడాలి" అంటూ కుమార్ విజయ వేపు చూడడం, విజయ సమ్మతి తెలియజేస్తూ తల వూపడం చూచి మురారి, వసంతా ఇద్దరూ నిర్ఘాంతపోయారు. నాడు మర్యాదకైనా ఒక మాట మాట్లాడని విజయ నేడు ఎంతో చనువుతో ప్రవర్తిస్తూందేనని కుమార్ చెప్పిన సంగతులు విన్నాక వారిద్దరూ ఆశ్చర్యచకితులయ్యారు

"అమ్మ దొంగా! ఇదంతా మాకు తెలియకుండానే జరిపారన్నమాట!" అని విజయని వేళాకోళాలు చేస్తూ "అయితే ఇప్పుడు ఏం చేయాలని మీ ఆలోచన?" అని ప్రశ్నించాడు మురారి

"మీరు నాకు సహాయం చేస్తానంటే ఈపని అనుకూలంగా ముగించగలను నేను రేపే మా నాన్నకి వుత్తరం వ్రాస్తాను నాతో పనిచేసే శ్రీ మురారి యొక్క మరదల్ని పెండ్లి చేసుకోడానికి నిశ్చయించానని దానిపైన యేం జరుగుతుందో చూద్దాం" అన్నాడు

సరే నని ఒప్పుకున్నారు మిగతా వారు

కొడుకు దగ్గరనుండి వచ్చిన ఉత్తరాన్ని చూడగానే బందరులో రంగారావు గాబరాతో యెవరో, యేకులమో అని భయపడుతూ, స్వయంగానే విచారించి వస్తే మంచిదని తిరుగుబండిలోనే బయలుదేరి మద్రాసు చేరుకున్నారు

తన వుత్తరాన్కి వెంటనే వచ్చిన తండ్రిని చూచి కొంత భయపడ్డా, ఇదీ ఒకవిధాన మంచిదే అనుకున్నాడు కుమార్ కుశల ప్రశ్నలు కాగానే ముఖ్యవిషయాన్కి వచ్చారు రంగారావుగారు

"ఏం కుమార్! ఏమిటి నీవు వ్రాసిన సంగతి! నిజమేనా?"

"అవును నాన్నగారూ నిజంగానే వ్రాశాను మురారి మా మేనేజరు మనవాళ్ళే. గౌరవంగల కుటుంబమే ఇంతకీ నాకు పిల్ల నచ్చింది గనుక చేసుకోదల్చుకున్నాను"

"పెద్దవాళ్ళెవరూ లేనట్టే నువ్వే అంతా నిశ్చయించుకున్నట్టున్నావే? నేనూ, మీ తల్లీ వున్నసంగతే మర్చిపోయావా?"

"లేదు నాన్నగారూ! ఇన్ని రోజులూ మీ మీద భారం వదలి నేను ఊరుకున్నందుకు ఏం జరిగింది? మీరు ముందు చూచిన రామచంద్రరావుగారి సంబంధం ఏమయింది? నేను కట్నం తీసుకోకూడదని ఎంత చెప్పినా మీరు ఐదువేల రూపాయిలు కూడా చాలదని కబురంపారటగా?"

"వారే ఇస్తామన్నారు ఐదువేలు నేనేం ఇంతని అడగలేదు యెవరాచెప్పింది?"

"అయిదు వేల రూపాయలు! వారు యెన్నేళ్ళు కష్టపడి సంపాదించిందో? మీకు ఎందుకు అంత డబ్బు? నా చదువుకు ఖర్చుపెట్టిందన్నారానీ అంటారేమో నన్ను మీరు చదివించినట్టే వారు వారి కూతుర్నికూడా చదివించారుగదా బి ఏ దాకా వారికి మాత్రం డబ్బు ఖర్చు కాలేదంటారా? ఈ పెండ్లితో వారికి కూతురి బాధ్యత తీరిపోతుందా? వాళ్ళ గోళ్ళమీద కొట్టి లాక్కున్న డబ్బు మనకేం సంతోషాన్ని ఇవ్వదు అందుకనే నే నిప్పుడు చెప్పిన అమ్మాయిని ఒక దమ్మిడీకూడా కట్నం లేకుండా పెండ్లి చేసుకోదల్చుకున్నాను"

"నిన్ను ఇంతా పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేసినందుకు మంచి మర్యాదే ఇచ్చావులే!"

"నాన్నగారూ ఈ విషయంలో మట్టుకు మీరు బాధ్యతంతా నామీద వదలాలి ఇంకే విషయంలోనైనా మీ మాట కాదంటే ఒట్టు!"

"ఒట్లకేంలే! అయితే ఇప్పుడు నీ ఇష్టం వచ్చినట్టు జరగాలి అంటావు అంతేనా? కానీ నీవే మిగతా విషయాలు మాట్లాడి మమ్మల్ని రమ్మని వ్రాస్తే ఆ వేళకు వస్తాము నేను ఇప్పుడే వూరికి వెళ్ళిపోతా," అంటూ

ఇష్టార్ధసిద్ధి

సంచీని చేతబుచ్చుకుని లేచాడు ఆ వేళకు సరిగ్గా లోపలకు వచ్చిన మురారిని చూచి, కుమారు

“ఈయనే నాన్నగారూ నేను చెప్పిన మురారి” అంటూ పరిచయం చేసాడు

“నమస్కారం” అని మురారి అన్నా, బదులేమీచెప్పక, ధుమ ధుమలాడే మొహంతో నిల్చున్నారు రంగారావుగారు

కుమారు మొహం చూచి సంగతంతా తెలిసింది అని గ్రహించి, “మిమ్మల్ని ఇలా కలుసు కోవడం చాలా సంతోషం. నేనే మీవూరు రావాలనుకున్నాను మీరు అంగీకరిస్తే నా మరదల్ని మీ కుమారునకు ఇచ్చి వివాహం చేయ నిశ్చయించాము పెద్దలు మీరు ఆశీర్వదించాలి” అన్నాడు మురారి

“హుం పెద్దలు! పెద్దలని మీరేం మర్యాదించారు? అంతా కుదుర్చుకున్నాక నాకు తెలియచేసి అంగీకరించాలట! ముందుకు కూడా మీరే అన్ని విషయాలు మాట్లాడి లగ్నం ఎప్పుడో తెలియజేస్తే వస్తాము అదీ వాడి తల్లి యేడుస్తుంది గనుకనూ,” అంటూ తను లొంగిపోయానని తెలిపాడు

‘అమ్మాయిని మీరు కూడా ఒకసారి చూస్తారా?” మురారి అడిగాడు మర్యాదగా

‘‘నేను చూడడం ఎందుకు? ముఖ్యమైనవాడే ఒప్పుకున్నాడుగా! నా అభిప్రాయం అనవసరం’’ అన్నారు

వాళ్ళిద్దరూ ఎంత చెప్పినా వినక ఆనాడె బయలుదేరి బందరు వెళ్ళిపోయారు రంగారావు

జరిగినదంతా మామగార్కి వుత్తరం వ్రాశాడు మురారి రామచంద్రరావు వీరు పన్నిన పన్నాగాన్కి ఎంతో ఆశ్చర్య పోయారు పెద్ద వాళ్ళని కాదని, వారు కార్యాన్ని, ఇంత వరకూ సాధించారని ఖేదపడ్డా, చివరకి విజయ తను అన్నట్టే కట్నం లేకుండా మొగుణ్ణి సంపాయించినందుకు చాలా సంతోష పడ్డారు

పెండ్లినాడు కోపంతో యెవరితోనూ మాట్లాడకుండా ఇటూ అటూ పచారు చేస్తూన్న రంగారావుగారు ఎదురుగా వచ్చి నిల్చున్న రామచంద్రరావుగార్ని చూడగానే నిర్ఘాంత పోయాడు ‘ఇతనెక్కడ వచ్చాడా?’ అని

“క్షమించాలి ఇంతవరకూ ఎవమ్మాయి అని తెలియపరచని తప్పంతా మీ అబ్బాయిదే చిన్నవాళ్ళు వాళ్ళేదో తామే ముందు నిల్చుని ఇంత వరకూ తెచ్చారు మనం పెద్దవాళ్ళం వున్నసంగతికూడా మర్చిపోయినట్టు ప్రవర్తించారు మనమే వార్ని క్షమించి వూరుకోవాలి” అని రామచంద్రరావు అన్న మాటలు విని అక్కడే కుర్చీలో కూలబడ్డారు రంగారావు

‘నాదే ఒప్పుకుంటే ఐదు వేలన్నా చేతిలో పడేవి ఆశకు పోతే అదే సంబంధం అసలే కట్నం లేకుండా చేసుకో వలసి వచ్చిందే’ అని దుఃఖించారు రంగారావు

కుమారు, విజయ ఇద్దరూ వారు పొందిన విజయాన్కి ఎంతో సంతోషించారు ★

★ స్వప్నవాసి ★

అనువాదం శ్రీ ఆర్ సోమసుందర్

నా స్వప్నాంబరమున తేలిపోవు సంధ్యా మేఘుం నీవు

ప్రేమాభిలాషలతో సదా నిన్ను చిత్రింతును, నిన్నలంకరింతును

నా యనంత స్వప్నలోకవాసా! నీవు నా వాడవు .! నీవు నా వాడవు!

నా సాంధ్యగానాలమూర్తీ! నా హృదయాకాంక్ష ప్రదీప్తితో నీ చరణ కమలాలు అరుణ రాగమును పొందినాయి

నా వేదనా మదిరాస్వాదనంతో నీ అధరములు అత్యంత మధురతను బడసినాయి

నా వివిక్త స్వప్నవాసా! నీవు నా వాడవు.. నీవు నా వాడవు!

నా సిరావలోకనాగాధ సంచారీ! నా కోర్కె నీడ నీ నేత్రములను నైల్యమ్మొనర్చింది.

ప్రేమైకమూర్తీ! నా గానజాలమందు నిన్ను పట్టి బంధించినాను

నా అమర స్వప్నవాసా! నీవు నా వాడవు... నీవు నా వాడవు! ★

[రవీంద్రుని “తోటమాలి”నుండి]

ఇల్లరికం

శ్రీ కె. శశాంక్.

[వెనుకటిగాథ — తన తండ్రికి ఏభై ఏళ్ళు నిండి, తనకుమించిన పిల్లలుండగా, మళ్లీ పెళ్ళేమిటని రామం మనస్సులో కలవరం పుట్టింది ఒకనాడు తండ్రితో "నాన్నా నీవు పెళ్లి చేసుకోడం నా కిష్టంలేదు" అని నిర్మొగమాటంగా చెప్పేడు రామం శంకరయ్య, బలే గట్టివాడు, ఎవరెన్ని అడ్డు చెప్పినా "నేను పెళ్లి ఆడితీరుతా"నని జబాబిస్తాడు ఆఖరికి కమల అనే యువతిని పెళ్లి చేసుకుంటాడు.

కమల కాపురానికొస్తుంది ఇంతకుముందు శంకరయ్య మొదటి భార్య చేసిన పనులు, కుమార్తె శాంత ఆధిపత్యంలో శిథిలాలయి, యిప్పుడు కమల ఆధిపత్యంలో తలలెత్తినయ్ కమల స్వతహాగా మంచిదే కాని, వ్యక్తుల మెప్పుకోరే వ్యక్తి అందుచే నలుగురూ వున్నప్పుడు సవితి పిల్లల్ని బాగా చూచేది ఇవన్నీ రామానికి కిట్టేవి కావు. కమల ఆ యింటికి కొత్త అయినా ఆయింటి సంగతినంతా యిట్టే గ్రహించింది

శంకరయ్య కట్నం యిచ్చి కూతురు పెండ్లి చేసి, కొడుక్కి డబ్బున్న పిల్లని చేద్దామని ఆశించాడు కాని రామం డబ్బులేని మేనమామ కూతురు మాలతినే చేసుకుంటానంటాడు దానికిష్టపడక తన మాట వినకపోతే ఇంట్లోంచి పొమ్మని తండ్రి అంటాడు రామం, తండ్రి నెదిరించానని పశ్చాత్తాపపడి తన తప్పును తను తెలుసుకుంటాడు కాని ఏమీ చేయలేక, మామయ్య దగ్గరనుంచి వచ్చిన వుత్తరానికి అంతకుముందు తను చేసిన వాగ్దనమే కారణం అనుకుంటూ, "అమ్మ వుంటే పేదవాడు మామయ్య కూతుర్ని కాదని ఇంకో సంబంధం సిగపరచడానికి ప్రయత్నించేదేనా? అంతగా డబ్బులేకపోతే ఒంటిమీద నగలేనా అమ్మిచ్చేది!" అని విచారంతో ఆ రాత్రంతా గడిపేడు. తర్వాతం ఇక చదవండి]

౪

శంకరయ్య ఆనాడేదో రామంతో అతని పెళ్ళిని గూర్చి అన్నాడు కాని ప్రస్తుతం దానికి ప్రాముఖ్య మిచ్చే దృష్టితో అడగలేదు శాంత పెళ్ళి పనుల్లో నిమగ్నుడయ్యాడు అతను పెళ్ళి ఇంకా మూడు నెలలుందనగా అప్పట్నుంచీ హడావుడి ప్రారంభించాడు గొప్పగా చేయాలంటూ కానీ రామం హృదయంలో మాత్రం మాలతి అనుక్షణమూ మెసలటం ప్రారంభించింది ఏపనైనా గుట్టు చప్పుడు కాకుండా చేసెయ్య గలడు శంకరయ్య తన పెళ్ళి విషయంలో కూడా రామానికి స్వాతంత్ర్య మివ్వడా? అంటే అతను అంతవరకూ పోలేదు అయినా రామం అనాలోచనాపరుడు తెలియనివాడు తెలియనట్లూరుకున్నా, లేకపోతే కొంచెం ఆలోచించి పని చేసినా బాగుంటుంది రామం అట్లా కాదు ప్రతి దానికీ అనవసరమైన ఆవేశం చూపించటం, చివరికి ఆచరణలో కొచ్చేసరికి మెత్తబడటం అతని స్వభావం— లేకపోతే ఆచరించితీరాలని పట్టు బడితే అవమానం తప్ప మరేమీ లభించనట్లుగా చేసేవాడు పనులు

తర్వాత రెండు రోజుల వరకూ రామం ఇంటికి రాలేదు ఎక్కడికి పోయినాడో అని శంకరయ్య అందర్నీ పరామర్శించాడు ఎవ్వరూ తమకు తెలియదన్నారు చివరికి సుశీల చెప్పింది విజయవాడ వెళ్ళాడు—అని

శంకరయ్య, రామం విజయవాడ వెళ్ళిన పనిని త్వరగానే ఊహించుకో గల్గాడు

మూడో రోజు మధ్యాహ్నం దిగాడు రామం శంకరయ్య ఏమీ తెలియనట్లు "ఎక్కడికెళ్ళావురా?" అన్నాడు

"విజయవాడకు" అన్నాడు రామం ముక్తసరిగా

"చెప్పలేదేం? చెప్తే ఏదైనా అయినా రామం, జరగబోయేదేదో తెలుసుకోకుండానే నువ్వు తొందర పడి ప్రవర్తిస్తున్నావు మామయ్యేమన్నాడు?" అన్నాడు శంకరయ్య

"నువ్వేవిషయ మడుగుతున్నావు?"

"నాకు తెలుసు. నువ్వక్కడికి ఎందుకు వెళ్ళావో

నాకు తెలియదన్నట్లా బాధ్యత !—— రామం, నువ్వు చాలా పొరపాటు పడుతున్నావు ! నీ పెళ్ళి విషయంలో కూడా నిన్ను నా ఆజ్ఞకు కట్టుబడి ఉండమని నేను అనను అయినా నిన్ను నే నేవిషయంలో కట్టి పెట్టి ఉంచానో చెప్పు !"

రామం నిరుత్తరుడై నాడు నిజమే శంకరయ్య తనకే విషయంలో అదుపు పెట్టాడో అతనికి అర్థం కాలేదు అడిగిన డబ్బు లేదనకుండా ఇస్తాడు చేస్తానన్న మంచి పనిని ఒద్దనడు కాని చూడటానికి గంభీరంగా కనిపిస్తూ తనలో ఉన్న ఆ మంచిని పై టికి కన్పించనిచ్చేవాడుకాదు ఇంకా ఆశ్చర్యం ! శంకరయ్య పైపైకి గంభీరంగా— ఏదో ఊర్కుండేవాడు కాని లోలోపల రామాన్ని చూస్తే అతనికి భయం !—— రామానికీ అంతే ! ఇద్దరూ ఒకళ్ళ కొకళ్ళు తెలియకుండా, వొకరికొకరు చూస్తే భయపడే వాళ్ళు !—— మళ్ళీ ఇద్దరూ ఏదో ఒక విషయం మీద భయమంతా మర్చిపోయి తీవ్రంగా మాట్లాడు కుండేవాళ్లు——

రామం మాట్లాడకుండా మేడపైకి వెళ్ళిపోయాడు మాలతిని పెళ్ళి చేసుకోవటానికి "నాన్న ఇష్టపడటం లేదు " అని చెప్పాడు రామం మామయ్యతో బెజవాడ కెళ్లి

మామయ్య నిట్టూర్పు విడిచి అన్నాడు "నువ్వేం చేస్తావులే నాయనా ! సరే ! నేను ఇంకో సంబంధం చూసుకుంటాను "

రామం తెల్లబోయాడు అసలు తను వచ్చింది కేవలం ఆ మాట చెప్పటానికే కాదు మాలతినే చేసుకుంటానని ఒకనాడు మామయ్యకు తాను ప్రమాణం చేసేడు ఆ ప్రతిజ్ఞా భంగం కాకూడదు తాను ప్రతిజ్ఞా పాలకుడిలా ప్రవర్తించి తీరాలని అతని పట్టుదల అందువల్ల తండ్రి నోటినుంచి ఎప్పుడైతే "మాలతిని చేసుకోవటం నా కిష్టం లేదు" అన్న భావంతో మాట వచ్చిందో, అప్పుడే తొందర పడితే తప్ప లాభం లేదనుకున్న రామం, మామయ్య సలహాతో మాలతిని తండ్రికి చెప్పకుండానే చేసుకుందా మనుకున్నాడు —— తర్వాత గతి తర్వాతే నంటూ ! ; కానీ మామయ్య అట్లా అంటాడని కలలో కూడా అనుకోని రామం, ఇప్పుడేవిధంగా మాట్లాడాలో ప్రాక్టీస్ చేసుకో లేదు తను అనుకున్న దాంట్లో పీసమైనా తప్పుగా నడవ దనుకున్నాడు మరిప్పుడు ఏమంటాడు? పైగా అసమర్థ తతో కొంచెం కోపం తెచ్చుకున్నాడు

"ఏం నాకిష్టమే !" అన్నాడు సందేహిస్తూ చివరికి

మామయ్య జాలిగా అతని మొహం చూసి, కొంచెం తటపటాయించి అన్నాడు "నాకు తెలుసు బాబూ ! కాని ఎవరికి ఎవరు రాసిపెట్టారో, వాళ్ళతో తప్ప జరగటానికి వీల్లేదు నేను నీ మీద కోప్పడను, నువ్వు మీ నాన్న చెప్పినట్టే విను లేకపోతే ఈ ఒక్క మాలతివల్ల మీ కుటుంబం వేర్లు పడాల్సివస్తే పై లోకంలో అక్కయ్య ఆత్మకు శాంతి ఉంటుందా? అక్కయ్య బతికుండగా నన్ను ఆవిడ ఎంతో ప్రేమతో ఆదరించేది ఆ ప్రేమకు ఫలితంగా ఆవిడ కుటుంబాన్ని చిక్కులలో పెట్టలేను బాబూ ! చిన్నతనం ఇంకా నీకు ! నేను పెదవాణ్ణనీ, కట్నం లేకుండా మాలతిని చేసుకుని నన్నుద్ధరిద్దామను కుంటున్నావు కాని ఏమి లాభం? మీరు అనవసరంగా అల్లరిపాలవాల్సొస్తుంది "

రామానికి కోపం వచ్చింది

"నేను ఇప్పుడు ఇంక గుంటూరు వెళ్తున్నాను" అన్నాడు సాధింపుతో మామయ్య అతన్ని జాగ్రత్తగా పరిశీలించాడు తర్వాత అతి సహజంగా నవ్వుతూ మృదువుగా అన్నాడు "ఏమిటిబాబూ ! కోపమా?- మాలతిని చేసుకోవాలని ఉందా? అయితే ఆలోచించు రామం ! చూడు, •నేను ద్రోహినౌతాను కేవలం నా కూతురి పెళ్ళికోసం మిమ్మల్ని కష్టపెట్టటం బాగుండదు నీ మనస్సులో మాటను దాచకుండా చెప్పు ! దాన్ని బట్టి ఆలోచించుదాం "

"ఆలోచనేమిటి? అపును నేను నిజంగానే ఆలో చించకుండా ఒచ్చాను ఇక్కడికి నేను మాలతిని చేసు కోను " అన్నాడు కోపంగా రామం మామయ్య మృదుమధురపు పలుకులు అతన్ని అవమానపరుస్తున్నట్లు భావించాడు ఆ యింట్లో అంతా తన దౌర్బల్యాన్ని చూసి ఏహ్య భావంతో చూస్తున్నారని భ్రమ పడ్డాడు ఇంక అక్కడ ఉండాలని అతనికి అనిపించలేదు

వెంటనే గుంటూరు కొచ్చేశాడు రామం కోపంగా అన్న మాటలకు మామయ్యే ఒక్క బాధాపూరితమైన చిన్న నవ్వును తప్ప మొహంలో ఇంకే భావమూ పొడగట్ట నీయలేదు——,

గుంటూరు కొచ్చిన ఆ రోజు రాత్రి ఈ విషయం మీద అతని మనస్సు అనేక ఆలోచనలకు దారితీసింది.

అసలు అట్లా అడగకూడదేమో? అయినా చదువుకుంటున్న వాడికి పెళ్ళిమీద ఇంత యావ ఏమిటీ? అనుకున్నాడు

శంకరయ్య ఊర్కే నోటివెంట తన పెళ్ళి విషయమై మాలతి మీద అయిష్టపు మాట రానిచ్చాడో లేదో?... అప్పుడే ఇంత తాపత్రయమేమిటి? ఎంతో ఆదుర్దాతో, ఏదో మించిపోయినట్లు స్వయంగా మామయ్య దగ్గరికి పోయి అట్లా అడగటమన్న తన దౌర్బల్యమే, మామయ్య మాలతిని తనకివ్వనన్నట్లు మాట్లాడటానికి సగం కారణమై ఉంటుందనుకున్నాడు మాలతి తన మాటలు విని తన నెలా అర్థం చేసుకుందో? "చిన్న నాటి మాలతా ఏం? అర్థం చేసుకోలేకపోవటానికి అబ్బో! వాళ్ళెక్కడ. ఇంటర్ చదువబోతున్నది నేనేమో వెధవ బి ఏ నాయె! అసలే నా చదువుని చూసి అసహ్యించుకుని ఉంటుంది అందులో ఇంకి నా మాటలు విని ఇంకా ఎంత అసహ్యించుకుని ఉంటుందో? అసహ్యించుకోదూ? ఛీ! ఎవ్వరూ అప్పులుకారు లోకంలో" అనుకుంటూ తన దౌర్బల్యాన్ని కప్పిపుచ్చుకోటానికి మాలతినీ, మాలతి చదువునీ ఎన్నో మాట్లు తనలో తను విమర్శించుకున్నాడు తీవ్రంగా

ఎంత పేదవాడైనా మామయ్య మాలతి కేవిషయంలోనూ లోపం చెయ్యలేదు ఆమె నొక సంపూర్ణ వ్యక్తిగా తయారు చేయాలని భావించాడు ఇంట్లో ఊరికే కూర్చోట మెందుకని డబ్బు సంగతి చూడకుండా ఆమెను కాలేజీలో చేర్పించాడు నిజంగా మాలతి హృదయం ఎంతో పవిత్రమైనది సంస్కారం కలది అలాంటి మాలతిని తన చేతులారా వదులుకున్నాడు...—

రామం ఆలోచనలేమో సాగిపోతున్నయ్, గాని "మాలతిని వదులుకోవటమా?" అన్న అతని సమస్య అట్లాగే పరిష్కార మార్గాన్ని వెతుక్కుంటూ అసమగ్రమంగా ఉండిపోయింది చివరికి "మించి పోనిదాన్ని మించిపోయినట్లుగా పోయి పనివి చేతులారా చెడగొట్టుకున్నాను" అనుకుంటూ తన్నుతాను నిగ్రహించుకున్నాడు రామం

౩

వేసవికాలం వచ్చింది, శాంత పెళ్ళిదగ్గర పడ్డది వరుడు సూర్యప్రకాశం బుద్ధిమంతుడే! తండ్రిలేడు తల్లిమాత్రం భూములూ వాటినీ చూసుకుంటూ ఉన్న ఒక్కకొడుక్కి ఇంతచదువు చెప్పించాలని ఆరాటపడింది అట్లాగే ప్రకాశం కూడా తల్లిని చాలాప్రేమగా చూస్తూ ఆవిడచెప్పినట్లల్లా వినేవాడు మొదట్లో శాంతను చూసినప్పుడు పేరుబాగాలేదనీ, చదువులేదనీ అన్నాడు కాని శాంత అందం అతన్ని ఆకర్షించిందనటంలో తప్పులేదు ఇంత వరకూ అతనికి వచ్చిన సంబంధాల్లో స్థితిఎట్లా ఉన్నా, మర్యాదలోనూ, అందంలోనూ శాంత లాంటి వాళ్ళు ఎవ్వరూ కన్పించలేదు తల్లికి అందువల్ల సూర్యప్రకాశం అందరికీకూడా "ఆలోచించి చెప్తాను" అని సమాధానం చెప్తూవచ్చాడు ఇప్పుడు శాంతని చూడగానే ప్రకాశం తల్లి ఏ అభ్యంతరమూ చెప్పలేదు ప్రకాశం అన్నాడు

"చూసి చూసి చదువు లేనమ్మాయిని ఇష్టపడ్డావేమిటమ్మా?"

తల్లి నిరుత్సాహ పడింది

"అదేమిట్రా? చదువు కావాలంటే మనం చెప్పించుకోలేమా? అయినా ఆ అమ్మాయి చదువుకోవటం వరకు చదివిందట పెళ్లి అయినాక ఇంకాఏవో మెట్రిక్యులేషన్లూ అవీ ఉన్నాయిగా పిల్లలుగలవాళ్ళు వాళ్ళేం చదువు చెప్పిస్తారు? మనమే చెప్పించుకుందాం అయినా నీకిష్టం లేకపోతే చెప్పు నాయనా! ఆ తర్వాత మళ్ళీ" అంది యుక్తిగా

ప్రకాశమూ అదే ఆలోచనతో ఉన్నాడు కోమలి ఐన శాంతను తల్చుకుంటూ అతనుపెళ్ళికి అంగీకరించాడు—

పెళ్లి అయిపోయింది ప్రథమకార్య నిర్వహణలో శంకరయ్య అనేకవిధాలుగా లోటుపాట్లకుగురైనా, కమల ప్రకాశంతల్లీ ఓర్పుగా సర్దుకుపోయారు అంతా శంకరయ్య పెళ్ళిబాగా చేశాడంటూ పొగిడారు అల్లుడి హోదాకు లోపం రాకుండా డిన్నర్లూ, పార్టీలు చేశాడు ఊళ్ళో

ప్రకాశంలో ధనవంతుడనీ, "అందరి కంటే అతీతుణ్ణి" అన్నభావం ఉండటంవల్ల మనిషిలో కొంచెం నీలుగు కన్పిస్తూంటుంది ఎం బి, బి ఎస్, అయిపోయిన వెంటనే ఇంగ్లండు పోవాలనుకున్నందువల్ల ఏడెనిమిదివేల కట్నం తీసుకోవలసి వచ్చిందని అన్నాడు.

మూణ్ణిద్రల కెళ్ళింది శాంత మళ్ళీతిరిగి వచ్చిన మర్నాడు శంకరయ్యకు తేలుపట్టి హఠాత్తుగా మరణిం

చాడు "మొన్న పెళ్ళేమిటి? ఇవాళీకష్టమేమిటి?" అంటూ వాళ్ళమీద సానుభూతి చూపించారు కమల అప్పటికి గర్భవతి ఒక్క మాటుగా అనుకోని ఆపద వచ్చిపడే సరికి రామం నిశ్చేష్టుడైపోయాడు అతనికి ఎటూతోచటంలేదు ఇంట్లో ఏడుపులు, ఇటు ప్రకాశాన్ని మూణ్ణెల్లకు తీసుకొచ్చినమర్నాడు తండ్రిపోవటంతో, ఎంతైనా కొత్తల్లుడు, భయిభక్తులతో మెలగకపోతే ప్రళయకాల రుద్రుడౌతాడేమో— కాని ప్రకాశం సహృదయంతో వాళ్ళదుఃఖంలో పాలు పంచు కున్నాడు

కర్మకాండ అంతాపూర్తయింది కుటుంబ భారమంతా అతనిమీదే పడింది బి ఎ కి ఈరోజుల్లో విలువేమిటి? ఇంకా చదువు కుందామంటే డబ్బులేదు ఆస్తి అమ్ముదామంటే, తను చదువుకుందేన్ని రోజులు ఇంట్లో ఎవరు సంపాదించి పెట్టేట్టు? రామానికిప్పుడిప్పుడుతెలిసివస్తోంది తన పెళ్ళికి తండ్రి డబ్బుకాంక్షించాడంటే అతని తప్పేమీ లేదు కుటుంబరక్షణ కోసం, అతను ఆత్మీయతను కూడా లక్ష్యపెట్టని స్థితిలోకి వచ్చాడు- బి ఎ ప్యాసైనట్లు తెలిసింది సరే, ఇది ఒకందుకు నయమే, అనుకుంటూ ఉద్యోగాన్వేషణ ప్రారంభించాడు చివరకు తండ్రిదర్జాయే ఒక విధంగా అతనికి తోడ్పడింది మద్రాస్‌లో ఒకలాయర్, శంకరయ్య అంటే అత్యాదరంగా ప్రవర్తించేవాడు తన తండ్రి మరణానికి అమితంగా విచారం వెలిబుచ్చుతూ ఉత్తరం వ్రాశాడు

ఆ లాయర్ ఒకప్పుడు గుంటూరు కొచ్చాడు అప్పుడు వాళ్ళింట్లోనే ఉన్నాడు శంకరయ్య ఆస్తి ఏమీ మిగల్చలేక పోయినా హోదాలో తనపిల్లలకుగానీ తనకుగానీ, ఏమీ లోపం జరగనిచ్చేవాడు కాదు

రామం ఉద్యోగం కోసం మద్రాస్ వెళ్ళి ఒకమాటు ఆ లాయర్‌ని కూడా కలిశాడు లాయర్ రామాన్ని చాలా ఆదరించాడు ఎంత ధనవంతుడైనా అతనిలో కొంచెమైనా గర్వంలేదు మరి ఆడాళ్ళకేమైనా ఉందేమో?

లాయర్‌కి ఒక్కతే కూతురు చాలాకాలానికి పుట్టింది పదిహేనేళ్ళుంటాయ్ అందంగా, నాజూకుగా ఉంటుంది గారాబు కూతురు కావటంవల్ల, ఇల్లరికానికి వచ్చే అల్లుణ్ణి అన్వేషిస్తున్నారు లాయర్ దంపతులు

రామం వెళ్ళేసరికి లాయర్ రామ్‌ప్రసాద్‌గారు కూతుర్ని పిలుస్తున్నారు

"శశీ! శశీ! " అన్నాడాయన సన్నగా, నాజూగ్గా సాక్షాత్కరించింది శశి ఆయన శశితో ఒక్కమాట మాట్లాడాడో లేదో రామం వచ్చాడు. ఉద్యోగం కోసం వచ్చిన రామం ఆమాట ఈమాట మాట్లాడి అసలు సంగతి బయటపెట్టాడు రామ్‌ప్రసాద్ మృదువుగా అన్నాడు "రేపు, ఎల్లుండిలోగా నాకుతెలిసిన వాళ్ళదగ్గర కనుక్కొని చెప్తాను . నువ్వు అంత వరకు ఇక్కడే ఉండు"

"ఆ ఎందుకండి? నేనున్నచోట బాగానేఉంది అన్నీ బాగానే ఉన్నాయ్''

"ఫరవాలేదు నేనూ ఆమాటకొస్తే గుంటూరు కొచ్చినప్పుడల్లా లాడ్జిలో ఉండలేక పోయేవాణ్ణినా? మీనాన్న మాట తీసేయలేకపోయేవాణ్ణి కాబట్టి ఈపెద్దవాడిమాట కూడా అంత త్వరగా యిదిచేయకు" అన్నాడు నవ్వుతూ రామ్‌ప్రసాద్

మూడోరోజున ఆయన రామంతో కలకత్తాలో తన స్నేహితుడైన ఒకఆఫీసర్ ఒకఉద్యోగ మిప్పించగలనంటూ హామీఇచ్చాడని "అంతదూరం వెళ్తావా" అని అడిగారు.

"అవును అదే ఆలోచన ఇంటినంతా నేనేచూసుకోవాలి మరినేను అక్కడికి వెళ్ళిపోతే ఇక్కడ వాళ్ళేమయేట్లు?"

''అయినా బి ఎ, చదివినవాళ్ళ కింత్రమాత్రం ఉద్యోగం దొరకటం కష్టమోయ్! మొదలవటమే 300 రూపాయలతో అంటే మున్ముందింకా ఎంత అభివృద్ధి ఉంటుందోచూడు" రామం ఆమాటలువిని చిన్నబుచ్చుకున్నాడు నిజమే ఆయన అన్నది, బి ఎ చదివినవాళ్ళకు, వెంటనే ఇంత మాత్రం ఉద్యోగం ఎవరికొచ్చింది? ఈయనఏదో దేవుడల్లే అడ్డుపడ్డాడు కాబట్టికాని,!

"అవును ఎట్లాగో సర్దుకోవచ్చులెండి? వెళ్తాను మరి ఎప్పుడు వెళ్ళాలో ఏమిటో? ఉద్యోగం స్థిరమైనదేనా?" అన్నాడు

"అవును ప్రస్తుతం నేను ఆయనను కనుక్కున్నది ఏదైనా ఖాళీఉద్యోగం విషయం మాత్రమే! మిగిలినవి కూడా వివరంగా తెలుస్తయ్యిలే, నువ్వింక దాన్ని గూర్చి ఏమీ బెంగపెట్టు కోనక్కర్లేదు "

"మీరు నాకోసం ఇంతత్వరగా, ఇంతగొప్ప సహాయం చేస్తారనినేను ఆశించలేదండి మీకు నాకృతజ్ఞత నెట్లాతెలియ పరచుకోవాలో అర్థంకావటంలేదు మరి,"

(తరువాయి 44—వ పేజీలో)

కథానిక:

• శ్రీ ఆయపిళ్ళ సత్యనారాణమూర్తి •

చిన్న గాలివాన— తిరిగి కాస్సేపటికి అనుకూల పరిస్థితుల్లోచల్లబడటం— ఆయింటి రివాజని కొద్ది కాలం నుండి అనుభవంగల ఆ ఇరుగు పొరుగు యిళ్లకు అందరకూ తెలిసిందే

చూడబోతే- ఇద్దరే వ్యక్తులు . పైవాళ్ళా అనుకుంటే- అలాగూ కాదు స్వయానా భార్యాభర్తలు .

ఒకర్ని వొకరు చూచుకుని, నచ్చుకుని మరీ పెళ్ళి చేసుకున్న కొత్త పెండ్లి జంట '—

ఇలాటి యిద్దరిమధ్యా యీ గాలివానకు ఆ ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలకు అర్ధం కాలేదు— సరికదా— వీరి ప్రవర్తన వారికి పిచ్చాపాటీలో పిట్టకథలయి కూచున్నయ్

వారు ఎట్టా — ఎందుకు పోట్లాడుకున్నదీ- అసలు సంగతి ఎవ్వరికీ తెలియదు—

ఆ అమ్మాయి ఎప్పుడన్నా వొకిళ్ళ ఇళ్ళకు వెళ్ళడము గాని, ఒకరితో మంచి చెడ్డలు చెప్పుకోవడముగాని చేయదాయను

ఇంక వీళ్ళకూ ఆయింట ప్రవేశానికి చేసిన ప్రయత్నాలన్నీ విఫల మయ్యాయి

ఒకనాడు వారిద్దరూ ఎందుకో తగువులాడు కున్నారని- మొగుడు ధుర్రున ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడని ఆ పొరిగింటి అమ్మాయి తన అమ్మతో చెప్పింది —

ఆయింటి పరిచయానికి ఇదే అదుననుకుని పొరుగావిడ అతి చనువుగా వారింటికి వెళ్ళింది

తగూలాడుకున్న చిహ్నాలేమీ ఆమెకు ఆయింటిలో కనిపించలేదు— మొగుడితో దెబ్బలాడింతర్వాత ఏ యిల్లాలయినా, పెరటి చీడీమీదగాని— వంటింటి ద్వారం దగ్గరగాని, నడి సావిట్లోగాని చీర చెరుగు పరుచుకుని పడుకోవాలి— అధమం- మంచంమీదనన్నా బోర్లాపడిఉండాలి ఛ-ఛ'- ఆపిల్ల అట్టాటివేమీ చెయ్యలేదు— సరికదా— తనకేమి కాదన్నట్టు— పడకకుర్చీ మీద కూచుని హాయిగా పుస్తకం చదువుకుంటూంది

పొరుగావిడ ఇది చూచి మహా ఆశాభంగం పడ్డది

పొరుగావిణ్ణి చూచి ఆ అమ్మాయి తనకెదురుగానున్న బెంచీచూపి "కూచోండి పుల్లమ్మత్తా!" అంది నవ్వుతూ

పుల్లమ్మ కూచుందేగాని ఆ అమ్మాయిని ఎలా పరిచయం చేసుకోవలెనో, ఎక్కడ తను ఉపోద్ఘాతం ఆరంభించాలో తోచలేదు.

ఆ అమ్మాయే తిరిగి ప్రశ్నించింది "ఏం పుల్లమ్మత్తా యిల్లా వచ్చారు?"

పుల్లమ్మ తేరుకుంది—

"ఏమిలేదమ్మాజీ! ఊరికేనె వచ్చాను మరంటె నువ్వు అలా నీరసంగా వున్నావేఁవమ్మా!'

"నేనా? నాకేమీ, బాగానే వున్నానే, "

పుల్లమ్మ ఆ విషయం మరేమీ మాట్లాడలేకపోయింది "మొగుడు ఆఫీసుకు వెళ్ళిపోయాడమ్మా?" అని అడిగింది

"టైము అయిందికదుటండీ వెళ్ళారు!"

"భోజనాలయినాయా అప్పుడేనూ?"

"అయినాయండీ?"

పుల్లమ్మకు ఏ విషయంలోనూ అమ్మాజీ పట్టుబడలేదు ఇంకా ఏమి మాట్లాడితే ఏమి పొరపాటోనని మెల్లిగాలేచి "వెడతానమ్మా చక్కా నువ్వేనయం త్వరగా పనులన్నీ తెముల్చుతున్నావు ఇంకా మా యింట పొయ్యిలో నిప్పన్నా వేయలేదు" అంది

"ఊఁ" అనేసి అమ్మాజీ గ్రంధ పఠనానికి పూనుకుంది

పుల్లమ్మ వెళ్ళిందేగాని వాళ్ళంతా మండింది, అమ్మాజీ స్థానంలో మరో ఆడదే వున్నట్టయితే- వెళ్లిపోటానికి లేచిన పుల్లమ్మను చూసి— "కూచోవమ్మా వెడుదువుగాని" అని అనదూ,

అమ్మాజీ మాటవరసకన్నా అలా అనలేదు

ఇట్లాంటి ఆశాభంగం పొందినవారే ఆ అమ్మలక్కలందరూ కూడ- అందువల్లనే అమ్మాజీ యింటి గుట్టు కనుక్కొందికిగాని, వాళ్ళ వ్యవహారాల్లో జోక్యం చేసుకుందికి గాని ఎవరికీ సాధ్య పడలేదు

అందువల్లనే అమ్మాజీ యింటి వ్యవహారం వీరి నోటికి ఊబోగానమయిపోయింది

అమ్మాజీ చమువు కున్నదనీ, అందువల్ల ఆమెకు మహా గర్వమనీ, మొగుడు వచ్చినా కుర్చీలోనుండి లేవదనీ, అతని మాట వినదనీ, ప్రతీదానికి అతగాణ్ణి సాధిస్తుందనీ- ఇట్లానే పిట్టకథలల్లుతూ, వాటికి చిలువలూ, పలువలూ పెంచి వన్నెలూ, చిన్నెలూ చేసి, ఆమె మీద చెప్పుకుని, ఆమె స్త్రీత్వానికి లోపం చూపించి సంతోష పడుతూ వుండటం ఆ ఆడసమూహానికి అలవాటయిపోయింది

ఈ ఆడవారి సమావేశములో ఒకనాడు ఓ పూర్వ సువాసిని అందికదా— "అసలు అతగాడికి బుద్ధి చెప్ప వద్దటమ్మా?" అని అడిగింది

"ఎట్లాగమ్మా! ఏమయినా చదువుకున్న స్త్రీ కదా" అన్నది మరొకామె "ఆఁ చదువుకుంటే మట్టుకు- దాని నాలుగు రెట్లు చదివేడటగా అతగాడు ఆమాత్రం అదపులో వుంచుకోలేడూ" అని ఖండించింది మరొకర్త.

ఇట్లా వీరందరూ కూడి ఆ సమావేశంలో - అసలు అమ్మాజీ మొగుడు ఎంత చదువుకున్నా ఏమీ చేతకాని వాడని తేల్చేశారు. దీనికి ఓనాడు వారికి ఋజువు కూడ దొరికి పోయింది

ఆ రోజు అమ్మాజీ మొగుడు ఇంటికి వచ్చేసరికి తలుపులు తాళాలు వేసివున్నై

చీకటి పడేవరకూ అలా గుమ్మం మీద కూర్చుండిపోయాడు దారిలో కొన్న పత్రిక పేజీలు తిరగవేస్తూ

పొరుగింటావిడ అడిగింది కూడానూ "అమ్మాజీ ఎక్కడికి వెళ్ళిందీ?" అని

"మీటింగుకు కాబోలండీ!" అని జవాబిచ్చాడు

"అలాగా నీతో చెప్పి వెళ్ళలేదుటోయ్"

"చెప్పింది లెండి!"

ఎదరింటావిడ ఇదంతా వింది. అయినా పుల్లమ్మను అడిగింది తన గుమ్మంలోనుండే "ఏమిటి పుల్లమ్మ వాదినా?" అని

పుల్లమ్మ తన గుమ్మంలోనుంచి కేక వేసింది "ఆఁ ఏమిలేదూ అమ్మాజీ మీటింగుకి వెళ్ళిందట యింకా రాలేదు"

"అయ్యో పాపం, తాళంచెవి నీచేతికిచ్చినా బాగుండిపోనూ"

"అదే నేనూ అంట, తాళంచెవి నా కిచ్చెస్తే నే నిచ్చాయనూ పాపం సాయంత్రం అనగా వచ్చి అలాగే కూర్చున్నాడు" అన్నది పుల్లమ్మ సానుభూతి ప్రకటిస్తో

"అట్లా తాళంచెవ్వి యివ్వని మనిషి వేళకు వచ్చేయెద్దు అమ్మా— ఎంత మీటింగులయినానూ మగవాడు వీధి గుమ్మంలో ఎంతసేపని కూచుంటాడు మరీ రోజులు మితి మీరిపోతున్నాయి" అని ఎదురింటావిడ అమ్మాజీని దుయ్యబట్టింది

అమ్మాజీ యింటి సంగతి

వీధులో ఆడవాళ్ళందరూ ఎవరి గుమ్మాల్లో వాళ్ళు విందుని ఒకరితో మరొకరు 'వైరులెస్'లో ఈ విషయాన్ని ముచ్చటిస్తూనె వున్నారు మధ్య అమ్మాజీ మొగుడు ఆ సంభాషణ తనది కానట్టు వూరుకుని పుస్తకములో పేజీలు తిరగవేస్తూనె వున్నాడు.

అమ్మాజీ వచ్చి జట్కాబండి దిగింది

అమ్మాజీ రాగానె దాని మొగుడు దేహ శుద్ధి చేస్తాడని, కనీసం నాలుగు ముక్కలూ అమ్మాజీమీద రోడ్డుమీదనె దులిపేసి, తరువాత ఇంటికి తీసికెళ్ళి నాలుగు తగల నిస్తాడని, అంతతో దానిపొంక కొంత వరకూ అణుగుతుందని అందరు ఆడవాళ్ళు అనుకున్నారు అలా అయితే వాళ్ళకు కొంతవరకూ మనశ్శాంతి వుండేది

అయితేనేం పాపం! ఇలా ఏమి జరగలేదు

అమ్మాజీ మొగుడు లేచి, నవ్వుతూ వెళ్ళి ఆమె చేతిలో సంచీ తను అందుకుని, జట్కా వానికి డబ్బులిచ్చి చల్లగా ఇంట్లోకి దారి తీశాడు వెర్రి నాగమ్మలాగ!

ఇది చూచిన ఆడంగులు ఛీ! ఛీ! అనేశారు కొందరు అమ్మాజీ మొగుడు వార్ధి చేతకానివాడని, కొందరు అట్టాంటి వాణ్ణి కట్టుకున్నందుకు అమ్మాజీ అదృష్టం ఫలించిందని అనేసుకున్నారు

పరిస్థితు లిల్లా వుండగా —

అమ్మాజీకి ఓనాడు వొంట్లో సుస్తీ చేసింది ఇంట్లో చాకిరీకని వాళ్ళ అమ్మమ్మ వచ్చింది

ఆ వీధి ఆడంగులందరూ అమ్మమ్మను తమ వీధి పురాణానికి ఆహ్వానించి అగ్ర తాంబూలం యిచ్చారు

రెండు రోజులయిం తర్వాత మామూలుగా అమ్మమ్మ పిచ్చాపాటీకి వచ్చింతర్వాత ఆడంగులు ఇంటి భోగట్టా పైకి లాగారు

అమాయకురాలు అమ్మమ్మ యేం చెబుతుంది

"ఏమోనర్రా నాకూ అది తెలియదు • ఊరికే ఏదో మాటా మాటా అనుకుంటారు సరి మాటలు మానుకుంటారు తరువాత చిన్న పిల్లలల్లె అన్నీ మరిచిపోతారు—"

"దేని గురించి అట్లా వాదించుకుని మాటలు మానుకుంటారేం?" అని నిలదీసి అడిగింది ఓ ఆవిడ

"కారణం ఏమీ వుండదమ్మా! ఏవో దేశంలో భోగట్టాల గురించి— ఒకరు నందీ అంటె— కాదు పంది అని మరొకరు ఖండిస్తారు గట్టిగా— ఇగ్లీషులో కూడ వాదించుకుంటారు— తరువాత మాటలు ముదుస్తారు యింతే!— ఇట్లాగే ఓరోజు దేముళ్ళ గురించి— ఎవరో నాయకుల గురించి— ఏమని చెప్పనూ ఏదో విషయం గురించి వొకరు దక్షిణధృవం రెండోవారు ఉత్తరధృవం! ఎందుకర్రా ఆ అక్కరలేని వాదనలూ అంటే— ఇద్దరూ కూడ ఒకటయి ఊరుకోవే అంటారు నన్ను"

అమ్మమ్మ చెప్పింది వాళ్ళకు సబబుగా కనిపించలేదు. అసలు వ్యవహారం— ఇంకా వుంటుందని వాళ్ళంతా అనుకున్నారు

వాళ్ళు అనుకున్నట్టుగానె ఆవాళ వాళ్ళింటి రభస వీధి పడ్డది— ఏమయ్యిందీ అంటె—

అమ్మాజీ మొగుడు తలుపులు తీసుకుని వీధిలోకి విసురుగా వెళ్ళిపోయాడు

అమ్మాజీ కేక వేసింది—

"ఇదిగో! తోంచేసి వెళ్ళిపోరూ? నామాట వినరు కమా!" అని ఎంత పిలిచినా వినిపించుకోకుండా వెళ్ళిపోయాడు అమ్మాజీ మొగుడు

అమ్మాజీకి అలుక వచ్చి ధబాలున తలుపులు వేసి గదిలోకి పరుగెత్తి మంచం మీద బోర్లా పడుక్కుని వెక్కివెక్కి ఏడ్చింది

అమ్మమ్మ ఎంత చెప్పినా వినలేదు ఏడుపు మానలేదు మంచం మీదనుండి లేవనేలేదు

ఇలాంటి విడ్డూరం కోసం కాచుకు కూచున్న అమ్మలక్కలందరూ ఆ వాళ వాళ్ళింటనె వున్నారు మంచి శాస్తే అయ్యిందిలే అని అంతా సంతోషించారు అయినా అసలు దెబ్బలాటకు నాంది ప్రస్తావన లెట్లా వచ్చాయో— ఏమిటోనని వారందరూ అట్లానె అతగాని రాకకు కాచుకుని కూచున్నారు

ఆ సాయంత్రం నీరసంగా యింటికి తిరిగి వచ్చాడు అమ్మాజీ మొగుడు వస్తూనె అమ్మాజీ ఉదయం నుండి అలానె పడి వున్నదని తెలుసుకుని మహా యిదయ్యాడు.

"ఎందుకల్లా పడుక్కుందీ!" అని అమ్మమ్మనడిగాడు

"నీవు తిండి తినకుండా వెళ్ళి పోయావటగా దాని మాట వినిపించుకోకుండా"

"అది నా మాటవిన్నది కనుకనా?"

వీధి సావిట్లో ఆడంగులందరు గుస గుస లాడు కున్నారు. తాము అనుకున్నది నిజమేనని, ఆమె అతగాని మాట వినటం లేదనిన్ని ఏం చేస్తాడు పాపం! తనంత మనిషిని కొట్టుకుంటాడా యేం? తను తిండి మానుకుని వెళ్ళిపోయాడు పాపం!

అమ్మమ్మ తిరిగి అన్నది

"అది నీమాట ఏం వినలేదురా?"

"తను అన్నం తిన నన్నది కదూ! నేను ఎంత చెప్పినా ససేమిరా అన్నది"

"సహించలేదు కాబోలు"

"ఇబద్దాలు రోజూ నాపంక్తినే కూచుని తినేది కదా! ఇవాళ బొత్తిగా కూమండటములేదు మరి నాకు ఎట్లా సహిస్తుందేం?" అని అమ్మాజీ మొగుడు చిన్న పిల్లడల్లే ఒక్క పిసరూ సిగ్గు బిడియాల్లే కండా చెప్పేశాడు

అమ్మమ్మ నవ్వింది.

"దానికి వొంట్లో బాగులేదురా. నీకు కాస్తంతయినా గ్రహింపు జ్ఞానం లేదురా వెర్రినాగమ్మ!"

అమ్మాజీ మొగుడు తెర్ర మొహం వేశాడు. ఇదేదీ అర్థం కాక నిజంగానె తనకు గ్రహించే జ్ఞానం సూన్యం అనుకున్నాడు అమ్మమ్మ చెప్పింది— "నీ గురించే బెంగ పెట్టుకుంది. తను ఎట్లా చెప్పుకుంటుంది వెర్రిపిల్ల! వొంటో నలతగా వుందట!"—

అర్థం అయీ అవకుండా వుంది అమ్మాజీ మొగుడికి—

అమ్మమ్మ తిరిగి చెప్పింది

"జంకవోడక గదిలోకి వెళ్లు! అమ్మాజీకి నెలతప్పింది!"

సావిట్లోనుండి నవ్వులు గొల్లున వినిపించాయి.

అమ్మాజీ మొగుడు ఛంగునెగిరి గదిలో మంచం మీద పడ్డాడు

బాల వినోదం

చిలుక కథ

రచన రవీంద్రనాథఠాకుర్ అనువాదం వైకుంఠరావు

అనగా అనగా ఒక చిలుక అది మూర్ఖురాలు, చదువు లేదు; కాని దానికి పాటలు వచ్చేవి అది ఎగరగలిగేది, గంతులు వేసేది, కాని నియమానియమ జ్ఞానం మాత్రం ఉండేదికాదు

రాజుగారొకవాడు దానిని చూచి, "ఇటువంటి పక్షివల్ల లాభ మేమిటి, వనంలో ఉండే పళ్ళను తినేస్తుంది, మనకు తినడానికి పళ్ళు లేకుండా అంతేనా" అని అన్నారు

మంత్రిని పిలిపించి "పక్షికి విద్య నేర్పించాలి" అని ఆజ్ఞ ఇచ్చారు

పక్షికి విద్య చెప్పించే భారం రాజుగారి మేనల్లుళ్ళ మీద పడ్డది

దేశంలో ఉండే పండితులందరు సభచేసి, "ఆ జీవుని అవిద్యకు కారణమేమయి యుండును?" అనే విషయాన్ని గురించి వాదనలు జరిపారు.

చిట్ట చివరకు నిర్ణయించ బడ్డ సిద్ధాంతం ఇది—పక్షులు మామూలు కర్ర పుల్లలతోను, ఎండి రాలియున్న ఆకులతోను గూళ్ళను కట్టు కొనుచున్నవి, అట్టి గూళ్ళలో విద్యకు జ్ఞానమునకు తావు వుండదు కనుక అన్నిటి కంటె మొదట చేయవలసినది సరియైన పంజర నిర్మాణము

రాజ పండితులు దక్షిణలు, బహుమానాలు అందుకొని బహు ఆనందంతో ఇళ్ళకు వెళ్ళారు

కంసాళ్ళు వచ్చారు బంగారు పంజరం చేయడం మొదలు పెట్టి బహు అద్భుతమైన పంజరం ఒకటి తయారు చేశారు అది చూడడానికని దేశ దేశాల నుండి జనం వచ్చి చూచి ఆశ్చర్య పోయారు, "విద్య అంటే ఇదీ!" అన్నారు కొందరు, "విద్య రాకపోతే రాకపోయింది అద్భుతమైన పంజరం మిగులుతుంది కదా!" అన్నారు మరి కొందరు "అదృష్టం అంటారు దీనికే" అన్నారు అందరూ సంచులను రూపాయిలతో నింపుకొని అత్యానందంతో ఇళ్ళకు పోయారు కంసాళ్లు.

పండితులు కూర్చున్నారు విద్య నేర్పడానికి "ఏ నాలుగు పుస్తకాలతోనో గడపుకోవలసిన వ్యవహారం కా"దన్నారు

దేశంలో ఉండే లేఖకు లందరినీ పిలిపించారు మేనల్లుళ్ళు శాస్త్రాలలో నుండి, పూర్వ గ్రంధాలలో నుండి ఎత్తి వ్రాయడం ప్రారంభించారు లేఖకులు వ్రాసిన వాటి నకళ్లు తిరిగి వ్రాశారు అన్నీ కలిసి పర్వత ప్రమాణం అయినవి పండితులు, లేఖకులు పారితోషికా లందుకొని బహుమానాలతో ఒళ్లు నింపుకొని ఇల్లు చేరుకున్నారు. వాళ్ళకుండే సంసార బాధలన్నీ తొలిగిపోయినవి

బహు ధన వ్యయం చేసి తయారు చేయించిన పంజరం అది అది కాపాడే పూచీ అల్లుళ్ళమీద పడ్డది వాళ్ళు అతి జాగ్రత్తగా ఉండవలసి వచ్చింది పంజరం మరమత్తు నిమిత్తం ఏర్పాట్లు జరిగాయి రోజూ ఏదో పని ఉండేది ఆదికాక, దానిని కడిగించడం, తుడిపించడం దానికి మెరుగు పెట్టించడం ఉండనే ఉన్నది ఎల్లప్పుడూ సందడిగా ఉండేది పనిచేసేవాళ్ళు చాలామంది, వాళ్ళచేత పని చేయించేవాళ్ళు కూడా అనేకులు నౌకర్లు, లాస్కర్లు, సూపర్ వైజర్లకు లెక్కలేదు మాసం అయేసరికి

ఉలవలు తిన్న బ్రాహ్మణుడు

• శ్రీమతి ఎ. సీతాదేవి •

అనగా అనగా ఒక ఊళ్ళో ఒక బ్రాహ్మణుడు భార్యా ఉండేవారు ఆ బ్రాహ్మణుడు చాలా అమాయకుడు. భార్య గయ్యాళిగంప ఆ ఊరిలోనే రాజుగారి కోటలో పురాణం చెపుతుండేవాడు సంవత్సరమునకు ఒకసారి బ్రాహ్మణుడు ఏదికోరితే అది ఇవ్వటం మామూలు రాజుగార్కి సంవత్సరం తిరిగి వచ్చింది రాజుగారు బ్రాహ్మణుని పిలిచి "నీకు ధాన్యమా, ధనమా, బంగారమా, దినుసులా? ఏవి కావలయు" నని అడిగెను బ్రాహ్మణుకి దినుసులు అంటే నోరు వూరింది వులవలు తినాలని చాలా రోజులనుండి వున్నది అవి తినుటకు ఇదే సమయమని వెంటనే నాకు "వులవలు కావలయు" నని అడిగాడు రాజుగారు సరేనని "మీరు వెళ్ళండి నేను బండితో ఇంటికి పంపెద" నని చెప్పి రాజుగారు రెండుఎడ్ల బండితో గరిసెడు వులవలు పంపెను బ్రాహ్మణుడి భార్య ఇది చూచి ఆశ్చర్యపడి "ఇది ఏమి" టని భర్తను అడిగెను అప్పుడు భార్యతో బ్రాహ్మణుడు "నాకు వులవలు వుక్కించి నవి తినాలని వున్నది రాజుగారు ధనమూ, ధాన్యమూ, బంగారం, దినుసులు వీటిలో ఏమి కావాలో కోరుకో మన్నారు నాకు వులవలు తినాలని వుంది అందు చేత వులవలు అడిగే" నని చెప్పేడు

బ్రాహ్మణుని భార్య "సరే" నని వీడికి తగిన శాస్తి చేయాలని ఆ రోజే కుంచెడు వులవలు నానపోసి అవి వేయించి అందులో శేరుకు ఎక్కువ కారం పోసింది భర్తను పిలిచింది పిలిచించే తడవుగా వెళ్ళి విస్తరి ముందర కూర్చున్నాడు బ్రాహ్మణుని భార్య విస్తరి నిండా వులవలు పోసి చిన్న గ్లాసుతో నీళ్ళు పెట్టింది ఆతురతో చేతినిండా తీసుకుని నోట్లో వేసుకున్నాడు నోరు అంతా ఒకటే మంట తాగుదామంటే గ్లాసులో నీళ్ళులేవు ! నీళ్ళు భార్యను అడిగేడు "ఇంట్లో నీళ్ళు లేవు ఏమీ లేవు అవి అన్నీ తింటావా! తినవా!" అని చీపురుకట్ట పట్టుకుంది బ్రాహ్మణుడు భార్యచేత దెబ్బలు తినాలేమో అన్న భయం చేత ఒకటే పరుగు లీశాడు నోరు మంటకు ఓర్చలేక ఒక చెరువులో బుర్ర వంచుకు కూర్చున్నాడు.

రాత్రి 12 గంటలయింది కొందరు దొంగలు రాజుగారి కోటలో కన్నం వేసి ఆ చెరువు దగ్గరకే వచ్చి కొబ్బరి కాయ కొట్టటానికి రాయికోసం వెదుకుతున్నారు పాపం! బ్రాహ్మణుడి తల సిమ్మెంటు రాయికి మల్లే వున్నది అది చూచి రాయే అనుకుని దొంగలు కొబ్బరికాయ కొట్టడానికి రాయి దొరికిందన్న సంతోషంతో కొబ్బరికాయతో గట్టిగా ఒక దెబ్బ కొట్టేరు పాపం బ్రాహ్మణుడు భార్యే కొడుతున్నాదని "తింటానో తింటానో" అని కేకలు వేశాడు బ్రాహ్మణుడు అరవటం తోనే దొంగలు రాక్షసో, భూతమో అనుకుని రాజుగారి కోటలో దొంగిలించిన ధనమూ, నగలూ అన్నీ చెరువు గట్టున వదలి పారిపోయినారు పాపం బ్రాహ్మణుడు వులవలు తినుటకు ఇంటికెళ్ళాలని లేచి చెరువు గట్టు మీదకు వచ్చే సరికి నగలూ, ధనమూ కన పడినాయి బ్రాహ్మణుడు నాలుగు దిక్కులా ఒకమారు చూచి ఎవ్వరూ లేకపోవుట చూసి అవి అన్నియు గామం చాలో మూట కట్టుకుని మూట మోయలేక మోయలేక మెల్లిగా ఇల్లు చేరాడు తలుపు తట్టి మెల్లిగా భార్యను పిలిచేడు చీపురుకట్టతోసహావచ్చి తలుపు తెరచిందిభార్య బ్రాహ్మణుడు భార్యతో "నన్ను కొట్టకే నీకు కావలసిన నగలూ, డబ్బూ తీసుకు వచ్చా" నని చెప్పేడు వెంటనే చీపురుకట్ట తలుపు మూలను పెట్టి "ఏవీ నా నగలూ, డబ్బూనూ" అని ఆతురతో మూట విప్పేసరికి రత్నాలూ, కెంపులూ, రూపాయల సంచులూ ఉండడంచూచి సంతోషంతోఅవిఅన్నీ పెట్టుకుంది తనుతినుటకు కొద్దిగా కారం వేసి వేయించుకొన్న వులవలు తీసుకుని వచ్చి "నిన్న కారం ఎక్కువ అయినది ఇవిగో ఇప్పుడే వేయించి మీకోసం ఎదురు చూస్తుంటే, ఇంతలో మీరే వచ్చారు" అని ఎంతో ప్రేమ వున్న దానిలా చెప్పింది ఆ మరునటి రోజునుండి మోయలేని నగలు పెట్టుకుని భర్తకు పంచభక్ష పరమాన్నములతో వులవలుకూడావేయించి బ్రాహ్మణుడిని సంతోష పెట్టేది భార్య ఇంత ప్రేమతో చూచుటకు కారణం 'వులవలే కదా!' అని బ్రాహ్మణుడు సంతోషించాడు కథ కంచికీ మన ఇంటికి

౧

జానికమ్మ, సీతారామయ్య మొదటినుంచి బాగా అనుకూలంగా ఉండేవాళ్ళు ప్రతి చిన్న కుటుంబ విషయాన్నీ భార్యతో ఆలోచించి చేసే అలవాటు ఆయనకు ఆమెకు గృహ విషయాల్లో బాగా స్వతంత్రం ఉండేది. ఇరుగు పొరుగు వారికి చిన్న చిన్న అప్పులివ్వటం మొదలుకొని దానధర్మాలు చెయ్యటంవరకు ఆమె మాటకు అడ్డులేదు అట్లని తనకు తెలియని విషయాల్లో ఆమె కల్పించుకొనేదికాదు. ఏ సందర్భంలోనూ భార్యను తిట్టడం, కొట్టడ[illegible]యన ఎరుగడు భార్యలను తిట్టడం, కొట్టడం పురుష లక్షణాంగా చెలామణీ ఔతున్న ఆవూళ్ళో వాళ్ళకు ఈ [illegible]తులను చూస్తే ఈర్ష్యగా వుండి 'ఆమె ఆజ్ఞ లేనిదే ఏపనీ చెయ్యలేడు' అని చాటుగా ఆక్షేపణ చేస్తూవుండేవాళ్ళు ఇది తెలిసినా ఆయన చలించలేదు

సీతారామయ్యకు భూవసతి బాగాఉంది అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెళ్ళు ఎవరూ లేరు కొంత రొఖ్ఖం నిల్వ ఉంది దుర్వ్యసనాలేమి లేనందున దుర్వ్యయం ఏమీ లేదు ఉన్నవూళ్ళో, చుట్టుపట్లా మంచి పలుకుబడి సంపాదించాడు. వారికి ఇద్దరు కుమార్తెలు శాంతా, సీతా కొడుకులు లేరన్న కొరత ఆయనకు మనస్సులో ఉండేది కొంతకాలం అది బెంగగా పట్టుకొంది కానీ కాలంగడిచేకొద్దీ ఆబెంగను వదిలించుకోగలిగాడు

జానికమ్మ తమ్ముడు వెంకట్రంగయ్య కంటె శాంత కొన్ని రోజులు మాత్రం పెద్దది అందుచేత శాంత వెంకట్రంగయ్యకు భార్య కాలేకపోయింది. ఆ అదృష్టం సీతకు పట్టింది. సీత భూమిమీద పడ్డప్పటినుంచి వెంకట్రంగయ్య భార్య అని వ్యవహరింపబడేది సీత అమ్మకు గారాబం అమ్మమ్మ మంగమ్మకు బంగారం. సీతకు ఎనిమిదేండ్లు వచ్చినా తల్లి ఎత్తుకొని తిరిగేది పదేండ్లు వచ్చినా కూతురు ఎత్తుకొమ్మని మారాం చేసేది జానికమ్మకు తన తమ్మునికిచ్చి చేసుకొంటానన్న ఉద్దేశ్యంతో మనస్సులో సీతమీద ప్రేమ ఎక్కువ కాజొచ్చింది

శాంతకు పెండ్లియీడు వచ్చినా అప్పికురాలుగా కనబడేది తల్లిదగ్గరకూడా చనువు తగ్గిపోయింది కారణం— సీత తల్లివద్ద అతిగారాబాన్ని సాగించుకొంటూ శాంతయొక్క ప్రతి చిన్న కోరికకూ అడ్డంగా వచ్చి నిల్చొని ఫలితాన్ని తానే అనుభవించేది శేషం మాత్రమే శాంతకు క్రమంగా శాంతకు చిన్నతనము నుంచే కోరికలను తగ్గించుకోవడమూ, మొండిపట్టు పట్టక పోడమూ అలవాటైంది కొంతకాలం గడచాక సీతారామయ్య యీ పరిస్థితిని గమనిస్తూ వచ్చాడు వెంకట్రంగయ్యకంటే కొన్నిరోజులు వెనక పుట్టివుంటే, శాంత భాగ్యచక్రం ఎలాతిరిగేదో.

౨

మంగమ్మది బాగా స్వార్థ దృష్టి ఇతరులు మంచి స్థితికి వస్తే ఆమెకు ఈర్ష్య పుట్టి 'కొత్త భాగ్యవంతులు ఈ చిగిరింత ఎంత కాలంలే' అనేది ఇతరులు కష్టస్థితిలో వున్నప్పుడు "పాపం, పంకించి దేవుడు చేసూ?"

అనేది తనకు అవసరం వస్తే ఎంత పిసినిగొట్టునైనా 'రాయన మంత్రి భాస్కరా!' అని సంబోధించేది ఎంత కురూపి నైనా 'నవ మన్మధా' అని పిల్చేది అప్పుడే కడుపునిండా తిని వస్తూ సందె కవళం అడుక్కునేవాడితో "ఇంకా భోజనాలు కాలేదు మాకే అప్పుడే నీ కెక్కడిది?" అని రోజూ మామూలుగా అనేది ఇంట్లో గాదెనిండా ధాన్యం వుండగా "ఒక్క గింజలేదు వెళ్ళు ఊ!" అని గద్దించి తరమటం ఆమె అలవాటు పైగా "ఎద్దల్లె వున్నావే, చాకిరీ చేసుకోరాదూ?" అని కఠినంగా ప్రశ్నించేది "అమ్మా, నేను గుడ్డివాణ్ణి, కళ్ళుంటే చాకిరీ ఎందుకు చేసుకోనమ్మా? అడుక్కోటం ముచ్చటా తల్లీ?" అని బిక్షకుని జవాబు అందుకు ఆమె "కళ్ళెందుకు లేవు? మహా చక్కగా ఉన్నాయి ఈ దొంగ వేషాలు నా ముందుకాదు" అనేది

"మంచి తల్లి వేనమ్మా" అని అనుకొంటూ వెళ్ళేవాడు వాడి వెంట ప్రతి యింటికీ వెళ్ళి "పొగరుబోతు వెధవ కళ్ళు బాగానే ఉన్నై వీడిది దొంగ చెయ్యి జాగ్రత్త" అని హెచ్చరించి ఒక్క గింజ కూడ దొరక్కుండా చేసేది తనకు గిట్టని వాళ్ళను ఉదాయిలనైనా, సత్యవంతులనైనా అబద్ధాలు కల్పించి ప్రచారం చేసి నోటికి వచ్చినట్లు తిట్టేది కఠినంగా ప్రవర్తించేది చాలా మందికి మంగమ్మతో వ్యవహారం అంటేనే భయం కానీ మంగమ్మ మాత్రం రోజులో చాలా భాగం తీరికగా అందరి యిళ్ళూ తిరుగుతూ 'ఊపి లేనిచోట ఊపి' ని పుట్టించేది

తన తెలివితేటల వల్ల ఆశ్రయించి తన ఏకైక పుత్రుడు వెంకట్రంగయ్యకు పదిహేనేండ్ల వయస్సులోనే ఉద్యోగాన్ని సంపాదించిపెట్టింది 'ఉద్యోగమ్ పురుషలక్షణమ్' అని ఆమెకు తెలుసు. అందువల్లే, కంట్రాక్టరు శెట్టిగారి వద్ద గుమస్తాగా కుదిరాడు వెంకట్రంగయ్య వయస్సులో చిన్నవాడైనా సంభాషణలో మెలకువలు కొద్ది కాలంలోనే తెలుసుకున్నాడు చదువు తక్కువే అయినా మంచి మాటకారి ఐనాడు శెట్టిగారు గొప్ప భూస్వామీ, ధనవంతుడూ అయినందువల్ల గ్రామస్థులందరు ప్రతి చిన్న పనికి, పెద్ద పనికి అతనిని ఆశ్రయించ వలసి వచ్చేది 'దేవుడు వరమిచ్చినా పూజారి వరమియ్య'డని సామెత షాహుకారు దర్శనం వెంకట్రంగయ్య ద్వారా కావలసిందే కనుక ముందుగా అతనినే ఆశ్రయించవలసివచ్చేది కొద్ది కాలంలోనే వెంకట్రంగయ్య పైకి తియ్యగా మాట్లాడుతూ, లేని ఆశలను కల్పించి, తన చుట్టూ ప్రదక్షిణం త్రిప్పు కొంటూ వాళ్ళ వల్ల అనేక లాభాలు పొందటంలోనూ, వారి చేత విపరీతమైన వెట్టి చాకిరీ చేయించుకోవడంలోనూ అఖండుడైనాడు అమాయకులను బాగా వంచిస్తున్నాడు ఉద్యోగులకు నమస్కార బాణాలు వేస్తున్నాడు; వారికి 'సరఫరాలు' చేస్తున్నాడు. ఉద్యోగుల ప్రాపకం సంపాదించకలిగాడు; ఇంకేం? వారికి లంచాలు తినిపిస్తూ తన వంతు 'కమిషన్' మూట కడుతున్నాడు 'కమిషన్' ఎంతో, లంచం ఎంతో, అసలు కర్చు ఎంతో ఆశ్రితులకు అంతు పట్టడంలేదు గ్రామంలోని ప్రతి చిన్న వ్యవహారంలోను తలదూరుస్తూ చివరకు తీర్పరై కూర్చుంటున్న వెంకట్రంగయ్య ద్వారా తప్ప ఏ పనైనా ఎట్లా నెరవేరుతుంది? కనుక తియ్యని మాటలు చెప్పే వెంకట్రంగయ్య చుట్టూ అమాయకులు ఎప్పుడూ గుమిగూడి వుండక తప్పటం లేదు పాపం! బీదలే నష్టం పొందేవాళ్ళు లాభం పొందే వాళ్ళు డబ్బున్నవాళ్ళూ, వెంకట్రంగయ మాత్రమే!

ఇక వెంకట్రంగయ్య బాహ్య వేషం—పూర్వాచార్య పద్ధతిలో ఉండేది జుట్టు ముడీ, పెద్ద బొట్టూ, జోడూ, వ్రేళ్ళకు రెండు వుంగరాలు, చెవులకు అంటు జోడూ, బిళ్ళ గోచీ ధోతీ, ఖండువా వల్లెవాటూ, చేతిలో గొడుగూ, కాళ్ళకు చెప్పులూ— సాయంత్రం అయితే కాక మునుపే మూడు సెల్సు గల బేటరీ లైటూ! ఇంత చక్కని వేషంతో వున్నా అతనికి నిజమైన ఆస్తిక దృష్టీ, నైతిక దృష్టీ లేవు ఈ వేషంవల్ల అతనికి లాభం ఉన్నది కనుకనే ఈ వేషంలో ఉంటున్నాడు పూర్వం ఎవరో వరదకు కొట్టుకుపోవటంలో గూడా లాభాన్నే చూచుకొన్నాడట!

తనకుమారుని తెలివి తేటలను చూచుకొని మంగమ్మ గర్వపడేది జానికమ్మ తన తమ్ముని వేష భాషలు చూచి ముగ్ధురాలయ్యేది సీతారామయ్య వెంకట్రంగయ్యను చూచి తెలివిగలవాడు, బుద్ధిమంతుడు అని అభిప్రాయపడ్డాడు భార్య కోరిక ప్రకారం సీతనిచ్చి వివాహం చెయ్యడానికి అంగీకరించాడు

వెంకట్రంగయ్యది పాదరసంవంటి సూక్ష్మబుద్ధి; ఆలోచనలో పడ్డాడు సీత తనది అక్కకు తన[illegible] ఎంతో అభిమానం. సీతారామయ్య సిరి అంతా [illegible]

ఇంటికి ప్రవహిస్తుంది వెంటనే వివాహం చేసుకోవాలి ఈ ఊహలు అతనికి నూతోన్నెత్సాహాన్ని కలిగించాయి. వెంటనే పెండ్లి చేసు కోవాలన్న తన కోరికను తల్లి ద్వారా ప్రకటించాడు.

3

ఒకనాడు సీతారామయ్య భార్యతో మామూలు స్నేహ స్వరంతో ప్రస్తావించాడు— "సీతను నీ కోరిక ప్రకారం నీ తమ్ముడికిచ్చి చేద్దాం. ఇక శాంత విషయంలోనే ఏమి తోచకుండా ఉంది ఎప్పుడు బలహీనంగా కనబడుతూ ఉంటుంది కన్న తల్లి దండ్రులం మనముందే ఎడ యెడంగా, భయంభయంగా తిరుగుతుందే, ఇక క్రొత్త

చోట ఎలా బ్రతుకుతుందో, తిండి దగ్గర కూడా ఏదైనా కావలసి వచ్చినా మళ్ళీ అడగకుండానే లేచిపోతుంటుందని నీవు అంటూఉండేదానివి నాకు ఒక ఆలోచన తోచింది ఆ విధంగా చేస్తే బాగుంటుందనిపిస్తున్నది వినయం గలవాణ్ణిగా ఈడూ జోడూ చూచి పెద్ద చదువూ, స్థితి లేకపోయినాసరే— మన యిట్టివద్దనే వుండే ఏర్పాటుతో సంబంధం చూద్దామనుకుంటున్నాను నీయిష్టం ఏలా వుందో చెప్పు" అని

ఆనాటి నుంచి జానికమ్మకు రాత్రింబవళ్ళు యిదే ఆలోచన, పుట్టింటికి పోయి అమ్మను తమ్ముణ్ణీ సలహా అడిగింది అంతావిని, ఎంత తెలివితక్కువ దానవే అన్నట్లుగా చూచి, మంగమ్మ అన్నది— "పిచ్చిదానా, పరాయివాడు మనవాడౌతాడా? సూదిగా వచ్చి దబ్బనంగా తేల్తాడు. నీ మేలుకోరి చెబుతున్నాను— అల్లుణ్ణితెచ్చి యింట వుంచుకోడానికి సుతరామూ వొప్పుకోవద్దూ"

వెం రం వేరే కొంపకు తిప్పలు తెచ్చుకో నవసరం లేదు వచ్చిన వాడు మన మాటల్లో ఉంటాడని నమ్మకం ఏమిటీ? ముందు చెడు తలచి తర్వాత మంచి తలవాలని శాస్త్రం ముందు బరాసాతో చేసిన ఇలాంటి వ్యవహారా లెన్నో నా దగ్గరకు వచ్చాయి, అలాంటి వాటివల్ల అనేక చిక్కులు— ముఖ్యంగా నీకు ఏర్పడుతాయి బాగా ఆలోచించుకో అక్కయ్యా

జా: (శ్రద్ధగా విని) ఔను తమ్ముడూ, నాకూ యిష్టం లేదు అన్నివిధాల కావలసినవాడివి నువ్వుండగా ఇంకొ కరు ఎవరో పరాయివాళ్ళు నాయింట్లో ఉండటం యెందు కని నాపుద్దేశ్యం మనస్సులో ఉన్నదే సోదికిపోయినా వస్తుందట; నామనస్సులో ఉన్నదే మీరుచెప్పారు

వాళ్ళుచెప్పింది ఆమె మనస్సుకు బాగా నాటింది జానికమ్మ ముఖంలోతెలివి చిందులు త్రొక్కింది, మంగమ్మ తనవొడిలో కూర్చున్న సీతబుగ్గపుణికి అన్నది "మాసీత ముఖంలో లక్ష్మీకళ తాండవమాడుతోంది, నలుపైతేనేం?"

వెంకట్రంగయ్య గర్వంతో సీతవంక చూచాడు.

మం (హేళనగా) శాంతా! ఎవర్ని చేసుకొంటావే?

వెం రం (వేళాకోళంగా) వాళ్ళ నాయన ఒకపండితుణ్ణి తెచ్చి యింట్లోప్రతిష్ఠ చెయ్యబోతూంటే, ఎవర్ని ఎవర్ని అని అడుగుతావేంటే అమ్మా?

మం (నవ్వు ఆపుకోలేక అస్పష్టంగా చెబుతూ) పండి తుడంటే చెబుతాను పూర్వం లెక్కల్లో గొప్పపండితు డుండేవాట్ట ఆయనను గొఱ్ఱెలకాచే గొల్లవాడు పిడికిలి నిండా ఇసకతీసుకొని 'ఇదెంత' అని అడిగాట్ట, ఎంతనీ చెప్పలేక ఆపండితుడు వెఱ్ఱిమొగంవేశాట్ట - తెలివితక్కువ వాడు కాకపోతే, పిడికెడు ఇసక అని చెప్పకూడదూ? అనుకుంటాంగానీ, చదువుకోగానే లాభంఏమిటీ? తెలివి ప్రధానంగాని

అందరు గొల్లున నవ్వారు శాంత కేమీబోధపడలేదు మనస్సుకు కష్టమనిపించింది కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి తనను వెక్కి రిస్తున్నారని మాత్రం తెలిసింది 'అమ్మకూడ

వెక్కిరిస్తుందే' అని ఆశ్చర్యపడ్డది మనస్సులో తల వంచుకొని అవతలకు వెళ్ళింది

అసలు సంగతేమిటంటే వెంకట్రాగయ్యకూ, మంగమ్మకూ చదువుకున్న వాళ్ళంటే ద్వేషం కారణం— అతనికి వచ్చిన చదువు చాలాతక్కువ అందువల్ల చదువుకున్న వాళ్ళనుచూస్తే ఈర్ష్యగా ఉండేది ఇప్పుడుతాను చదువుకున్నవాళ్ళల్లో తెలివితక్కువ వాళ్ళను తనచుట్టూ కార్యార్థులుగా తిరుగుతూండడం చూస్తున్నాడు చదువుకున్న వాళ్ళు, ముఖ్యంగా పెద్దచదువులు చదివినవాళ్ళు అబద్ధాలాడలేరనీ, ధైర్యంచేసి పెద్దపెద్ద లంచాలు పట్టలేరనీ అతని నమ్మకం! చదువుకొన్న మాత్రాన తెలివి వస్తుందంటే అతను వొప్పుకోడు పెద్దచదువులు చదివిన కాలేజీ ప్రొఫెసరొకాయన, అన్న పెటిన మల్లగుల్లాలు పడలేక తనవంతు ఆస్థినికూడా అన్నకే వదిలిపెట్టి వెళ్ళి స్వంత సంపాదనతో బ్రతుకుతూండటం అతనుచూచాడు. ఇప్పుడు ఆ పిత్రార్జితాన్నంతా అన్న ఒక్కడే అనుభవిస్తున్నాడు దర్జాగా, తమ్ముడు నెత్తినగుడ్డ వేసుకొని వెళ్ళాడు! అని అతని అభిప్రాయం తెలివిప్రధానం చదువుకాదు అని రాయిగుద్ది చెప్పగలడడు, వాళ్ళ అమ్మకు గర్వకారణం ఏమిటంటే పిల్లవాణ్ణి తెలివిగలవాణ్ణిగా చేశాననీ, చదువులు చెప్పించి తెలివి తక్కువవాణ్ణి చెయ్యలేదనీ! వెంకట్రంగయ్య ప్రారంభించాడు - "చదువుకున్నవాళ్ళను చాలామందిని చూస్తున్నాను గా — వాళ్ళుప్రతిపనికీ, మీనమేషం లెక్కపెడ్తూ కూర్చుంటారు మీనం మేషంలెక్కపెడితే పనులౌతాయా? ఉద్యోగస్థుల్లో కొందరు పెద్దచదువులు చదివినవాళ్ళు కొందరు కొద్దిగా చదువుకున్నవాళ్ళూ వస్తుంటారు బాగా చదువుకున్న వాళ్ళు అబద్ధమాడవలసివస్తే ఆడలేరు ఒకపని ధైర్యంగా చెయ్యలేరు చదువు తక్కువవాళ్ళే వెనకా, ముందూ చూడకుండా ధైర్యంగా పనిచేస్తారు, డబ్బూసంపాదిస్తారు చదువు కొన్నవాళ్ళు జీతండబ్బులు తప్ప ఎగ్రని ఏగానీచూడలేరు" తనతెలివికి తానే లోలోపల సంతోషించాడు

మం (బలపరుసూ) బి ఏ చదివిన రామారావుకు నెలకు ఆ అ' వై రాళ్ళేగాగతి? మనవాడిసంగతి మనం చెప్పుకోకూడదుగానీ - అల్లాంటి అ'వైలు రెండో మూడో సంపాదిస్తున్నాడు షాహుకారు ఇచ్చేది ఇరవై రూపాయలే ఐనా

అమ్మా, తమ్ముడూ చెబుతున్న విషయాలను బట్టి తన భర్త చేస్తున్న ప్రయత్నం నెరవేరకుండా వుంటే బాగుండు ననిపించిందామెకు

ఇంటికి వచ్చాక జానకమ్మ భర్తతో అన్నది- "ఇల్లరికం వద్దు. ఏమీ వద్దు లోకంతోపాటు ఏ అయ్య చేతిలోనో పెట్టి దండం పెట్టండి, చాలు"

సీతారామయ్య కట్టుకొన్న ఊహాసౌధం ఈపెద్ద తుఫాను దెబ్బకు మొదలంట ఊగిపోయింది ఆయన భార్యతో నచ్చ జెప్పి తన వైపుకు త్రిప్పుకో ప్రయత్నించాడు కానీ, ఆమె ఏవిధంగానూ ఈ విషయంలో భర్త అభిప్రాయాన్ని అంగీకరించ తలచుకోలేదు ఆయనచెప్పే ప్రతిమాటనూ తల్లీ, తమ్ముడూ కలిగించిన అభిప్రాయాన్ని మనస్సులో వుంచుకొని, విచక్షణా రహితంగా ఖండించటం మొదలు పెట్టింది సీతారామయ్యకు ఆశాభంగం కలిగింది

కొన్నిరోజులు గడిచాక మళ్ళీభార్యతో వివాహ విషయాన్ని కదిపిచూచాడు జానికమ్మ ఏమాత్రమూ తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకోలేదు తనతో ఆమెయిక ఏకీభవించటం అసంభవం అనుకున్నాడు అత్తగారీ విషయంలో తనభార్య మనస్సును త్రిప్పి ఉంటుందని సందేహపడ్డాడు

సీ రా నేను ఎన్నివిధాల చెప్పినా నీవుతెలుసుకోడం లేదు శాంత, సీత-ఇద్దరిక్షేమం మనంకోరుకోవలసిందే సీతవిషయం అన్నివిధాల తృప్తిగానే ఉంది శాంతకు ఎక్కడా సరైన సంబంధం దొరకలేదు. పైగా అశక్తురాలుగా కనపడుతోంది కనుక దాని సుఖాన్నికూడా ఆలోచించవలసిందే నీవు ఇద్దర్నిగురించీ న్యాయంగా ఆలోచించవలసిందే నీవు బాగాఆలోచించు — వాళ్ళిద్దరిలో ఏఒక్కరు సుఖపడక పోయినా మన సంసారంలో సుఖం నామరూపాలు లేకుండాపోతుంది ఎవరెన్నా నీకు చెడ్డ సలహా యిచ్చివుంటే విన్నడం మంచిదికాదు

జా (ఉద్రేకంతో) నాకేమీ పక్షపాతబుద్ధిలేదు అనుకుంటే అనుకోండి మావాళ్ళు నాకేదో సలహాయిచ్చారనే కదా మీ అనుమానం? మావాళ్ళను మీరేమీ అనవద్దు మీయిష్టంవచ్చినట్లు చెయ్యండి ఎవరిఅదృష్టం ఎలావుంటే అలాజరుగుతుంది •

జానికమ్మకు కళ్ళనీళ్ళు బొటబొటాదొర్లాయి ఆమె అన్న మాటలన్నింటినీ విని ఖండువా పైమీదవేసుకొని ఆయన ఎక్కడికో వెళ్ళాడు

రోజులు గడుస్తున్నాయి. భర్త తనతో మనస్సువిప్పి మునుపటి మాదిరిగా మాట్లాడటంలేదు తానూ ఆయనతో మునుపటి మాదిరిగా స్వతంత్రించి ఏవిషయాన్నీ చెప్పలేక పోతున్నది ఇంట్లో పూర్వంలాగు నవ్వులు, సరస సంభాషణలూలేవు భర్త తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకోడని ఆమెకు నమ్మకం కలిగింది తనమనస్సులో ఏర్పడిన ఈ సీతమీది ప్రత్యేకాభిమానం తొలగించు కోలేనంత బలంగా నాటుకుపోయింది అమ్మా, తమ్ముడూ చెప్పినట్లు ఆయనకే శాంతిమీద పక్షపాత బుద్ధి ఉందేమో! అమ్మా, తమ్ముడూ పదిచెప్పినా తన క్షేమంకోరేగా శాంతను చూచినప్పుడు తన మనస్సు ఏమీ బాగుండటంలేదు కోపంకూడ వస్తోంది భర్త తనతో కఠినంగా మాట్లాడినందుకు ఆమెకు ద్వేషం కలిగింది

ప్రతి పనికీ సీతనే పిలుస్తోంది శాంతను పిలవటం లేదు. సీత కోపంతో, "అన్ని పనులూ నాకే చెబుతావేమమ్మ? అక్కకు ఒక్క పనికూడ చెప్పవూ" అని గునుస్తోంది

ు

ఇరవై రెండేండ్ల వయస్సుగల రఘును గురించి విని సీతారామయ్య ఆ ఊరికి వెళ్ళాడు రఘుకు తల్లి దండ్రులు లేరు, అన్న రామారావు వద్దనే ఉంటున్నాడు ఆ ఇద్దరికీ కలిసి ఒక పాత యిల్లూ, ఆరెకరాల మెట్టభూమి మాత్రం ఉన్నాయి భారత భాగవతాదులను చదివి అర్థం చేసుకోగల మాత్రం చదివాడు రూపము, వినయమూ, దైవ భక్తీ ఉన్నాయి, వ్యవసాయము తెలుసు కష్టమైన పని చెయ్యటంలో శరీరాన్ని దాచుకోటం ఎరుగడు కల్లా, కపటమూ తెలియని మనస్సు బాహ్య వేషము కూడ సౌజన్యాన్నీ, నిరాడంబరతనూ వ్యక్త పరిచేట్లు ఉంటాయి లాల్చీ ఖండువా, సాదాపంచా, క్రాపు

రామారావుతో సీతారామయ్య అన్ని సంగతులు ముచ్చటించాడు తన మనస్సులోని అభిప్రాయాన్ని చెప్పాడు అన్నదమ్ములు పరస్పరము ఆలోచించుకొని వెంటనే నిర్ణయానికి వచ్చారు తన తమ్ముడు వివాహానికి యిష్టపడ్డాడనీ, సీతారామయ్యగారి ఇంట్లో వుండడానికి కూడ అంగీకరించాడనీ చెప్పినప్పుడు ఆయన పొందిన ఆనందానికి మేరలేదు

సీతారామయ్యతో మాట్లాడిన తర్వాత, చెప్పిన సంగతులన్నీ విన్నాక రఘుకు ఆయన యందు ఎంతో గౌరవమూ, నమ్మకమూ ఏర్పడ్డాయి ఆయనవంటి సత్పురుషుని నమ్ముకొని ఉండడముతో తన జీవితం ఒడుదుడుకులు లేకుండా ప్రశాంతంగా గడచిపోతుందన్న నమ్మకం అతనికి కలిగింది. తన వంతు ఆస్తిని కూడ అన్ననే అనుభవిస్తూ ఉండమని చెప్పి సీతారామయ్యతో బయలుదేరాడు రఘు.

వివాహాలు ఆడంబరంగా జరిగాయి బంధువులకు బాగా సత్కారాలు జరిగాయి యాచకలు తృప్తితో ఆశీర్వదించారు రఘు బుద్ధిమంతుడైనా ఏమీ లేనివాడనీ, వెంకట్రంగయ్య 'చిచింద్రీ' వంటి వాడనీ పెండ్లికి వచ్చిన పెద్దలు అభిప్రాయపడ్డారు సూక్ష్మగ్రాహులు పెద్ద అల్లుడంటే అత్తగారికి ఇష్టం తక్కువనీ గ్రహించారు!

ఆ నాటినుంచి రఘు అత్తగారి ఇంట్లోనే వుంటూ వ్యవసాయపు పనులన్నీ చూస్తున్నాడు డబ్బు సంబంధమేమీ పెట్టుకోలేదు తన పనేమో, తానేమో పగలల్లా కష్టించి వచ్చేవాడు అప్పుడప్పుడు అత్తగారు తగినంత ఆదరణ చూపడం లేదని మనస్సుకు తోచేది ఐనా ఆ విషయానికి ప్రాముఖ్యత నివ్వలేదు మామగారి ఆదరణ అనే చల్లని నీడలో ఇతరులు పెట్టే చిక్కులను లక్ష్య పెట్టడం వెఱ్ఱితనమని అనుకున్నాడు మామగారు చూపే దయకు కృతజ్ఞతగా తన శరీరాన్ని దాచుకోకుండా శ్రమ చేస్తున్నాడు శాంత చూపుతున్న భ ఏ భక్తులకు రఘు ముగ్ధుడైనాడు

సీత కూడా అత్తవారింటికి చాలా వస్తు సముదాయంతో పోయింది సంవత్సరాలు ఒకటి వెంట ఒకటిగా దొర్లిపోతున్నాయి

[సశేషం]

కథానిక

సానుభూతి

శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారి

కాశేశ్వర్రావు కళ్ళింకా నవ్వుతూనే ఉన్నయ్ చుట్టూ అదొక రకపు వాతావరణం! శ్మశానాల్లో చితి మండుతున్నప్పుడుండాల్సిన వాతావరణం! సానుభూతి వాక్యాలూ, గుణగణనలూ గాలిలో కరిగి ఆవిరై అక్కడ చేరిన ప్రతివాడి హృదయాన్ని కొలిచి గీరలు పెడ్తున్నయ్ కాశేశ్వర్రావు చచ్చిపోయినందుకు అక్కడ ఏడుస్తున్న వాళ్ళెవరూలేరు ఏడవటానికి అతగాడికి భార్యా, పిల్లలూ, తల్లీ తండ్రీ యిట్లాంటి బంధువర్గ మేమీలేదు — ఒకవేళ ఉండి ఏడ్చినా ఆ విచారంముద్ర మనుష్యులమీద ఎంత సేపని పనిచెయ్యగలదు? లోకంలో మనిషితో మనిషి కున్న సంబంధమే విచిత్రమైంది ఎదురుగుండా ముక్కున ఆకాస్త ఊపిరితో తిరుగుతున్నంత సేపూ అందరు ఆప్యాయంగా "మాట్లాడుతారు, నీవులేందే మేంమాత్రం ఎందుకూ" అని ముఖం గంభీరంగా పెట్టి నిజమేనేమో అన్నట్లు చెప్తారు కాని చివరికి ఆలోకంనుంచి ఆహ్వానం వచ్చి వెళ్ళిపోయిననాడు అతనెవరో వీళ్ళెవరో! మనుష్యుల నాలుకలు తాటిపట్టలా, మరేమన్నానా?

కాశేశ్వర్రావు విషయంలో బ్రతికి నన్నాళ్ళూ అంత ఆప్యాయతచూపించినవాళ్లేలేరు ఈపీడ ఎప్పుడు పోతుందా అని తిట్టుకున్నవాళ్ళు చాలామంది కాని వాళ్ళే యిప్పుడు కాశేశ్వర్రావు సగం మూసిన కళ్ళతో చలనం లేకుండా నవ్వుతూంటే వాడు వినడం లేదుకదా అని సానుభూతి వాక్యాలు పలుకుతున్నారు వాళ్ళయిష్టం వచ్చినట్లు జాలి నంతా ఒలకబోసి పెద్దరికాన్ని ప్రదర్శించు కుంటున్నారు

"పాపం! ముక్కుసూటిగా పోయే వ్యక్తిరా! ఆసూటి దన్నాని లోకం హర్షించలేకపోయింది గాని!" ఒక డన్నాడు వాడికి ఈ లోకానికి ఏమీ సంబంధం లేనట్లు వాడీ లోకంనుంచి పూర్తిగా వేరై మడిగట్టుకుని కూర్చున్న ఒక మహావ్యక్తి అయినట్లు! — కాశేశ్వర్రావే బ్రతికి ఉంటే యీమనిషి ఇట్లా తన్ను గురించి జాలి ఒలక బోస్తున్నందుకు చీదరించి మోహాన ఉమ్మివేశేవాడు

"వాడి తత్త్వమేఅంత! — నేనెన్ని సార్లు చెప్పే వాణ్ణి? చెప్పినప్పుడల్లా విని మనస్సు మార్చుకునేవాడు మళ్ళీ తర్వాత వాడివాలకం వాడిదే! ఎవరో చెడు సావాసాలు పట్టిగాని లేకపోతే కాశేశ్వర్రావు నాచేతుల్లో మైనం తిరిగినట్లు తిరిగేవాడు! —" ఈమాటలు అనంతమూర్తి అంటుంటే, అతడి కళ్ళు కాశేశ్వర్రావు శవంవేపు తేరి చూడనైనా లేకపోయినయ్ — చూడటానికి వాటికి తాహతు, లేదనిచూస్తూ ఉన్నవాళ్ళకు తెలిసినా తెలియక పోయినా ఆకళ్ళకు తెలుసు తెలుసుకునే శక్తేఉంటే ఆ శవానికీ తెలిసేది.

అనంతమూర్తీ కాశేశ్వర్రావూ లోకందృష్టిలో స్నేహితులనే చెప్పాలి కాశేశ్వర్రావు దృష్టిలో మాత్రం స్నేహితులనే పదానికి అర్ధమేలేదు "స్నేహమంటే ఏమిటోయ్! ఒకడికి రెండోవాడి సహాయం కావలసివస్తే స్నేహమనే రంగుపూసుకు వస్తాడు కళ్ళుజిగేలు మనిపించే ఆరంగు వెనక, అంతా అసహ్యంగా బూజూ, మసకా! నాతో ఈతలకాయ నొప్పిమాటలు చెప్పకండి!" అని గసిరేవాడు వాడట్లా కుంచబద్దలు కొట్టినట్లు అంటాడని మిత్రులకందరికీకోపం! అనంతమూర్తికి కోపం మరింత హెచ్చుస్థాయిలోకి వెళ్ళేది అయినా అసమర్థుడి కోపానికి విలువేమిటి?

ఒకరోజున అనంతమూర్తి వచ్చాడు కాశేశ్వర్రావు ఆ స్నేహితుడు కాని స్నేహిణ్ణి కూర్చోపెట్టి కుశలా లడిగాడు

"ఏమిటోయ్ ఎండవేళ ఇటుపడివచ్చావ్? —" బయట ఎండ ఇళ్ళంటిస్తున్నట్లు, పెంకులు టప టపలాడిస్తున్నట్లు, రాజ్యం చేస్తున్నది అనంతమూర్తి మొహంకూడా బయటి ఎండలాగే ధుమ ధుమలాడి పొగలు రేగాలనుకుంది - కాని రేగలేదు అనంతమూర్తి వెంటనే నోరు మెదపలేక పోయాడు కాశేశ్వర్రావు మళ్ళీ అడగలేదు అట్లా అడ

గడం అతని స్వభావమేనాకాదు. కోపంతో మండిపోతున్నా ననుకునే అనంతమూర్తి అతని దగ్గర చేతగాని దద్దమ్మలా అనిపించాడు కొన్ని నిముషాలు గడిచినయ్ "నీతో మహాచెడ్డచిక్కొచ్చి పడిపోయిందోయ్—" మనస్సులో ఉన్న ఉక్రోషమంతా పుక్కిటికి వచ్చి నీళ్ళుగా మారినట్లూ, అది నమలడానికి పంటి కిందికి రాక అవస్థపడుతున్నట్లూ అనంతమూర్తి మొహం వికృత మైంది.

"ఏం !" — తాపీగా అన్నాడు కాశేశ్వర్రావు "నన్ను గురించి అందరితో ఏమో చెప్తున్నావట !" — బాగా కసిరాననుకున్నాడు అనంతమూర్తి వీడికి సహజంగా నటించడమైనా చేతగాదనుకున్నాడు కాశేశ్వర్రావు

"నేను పిరికివాణ్ణా? ఆత్మగౌరవం లేనివాణ్ణా? ఎంత సేపూ నాబాగుకోసం పాకులాడే వాణ్ణా? ఇంకా" —

"ఛట్ !"— కాశేశ్వర్రావు గొంతు ఉరిమింది. అనంతమూర్తి ఆగిపోయాడు.

"ఈమాట అడగడానికి ఇంతదూరం ఎండలో పడి వచ్చావా?"

"కాదనుకో" —నసిగాడు —"ఆ నందికేశ్వర్రావుతో నీకెప్పుడు స్నేహం కలిసింది? —"

"ఏం !"

"వాడే చెప్పాడు — వాడుత్త వెధవ !"

"నీకంటేనా?" కాశేశ్వర్రావుగొంతు తుపాకిగుండులా దూసుకు వచ్చింది. దనికి అనంతమూర్తి కేంజవాబు చెప్పాలోతెలియలేదు నందికేశ్వరరావు పరమదుర్మార్గుడు, లుచ్చా, కాస్తో కూస్తో చాటుగా తాగుతాడట ! లోకంలో మనిషి కుండాల్సిన అవగుణాలన్నీ వాడి కున్నాయని అందరూ అనుకుంటారు. తనకూ వాడికీ పోలికేమిటి? తాను వాడి కంటే లక్ష రెట్లు మేలని తెలిసే కాశేశ్వర్రావు ప్రశ్న కేం జవాబు చెప్పాలో తెలియలేదు పైపెచు, కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగి తల దించుకున్నాడు

వీపు మీద టప్ మని బోలు అరచెయ్యి సీమ టపా కాయలా పేలింది అనంతమూర్తి తలెత్తి చూచాడు కాశేశ్వర్రావు నవ్వుతున్నాడు మొహం మొహం మీద పెట్టి తన రెండు కళ్ళల్లోకి చూపుల్ని సూదుల్లా గుచ్చుతున్నాడు

"నువ్వు పిరికివాడివి కాదట్రా భాయీ !" ఇంకోదెబ్బ పడ్డది వీపుమీద అనంతమూర్తి ఘాట్లాళ్ళేదు

"చచ్చు నాగన్నలు ! గట్టిగా నోరు విప్పి మాట్లాడ్డం తెలీదు మనస్సుకు ఇష్టం లేని విమర్శ వస్తున్నా అడ్డు కోడం తెలీదు కన్నీళ్ళు మాన మర్యాదల్ని కాపాడ తాయిరా? పై పెచ్చు పొగొడ్త యే నందికేశ్వర్రావు దగ్గర గురుకుల వాసం చేసి నేర్చుకో ! తన మీద మాట పడ నీయడు తన హుందా తనం మాసిపోనీయడు— వాడు తాగినా, తందనా లాడినా, వాడిలా లోకమంతా తయారైతే !" ఇంకా కాశేశ్వర్రావు అర్ధోక్తిలోనే ఉన్నాడు "లోకమంతా రౌడీలగుంపౌతుంది"అన్నాడు అనంతమూర్తి ధైర్యం తెచ్చుకుని.

"ఏడ్చావ్ !"ఉరిమాడు కాశేశ్వర్రావు. అతను మాట్లాడితేనే అనంతమూర్తి గుండెల్లో రక్తం గూడు కడ్తుంది "నీలాంటి వెధవలకంటే అట్లాంటి రౌడీలు నయం!"

ఆమాటలకు మరొకరైతే కాశేశ్వర్రావును చంపి తను చచ్చేవాడు అనంతమూర్తి ఏమీ చెయ్యలేదు ఆఖరుకు కూర్చున్న చోటినుంచి ఒక్క అడుగైనా కదల్లేదు కొన్ని నిముషాలు వాళ్ళిద్దరిమధ్యా దీనంగా చచ్చి పోయినయ్

"ఇక పోతానురా!"— అనంతమూర్తి పెదిమలు నిర్జీవంగా కదిలినయ్

"వచ్చిన పనేదో ఏడు!"

"ఏంలేదు పది రూపాయలు అప్పు పుడుతుందేమో ననీ!" అనంతమూర్తి నసిగాడు

"అప్పు!" కాశేశ్వర్రావు నరాల్లో రక్తం ఘోషించింది ఇట్లాంటి పదిరూపాయలు అప్పుల కిందే కట్టుకునుంటే అనంతమూర్తిని తాకట్టుపెట్టినా కాశేశ్వర్రావు బాకీ తీరేది కాదు

విసురుగా పదిరూపాయలనోటు అనంతమూర్తి కాళ్ళ దగ్గర పడ్డది అది కాటోయే యజమాని దీనత్వం అబ్బినట్టే రెప రెపలాడింది అనంతమూర్తి మొహంలో తృప్తి మెరిసింది కాశేశ్వర్రావు మనస్సులో అసహ్యం మెరసింది బయట ఎండ ధుమ ధుమలాడుతూంది వేడిగాలి రివ్వుమని లోపలికి దూసుకునివచ్చి తలుపుల్ని ఫెడీలు ఫెడీలుమని కొట్టింది—

ఆ కాశేశ్వర్రావు చచ్చిపోయినా అతని అరమూసిన కళ్ళు నవ్వుతూనే ఉన్నయ్ ఆ అనంతమూర్తి సానుభూతి ప్రకటిస్తున్నా అతనిమనస్సు ఆనాటి పదిరూపాయిల కాయితంలా రెపరెప లాడుతూనే ఉంది

(28–వ పేజీ తరువాయి)

ప్రసాద్ చిఱునవ్వునవ్వారు "నిజమా ? నీకు నేను అంతగొప్ప సహాయం చేశానా? మీనాన్న నాకుచేసిన దాన్లో ఇదిఏపాటిది రామ్?" అన్నాడు కృతజ్ఞతాభావం ఉట్టి పడుతూన్న కళ్ళతో

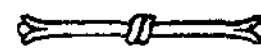
"మానాన్నా? మీకేమి సహాయం చేశాడు?" అన్నాడు రామం ఆశ్చర్యంతో

ప్రసాద్ జవాబు చెప్పలేదు. తర్వాత కొంచెముండి అన్నాడు "నేనూ, మీనాన్నా 'లా' చదివేరోజులు మా మేనత్తవాళ్ళు నాకుకావలసిన డబ్బు పంపే వారుకారు మీనాన్న మాలాంటివాళ్ళకోసమే ట్యూషన్లూ అవీ చెప్పి ఆ డబ్బు మాకోసమిచ్చేవాడు మేము ఆ పనికి అభిమాన పడేవాళ్ళం కాని నాకిప్పుడు తెలిసివస్తోంది. తోటివారికి సహాయంచేయుటలో ఇప్పుడు పేరుపొందినవాళ్ళందరి లోనూ మీనాన్న ఏమీ తీసిపోడు. అయితే ఆయన అనామకుడిగానే ఉండిపోయాడు "

రామానికి ఆశ్చర్యం కల్గింది కేవలం రెండోపెళ్ళి చేసుకున్నందుకే తను తండ్రిని తిరస్కరించాడు. ఆయనలో అదొక పెద్దతప్పుగా భావించాడు. కాని శంకరయ్యలో సముద్ర గర్భాన రత్నాల్లా ఆయన హృదయంలో ఉన్న ఉత్తమత్వాన్ని ఇప్పుడు చూడగల్గాడు అతను. ఇంకా ఎందరి కేవిధంగా సహాయం చేశాడో? అందుకే బహుశః తండ్రి సంపాదనలో దమ్మిడీ అయినా మిగలక పోవటం. అయిఉంటుంది

రామ్ మాట్లాడలేదు స్వర్గీయుడైన తండ్రి ఇంకా న్నాళ్ళు బతికుంటే అందఱూ అభివృద్ధి కొచ్చినట్లు తాను ఇంకా పెద్ద చదువులు చదివి ఉండగల ననుకొన్నాడు అయితే ఆ 'గీత' లేదుగా అతనికి ' ।—

(ఇంకావుంది)

★ ఉష ★

*   *   *

నాటిక

*   *   *

శ్రీ పి. సత్యనారాయణ

మొదటి దృశ్యం

స్థలం. చంద్రయ్యగారి ఇల్లు.
కాలం: ఉదయం 8 గం॥

(చంద్రయ్యగారు నట్టింట్లో మనుమణ్ణి ముద్దాడుతూ వుంటాడు.)

చంద్రయ్య మురళీ! అమ్మను పిలువ్

మురళి (తాతగారి వీపుమీద రెండుచేతుల్తో దరువేస్తూ) అమ్మా! తాత రమ్మంటున్నాడే!
(లోపల్నుంచి 'వస్తున్నాం' అని కేక వినబడుతుంది)
తాతా! మరి అమ్మ ఏడుస్తోందేం?

చ ఆడవాళ్ళంతా కానీకొక సారి కన్నీరు కారుస్తారు

ము మఱి నువ్వో?

చ సరేగాని, సంక్రాంతి పండక్కి నిన్నూ, మీ నాన్ననీ, మీ అమ్మనీ తీసుకొస్తాం ఇదుగో పది రూపాయల కాగితం (పది రూపాయల కాగితాన్ని మనుమడి జేబులో పెట్తాడు) మురళీ! ఈ డబ్బుతో ఏం కొనుక్కుంటావ్?

ము మరేం, ... మరేం .... పిసిక తోలు.

చ అంటే?

ము (వెక్కిరిస్తూ) అంటే డామ్మన మోగేది. దాంతో మా నాన్నని కాలుస్తా. ఊం!

చ ఛ వెధవాయ్!

ము లేకపోతే మా అమ్మని కొట్తాడేం?

చ నీకెందుకురా?

ము నాకెందుకా? మా అమ్మని కొడ్తుంటే నే వూరుకోను

చ ఒరేయి! సుబ్బా! పెట్టెగిట్టె బండిలో సర్దావుట్రా

సు (లోపల్నుంచి) సర్దాను బాబయ్యా.

చ అమ్మాయ్! ఉషా!

ఉష (లోపల్నుంచి) వస్తున్నా, నాన్నా!

చ త్వరగా కానివ్వు. బండికి టైమవుతోంది. మురళీ పోయి అమ్మను తీసుకురా (మురళి గబగబా లోని ఉడాయిస్తాడు. చంద్రయ్య కుర్చీలో కూర్చుని విచారిస్తుంటాడు) ఆడపిల్లని ఓ అయ్యచేతిలో పెట్టింతరవాత దాని జీవితము ఆ అయ్య చేతిలోని పువ్వు లాంటిది నలిపి పారవేసినా, లేదా దాన్ని ఆప్యాయంగ చూచుకున్నా ఇతరులు అనే పనేలేదు బ్రహ్మరాత ఎలావుంటే అలా జరిగి తీరాల్సిందే!

(మురళి, ఉష, సుభద్రమ్మ ప్రవేశం)

ము తాతయ్యా! తాతయ్యా!

చ (ఉలిక్కిపడి) ఆఁ! ఏమిట్రా?

ము చూడు- అమ్మ ఏడుస్తోంది

చ. (కుర్చీలోనుంచి లేచి కూతుర్ని సమీపించి కన్నీరు తుడుస్తూ) ఉషా! కన్నీరు కార్చకు ఒక్కగా నొక్క బిడ్డవని అరచేతుల్లో పెంచాం, పెద్ద జేశాం, విద్యాగంధాన్ని పూయించాం ఏరీ కోరి బ్రహ్మరాక్షసి కంట గట్టాం చదువుకున్న అల్లుడని సంబర పడ్డాం ఉన్న సంసారమని ఉబలాట పడ్డాం ఈడూ జోడూ

కుదిరిందని వేడుక పొందాం మీ సౌఖ్యాన్ని ఆశించాం..... ఈ ఆశలతో, ఈ సంబరాలతో మా తనం తెల్లవారు తుందని భ్రమ జెందాం. కాని ఇలా ..

—(కన్నీరు కార్చుసాగాడు)

సు : అచ్చటా ముచ్చటా, మాటా మంచీ, రాకపోకలు లేవాయె, మాతోనే లోకం తెల్లవారింది. తెల్లవారితే ఏమో, ప్రొద్దు గ్రుంకితే ఏమో అని కోటి దేవుళ్ళకి మొక్కడమైంది (కన్నీరు తుడుచుకుంటూ) ఏమోలే, దాని కడుపు పండింది కదా అని అనుకుంటే, ఏదీ? కష్టాలు గట్టెక్కే కాలం దొర్లి రాదాయె

చ కన్న ప్రేమకొద్దీ చూచుకుందా మన్నా కఱవైపోయావ్ నిన్ను చూద్దామని కాలు పెళ్లగించుకుని వస్తే నన్ను నానా మాటలు అంటాడు కష్ట నిష్ఠూరాల్ని త్రవ్వి పోసుకోడానికైనా నోచుకోలేదు.

ఉ నాన్నా! ఎలా వ్రాసుంటే అలా జరక్కమానదు నాగుటించి మీరు తహ తహ లాడవద్దు పెళ్ళయిన నాడే ఉష చనిపోయిందనుకోండి బూరుగు మ్రాను పడిందని అనుకొని జీవితశేషాన్ని గడపండి. వృద్ధాప్యంలో మీకు పరిచర్యలు చేయడానికూడ నోచుకోలేకపోయాను.

(పాలేరు ప్రవేశం)

పా : బాబుగారూ! బజార్లో బండి నిలబడుంది. ఇంకేటి జాగు? సిట్టి బాబుగారూ! రండి బండెక్కుత్తా ఊం! అహైలు.

(పాలేరు మురళిని చంకెత్తుకుని వీధిలోకి నడుస్తాడు)

చ . ఉషా! ఏనాటికైనా పోట్ల గొడ్డు సాధువుగా మారుతుంది ఓర్పుండాలి కాలం మారుస్తుంది— ఈ రోజువరకు 'మంచి' అనిపించు కున్నావ్— పేరు నిలుపు— పుట్టింటికి, మెట్టింటికి ఉషారాణివై ప్రకాశించు— మనసు నిలువక చెప్తున్నా గాని, అంతా నీకు తెలుసు

ఉ . తెలియకేం నాన్నా? తెలియబట్టే అల్లరి పాలైపోయే సంసారాన్ని గుప్పెట్లో పట్టి తెస్తున్నా తాపులకు వీపుజూపి లోకానికి నగుమోము చూపించా— బ్రతికుండగా భర్తకి, లోకానికి చీకటి బొమ్మనైనా, తర్వాత తరాలుగా చెప్పుకుంటారు— నాన్నా! అమ్మా!— నేటితో పుట్టింటికీ నాకూ ....

చ : (కోపంగా) అమ్మాయ్! ఏమ్మాటలవి? .. పద ప్రొద్దైపోయింది ఏదీ ఆ సంచి ఇలా ఇవ్వు (అని సంచి చేత బట్టి వీధిలోకి నడుస్తాడు)

సు కని పెంచాం గాని రాతలు మేం రాయలేదుగా తల్లీ; అంతా దైవాధీనం— అబ్బాయి జాగ్రత్త. యాదమరిచి ఉండేవ్. ఆ అడివి మనిషి వాణ్ణి చెయ్యి జేసుకుంటాడేమో లేకుంటే వాణ్ణి ఇక్కడే ఉంచరాదూ.

ఉ వద్దమ్మా వద్దు ఆయన క్లబ్బుల్లో నడిఝాముపరకూ కేరింతలు కొడుతూ వుంటే ఆ లంకంటి ఇంట్లో మురళి నాప్రక్కలో వుండి 'అమ్మా' అని అంటే కష్టాల్ని, బాధని మరచిపోతా.

పా (వీధిలోనుంచి బిగ్గరగా) సిట్టెమ్మ గోరూ! టయమ్ బారయిందండోయ్! టేశనకి పొయ్యేసరికి పొద్దెక్కుద్ది బండి అందదు.

ఉ పాలేరు కూడ తొందరపడుతున్నాడు వెళ్ళొస్తానమ్మా! ఆయువుంటే ఎప్పుడైనా 'అమ్మ, నాన్న' అని అనుకుంటా

సు : ఏం ఫర్వాలేదు . నేనూ బండిదాకా వస్తా పద.

(ఉష ఇల్లంతా ఓసారి కలియజూచి కన్నీటితో వీడ్కోలు చెప్పింది. తల్లివెనక కూతురు తడబడే అడుగులతో వీధిలోకి నడిచింది)

రెండవ దృశ్యం.

స్థలం జయరాం ఇల్లు
కాలం . రాత్రి 1 గం

[ఉష, మురళి, ఒక మంచం మీద నిద్రిస్తుంటారు. మంచానికి దగ్గరలో ఒక దీపం గాలికి రెపరెప లాడుతూంది. వీధివాకిటి తలుపు తట్టుతూ అఱుస్తూంటాడు జయరాం]

జయరాం : తలుపూ — మత్తెక్కి గుఱ్ఱు పెడుతున్నారు ఊఁ! తీస్తారా? తియ్యరూ? లోపలెవరైనా ఉన్నారా లేదా?

ఉ (మెల్లగా లేచి వెళ్ళి తలుపు గడియతీస్తాడు) నాన్నా! అంటూ మురళి

జ : నాన్నా! దున్నా! (ప్రవేశం) ఏంరా నా కుర్రకుంకా! (మురళిర జుట్టు పుచ్చుకుని రెండూపులూపి) పిలుస్తుంటే మాట్లాడరేం? దొంగ తొత్తుకొడకా! ఊఁ!

(మురళిని గొంతు పుచ్చుకుని పైకెత్తుతాడు)

ము: అ . . మ్మా! . . . అమ్మా!

ఉ. (తుళ్ళిపడి లేచి భర్తను సమీపించి అతని పాదాల్ని స్పృశించి) అయ్యో! వాణ్ణి చంపకండి. మీ కక్షంతా నామీద తీర్చుకోనండి పసివాడిమీదా మీ ప్రతాపం!

జ : (మురళిని క్రింద దింపి) ఏమే! ప్రొద్దున తన్నింది గుర్తులేదూ? జామున్నర పిలిస్తేగాని తలుపుతీయిస్తావ్? నిన్ను హుూనంజేస్తా . మా నాన్న కేం జెప్పావ్? (పళ్ళు నూరుతూ జుట్టు లంకించుకుని రెండూపు లూపి) ఊఁ! పలుకూ

ఉ నేనేమీ ఎఱుగను రోజూ కళ్ళారా చూస్తున్న మనిషికి చెప్పాలా? అబ్బా! బాధ వదలండి. చంపకండి

జ చంపేస్తా — మొగుడు మాట వినవూ? — గుట్టూ రట్టూ అంతా నీయబ్బకి మాయబ్బకి చెప్పి ఏం చేస్తావ్? — నావిలాసాలకు, విషయోపభోగాలకు అంతరాయం గల్గించడానికి నీ వెన్ని పన్నాగాలు పన్నినా నీకు చిక్కే వాణ్ణికాను. — పద. ఊఁ! నడువ్. ప్రక్కలిరగొట్తా. నీ మెళ్ళో తాళి కట్టినందుకు నీమీద నాకధికారం వుంది — ఎలాగైతేనేం కన్నావ్ గడుగ్గాయిని ఊఁ! గడపదాటు (ఉషను బయటికి నెట్టి తలుపు బిగిస్తాడు)

ము. అమ్మా . అమ్మా! (ఏడుస్తాడు)

జ : పిసికతోలు కొంటావుట్రా? పిసికతోలు కొనమన్నాడూ తాతయ్యా? ఓరి వెధవాయ్! — కాళ్ళు పుచ్చుకుని గోడకేసి కొట్తా. — మీ అమ్మ మాటలువిని నీ ఇష్టమొచ్చినట్లు ప్రేలుతావుట్రా? (చంపలు ఛళ్ళున వాయిస్తాడు)

ఉ (తలుపుకొట్తూ) ఏమండోయ్! వాణ్ణి చంపకండి— రామరామ. పసివాణ్ణి చంపకండి. కన్నకొడుకుని దయాదాక్షిణ్యాలు వదలి చేతులారా ప్రాణాలు తియ్యకండి —మురళీ! మురళీ!

ము: (బిగ్గరగా) అమ్మా!

(లోపల్నుంచి కర్రపోటు వేసుకుంటూ జయరాం తండ్రి భద్రయ్య ప్రవేశం)

భ ఒరేయ్! నువ్వు మనిషివా? దున్నపోతువా? పసివాణ్ణి చావబాత్తున్నావా? ఒళ్ళు పొగరెక్కి మన్నుమిన్ను గానక ప్రవర్తిస్తున్నావ్. ముందువాణ్ణి వదులు లేకుంటే నిన్నూ వాడితో పండబెట్తా అంతటితో ఈ అల్లరి సంసారం, నావంశం అంతరించిందను కుంటా — ఊఁ! వదులు.

జ నువ్వు అడ్డంరాకు వచ్చావా పండబెడతా వీడ్ని చంపుకుంటా వీడు నాకొడుకు నాఇష్టం. నీకేం?

భ : నువ్వూ నాకొడుకువే నిన్నూ చంపుతా నీమీద నాకూ అధికారం వుంది — అప్రాచ్యుడా! ఆపిల్లని బయటికి నెట్టి బజారుపాలు జెయ్యాలని నీ పన్నాగం— వినరా. ఆపిల్ల ఎలా మొత్తుకుంటుందో. అలా చూస్తావేం? వదులూ ఊఁ!

జ (తలత్రిప్పుతూ) ఉహూఁ!

భ వదలవూ? వదలవూ? (చేతికర్రతో జయరాం నెత్తిన ఒక్కపెట్టు పెట్టాడు)

జ అమ్మబాబోయ్! (మురళిని వదిలిపెట్టి తండ్రిమీద కురికి ఱొమ్మున రెండు గుమ్ములు గుమ్మాడు భద్రయ్య స్పృహ లేకుండా పడిపోయాడు వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ మురళి తలుపు గడియ తీసాడు ఉష ఆదుర్దాగా మామ దగ్గఱకు వెళ్ళింది)

ఉ. మురళీ! నీళ్ళు! నీళ్లు

ము. (నీళ్ళు తెచ్చి ఉష కందిస్తాడు)

ఉ : (భద్రయ్యగారి మొహం మీద నీళ్ళు చల్లి) మావ గారూ!

జ : (వెక్కిరిస్తూ) మావగారూ! తరల్లండి బయటికి— మీరంతా ఒకటి. నా కొంపలో వద్దని ఎన్నిసార్లు జెప్పినా సిగ్గులేదు. ఛీ! కుక్కకన్నా కనాకష్టం — లే అక్కణ్ణుంచి. నీ కొడుకు నీవు హాయిగా బాహ్య ప్రపంచంలో విహరించండి. లేకుంటే నీ యబ్బ ప్రక్కలో దాగండి. (జుట్టు చేతబట్టి బడబడా బయటి కీడుస్తాడు ఉషని)

ము: అమ్మా! అమ్మా! నాన్నా! తాతయ్యా! (తాత దగ్గర పడిఉన్న కర్రతో జయరాంని ఒక్క దెబ్బవేసి) చావు నాన్నా చావు

జ ఒరేయ్ రా నువ్వూను నన్ను బ్రతకనివ్వరు ఇదంతా కుట్ర మీరెన్ని పన్నినా ఇది వినే ఘటంకాదు రంకు ముండ నా కెందుకు?--- పదరా పద (మురళిని విసరి బైట పారేస్తాడు)

(భద్రయ్య కొంచం తెప్పరిల్లి లేచి కర్ర చేత్తో పుచ్చు కుని వడకుతూ ఉంటాడు).

భ : ఎన్నాళ్ళని బ్రతికి కళ్ళారా ఈ ఘోరకృత్యాలను చూచేది?--- ఆస్తి అంతా అప్పులపాలు, వంశం అప్రతిష్ఠపాలు, సంసారం రట్టుపాలు ఒరేయ్! పండంటి సంసారాన్ని బజారు పాలు చేశావ్- ఆ పిల్ల సాధ్వి కాబట్టి నీకు ఆడింది ఆట పాడింది పాటగా ఉంది కొట్టినా, తిట్టినా నీ కొంపలో వెట్టి చాకిరి చేస్తూంది. ఆ పిల్లని నెత్తిన పెట్టుకుని పూజించాల్సింది బదులు రంకులు కట్టి, చావచితక్కొట్టి, ఈ అపరాత్రివేళ బయిటికి నెట్టావ్ నీకు నల్లముంతతో నీళ్ళు పుట్టే ట్రా?- చిన్నా పెద్దా అని విచారింపక నన్నే కొట్తావ్?

జ (పిడికిలి జూపి) నా ముందు లెక్చరు దంచక పోయి నీ కుక్కి మంచానికి మొరపెట్టుకో నీ పొగడ్తల్ని, తెగడ్తల్ని వినే దద్దమ్మలేరు. కోడల్ని వెనకేసుకొస్తున్నావ్--- ఏరీ కోరీ ముడిపెట్టావ్- నన్ను నాశనం చేశావ్ నేటితో బంధాలు పటాపంచలైనాయి వాడు నా కొడుక్కాదు; అది నా పెళ్ళాం కాదు థూ!

భ : పూర్వజన్మ దుష్కృతం కొద్దీ అవతరించావు- 'ఛీ' అని లోకం అంటుంటే సిగ్గులేదూ!

మూడవ దృశ్యం

(అదే రాత్రి కోడి కూసినవేళ మురళిని వెంటబెట్టుకుని నడుస్తోంది. సమీపంలో చిన్న పూరి గుడిస గుడిసలో నుంచి దీపం కనిపిస్తూంది)

ఉ మురళీ!

ము ఏంటమ్మా?

ఉ మనపాలేరు ఇల్లేది?

ము: ఇదేనమ్మా అప్పుడప్పుడు పాలేరు నన్ను వాళ్ళింటికి తీసుకువెళ్తుండేవాడు ఇదే

ఉ : అయితే మెల్లగా పిలువ్

ము: ఓ రాములూ! రాములూ!

రా. (గుడిసెలోనుండి) ఆఁ! ఆఁ! ఓరు? ఒరయ్యా? వత్తా వుండు (కళ్ళు నులుముకుంటూ బయటికి వచ్చి) ఆఁ! మీరా! అద్దమరేత్రికాడ ఏం పనిమీద ఒచ్చిరండి? దొరగారూళ్ళో వుండారా?

గంగి : (లోపల్నుంచి) ఓరుమావా? ఓరు? (గుడిసె నుండి బయటకు వచ్చి) ఉసమ్మగోరూ, చిట్టదొరగోరా! -- అమ్మగోరూ! ఎప్పుడిటు రాలేదే!

ఉ : (గద్గదికంగా) కాని ఈ రోజున రావలసి వచ్చింది. నాకర్మ ఇలానడిపిస్తోంది.

రా అసులుంఏజరిగిందో రవంత సెవినేత్తివాంటే శణంలో దాని కిగుగుడు సెప్తా.

ఉ . ఏమీలేదు, అందులో క్రొత్తదనం ఏముంది?

రా కొట్టిండా! గంగి! బుడ్డెత్తుకురా (గంగి గుడిసెలోకి వెల్తుంది) ఈయన సదువు నట్టుబండలుగానూ! సంసారం చెయ్యటం తెలియని సతుకు తగలెయ్యనా? ఓనాడు కాకపోయినా, ఓనాడన్నా బుద్ధి తెచ్చుకుని సుగంగా సంసారం జేసుకోవచ్చు.

ఉ: అదంతా నా పూర్వజన్మ సుకృతం కొద్దీ అలా రోజులు దొర్లి వస్తుంటై

రా: (గంగి బుడ్డి తెచ్చి రాములు కిస్తుంది) యనక ఏందో జేసాం అదిప్పు డనభగిత్తున్నాం అనంటే ఒప్పుకోను. (దీపం వెలుగులో ఉష వంటిమీది వాతల్ని జూచి) అమ్మబాబోయ్! ఇయన్నీ వాతలే!

ఉ: అవన్నీ నా రాతలు ఇంతకాలం . .

గం మా తల్లివి నువ్వుగాబట్టి ఆయనతో సంసారం చేసవ్ నేనుగిన అయినట్టయితే . .

రా ఆఁ! నువ్వయితే మొగుడి మొగాన పేడకళ్ళాపి జల్లి పుట్టింటికి వొడుతీసే దానివి -- జయరాంగోరికి ఇంత వయసొచ్చినా సంసార గోసీద్రం తెలీదాయె

ఉ (విసుగ్గా) ఇవన్నీ ఎందుకు రాములూ? కులానికి తక్కువ వాడివైనా గుణానికి తక్కువగాదు ఇక్కట్లలో రవంతసాయం చేస్తావని వచ్చా వీణ్ణి రెండు మూడురోజులు నీదగ్గరే వుంచుకో -- పుట్టింటికి వెళ్తున్నా (ఏడుస్తూ) మురళీ! రాములు దగ్గరే వుండు -- రాములూ! వాడిప్రాణం నీచేతిలో పెడుతున్నా గంగీ, వాడు బెంగబెట్టు కుంటాడేమో, అప్పుడప్పుడు వాళ్ళ తాతగారి వద్దకు తీసికెళ్ళండి సరేనా?

రా (జాలిగా) మీమాటలు నా కర్థం గావటంల్లేదు బతుకంటే మీకు చాకిరింపు పుట్టిందనుకుంటా

గం. అమ్మగోరూ! టేశనదాకా మీ పాలేరు వత్తాడులెండి అపరేత్రికాడ ఎట్టా పోతారు?

ఉ: పిచ్చిదాన! నాకేంభయం? ప్రాణభీతిలేదు లోకాన్ని చూచి కొంచెం భయపడుతున్నా నాకుతోడు రావద్దు మురళీ, వెళ్తున్నా రాములూ! అబ్బాయి భద్రం గంగీ నావిషయం ఎవ్వరికీ చెప్పొద్దు (మెల్లగా అడుగులు వేసుకుంటూ వెనక్కి తిరిగి చూస్తూ వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ తమస్సులో లీనమైంది)

రా: (నిట్టూర్చి) మానసస్తురాలు కొట్టినా తిట్టినా కుంయ్ మనకుండా పడరాని పాట్లుపడింది ఆ అడివి మనిసిని మంచి దోవలో పెట్టాలని సతమత మౌతుంది కట్టం పలించదాయె వద్దన్నా కద్దన్నా, రంకు గట్టినా, ఎన్నన్నా కన్నతండ్రికైనా పలానిది కట్టమని చెప్పుకుని ఎఱగని ఇల్లాలు.

గం: లేనోళ్ళు గుట్టుగా సంసారం సక్కబెట్టు కుంటుంటే, అన్నీ తెలిసి అగ్గాణంలో మునిగి పండంటి సంసారాల్ని పాడు జేసుకునే వాళ్ళని ఏమనాలి? — మావా! ఇంకా పొద్దుంది పడుకుందాం సిట్టిబాబూ! నాదగ్గరే పండుకో

ము: నాకు భయంవేస్తుంది మా అమ్మ పోయింది

రా: యాడికెల్లింది బాబూ. వచ్చుద్దిలే. రా పడుకుందాం రాయె గంగీ!

నాల్గవ దృశ్యం

స్థలం : జయరాం ఇల్లు
కాలం ఉదయం 7 గం

(జయరాం నిద్ర మంచం మీద కూర్చుని వుంటాడు అతని కెదురుగా గోడనానుకుని కూర్చుని వుంటాడు భద్రయ్య)

భ ఆ పిల్లని తడిగుడ్డతో గొంతు కోశావ్ వేళకాని వేళలో ఇంట్లోనుంచి వెళ్ళగొట్టావ్. ఏమైపోయిందో ఏనుగొయ్యో గొయ్యో చూచుకునుంటుంది -- అంతా మూటగట్టుకున్నావ్ — ఇప్పుడనుభవిస్తున్నావ్ దినం గడిస్తే సరని మురియకు, తనం గడవాలి -- చదివావ్ ఎందుకు? బండెడు చాకిరిచేసి పండులాంటి సంసారాన్ని గుట్టుగా చేసు కుంటున్నారు ఆ రాములు, గంగి వాళ్ళనుచూచి బుద్ధి తెచ్చుకోరా 'మంచి' అనిపించుకోవడం చాలానాళ్ళు పడుతుంది 'చెడు' అని పించుకొనడం క్షణం పట్టదు విలాసాలకు, ఉంపుడుగత్తెలకు, త్రాగుడికి, నీ కళారాధనకు కట్నంతాలూకూ 20 వేలు, నాకష్టార్జితం 50 వేలు దేశానికి ధారపోశావ్ తూ! ఇకనైనా

జ చాలించు నీ ధర్మోపన్యాసం ప్రపంచం ఎలా నడుస్తుందో నీకేం తెలుసు? గువ్వలా గొణిగితే సరా! -- మర్యాదగల సంబంధం, మంచిపిల్ల, అని ముడిపెట్టావ్ మంచి మర్యాద లెవరిక్కావాలి? డబ్బు, అందం, కళారాధన కావాలి ఈ త్రయాన్ని మించి ఈ వేధన ప్రపంచంలో ఏదీలేదు అయినా నీకుచెప్పినా ఏం లాభం? చెవిటి వాడి చెవిలో శంఖం వూదినట్లే!

భ: వెనక పుట్టిన కొమ్ములు ముందు పుట్టిన చెవుల్ని వెక్కిరించినట్లుంది నీ వాగ్ధోరణి నీవు చెప్పిన త్రయం

నిన్ను ఈగతికి తెచ్చినయ్— ఆ పిల్లగూడ కట్నం తెచ్చిందిగా! ఏదీ? ఏంజేశావ్? ఆగభోగాలకు, అంకమ్మ తిరునాళ్ళకు హారతి కర్పూరంలా హరించుక పోయింది ఇక నువ్వూ, నేను, ఆపిల్ల, పసికూన, కట్టు బట్టలతో పెద్దలుకట్టిన కొంపలో మిగిలాం.

జ: మిగిలారు నన్ను పీక్కుతింటానికి మిమ్మల్నెవరు పోషిస్తారు?

భ (కర్ర నేలమీద కొట్టి) నువ్వే ఇంకెవరు? పెంచి, పెద్దజేసి, కష్టార్జితాన్ని ధార పోసినందుకు నన్నూ, పుస్తె కట్టించుకుని, కష్టసుఖాలకు లోనైనందుకు ఆపిల్లని, కన్నందుకు ఆ పసివాణ్ణి, పోషించాలి ఏం అలా చూస్తావ్? అంతాతిని ఆకాశాన్ని చూపిస్తున్నావ్; గుద్దుల పాశంతో మమ్మల్ని పోషిస్తున్నావ్ మానసాకిని పడిచావలని వచ్చింది. .

జ చావు. చస్తే కొంతభారం తగ్గుతుంది

భ: దానికొఅకే నేనూ చూస్తున్నా ఏదీ? దొర్లి రావడం లేదు. (కళ్ళుమూసుకుని) అబ్బా! ఆకలి కడుపు మండు తోంది నిన్నా మొన్నా పస్తు ముసలితనంలో ఇలా పస్తు లుండడానికే నాడు నానా అగచాట్లూపడి సంపా యించా. ఏదీ? అంతాభ్రమ— అమ్మా! ఆ రాములు దగ్గఅకి పోతా తిన్న విశ్వాసం చూపుతాడేమో. (లేచి తూలుతూ కర్రపోటు వేసికొంటూ బయటికి నడుస్తాడు)

జ: తూ్ఫ! ముసలిపీనుగు. కోడలంటే మహాప్రేమ ఈ సైతాన్లు మూడూ విరగడైతే ఇంకహాయి లోకపు మాపులో బికారినైనా, గాలిపటంలా శూన్యంలో విహరిస్తా స్వేచ్ఛ! ఆనందం! అంతే. మగవాడికి పెళ్ళాం ఒక గుదిశొయ్యలాంటిది. ఆ శొయ్య కాస్తా విరిగింది. ఇకహాయి. టైమ్ 7 గం 20 ని — గడియారం దానిముఖాన రెండుముళ్ళు వాటి పరస్పర సంబంధం? పెద్దముల్లు తిరుగుతుంటే చాలదూ? మఱి గంటలు నిమిషాలతో కాలాన్ని గణింప వచ్చుగా అలాంటిదే సంసారంలోని భార్యాభర్తలు ఇదంతా శుద్ధ వెఱ్ఱి వెఱ్ఱి వెధవలు బుఱ్ఱతిరిగే వేదాంతం చెప్తారు ఎవడికావాలి? , ఆఁ! ఎవరు? అడుగుల చప్పుడు (ఉష ప్రవేశం జుట్టువిరియ బోసుకున్నది చేతిలో చిన్నకత్తి కత్తి కనపడకుండ పమిటె మాటున దాచింది మొత్తం మీద భయంకరంగా వుంది వచ్చి జయరాంకి ముఖాముఖి నిలిచింది జయరాం వెఱ్ఱిగా చూస్తుం టాడు)

జ (పళ్ళుకొఱుకుతూ) ఎందుకు దాపురించావ్ మళ్ళీ?

ఉ: (ఉఱిమి చూస్తుంది)

జ డబ్బు లేనప్పుడు నీయబ్బగాడిక్కడెవడు పోషిస్తాడు? అంతఃపుర కాంతల్లా కాలు కదపకుండా తిందామని వచ్చావ్!

ఉ డబ్బున్నప్పుడు సుఖంగా పెట్టావ్! ఇప్పుడు పెడ తావ్! కట్టుకున్న పెళ్ళానికి, కన్నకొడుక్కి ఇంత ఆర్జించి పెట్టడం చాతకానివాడివి నీవూ మగవాడివే! నీచదువు బూడిదలో పోసిన పన్నీరు— పదేళ్ళ నుండీ నాతో యీకొంపలో కాపురం చేస్తున్నావ్. ఏనా డైనా నాతో హృదయం విప్పి మాట్లాడావ్? నీ విలా సాలు, నీ కుంటెనగత్తెలు, నీ కళారాధన, నీ టీకుటాకు లేగాని, పెళ్ళాం ఏమైందని, తండ్రి ఏమైనాడని ఎన్న డైనా విచారించావ్? ఇప్పుడైనా విచారిస్తు న్నావా? ఇక విచారిస్తావా? నీ పాదాలక్రింద బడి పుట్టింటిని మరచా నువ్వునాతో సరళంగా వుంటే ఆడించాలని శతవిధాల యత్నించా ఏంలాభం? — నీవు ఆడించినట్లు ఆడా! నా నగలు, ఆఖరుకి తాళిని గూడ అమ్మి నీ కళారాధనా దావాగ్ని తీర్చా. ఎన్నితీర్చినా నన్ను రాతకి రంగానికి రానియ్యకున్నావ్. ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్కలు సినీమాలకీ, అవనీ, ఇవనీ వెడు తీస్తుంటే ని చీకటి కొంపలో జీవితపు లోతుపాతుల్ని గమనిస్తూ ఈరోజువరకూ కాలాన్ని దొర్లించా అలిని, కన్న బిడ్డని చంపి ఏంచేద్దామని? అలాచూస్తావేఁ? నీ హృదయంమీద చేయివేసుకుని ఒక్కసారి గతాన్ని త్రిప్పిచూడు ఆఖరుసారిగా ప్రాధేయ పడుతున్నా. ఇకనైనా ఆలిబిడ్డలగతి నాలోచించు మా అమ్మ గారింటికి పోదాం అక్కడే సుఖంగా ఉందాం.

జ అయిందా నీ గంభీరోపన్యాసం? వీ అండజూచుకుని తెగించి ఈ కసాయివాని సమక్షాన 'కారాలుమిరియాలు నూరుతున్నావ్? నీ వేషానికి, నీ బొబ్బరింపుకి దడిచి దాసోహ మంటూ ననుకున్నావ్. ఆడదాని చెప్పు చేతల్లో ఉండేవాడు మగవాడుగాదు నీవునాకు భార్యవుగా వచ్చిననాడే నాజీవితపు ఫలకాన్ని బ్రద్దలు

చేశావ్. ఆ ఫలకం మీది నా ఆశలు, ఆదర్శాలు నీటి మీది వ్రాతలైనయ్. కాని విషయోపభోగాభిలాష ఇంకా తీరలా. డబ్బు, డబ్బు. దానితోనేవుంది లోకం.

ఉ నా మహదాశయమే నాకండగా నిలిచింది నీ సుఖాల కోసం భార్యాపిల్లల్ని గొంతుగోస్తావా? ఇదేనా నీ కర్తవ్యం? నీకేనా ఆశలు, ఆదర్శాలు, విలాసాలు, స్వేచ్ఛ? నేను మానసిని గానా?

జ : (వెకిలిగా నవ్వి) అవును, ఈనాటినుండి స్వేచ్ఛావాయువుల్ని పీల్చు బాహ్య ప్రపంచాన్ని నీ హస్తద్వయంతో కౌగలించుకో వెళ్ళు నీ జీవితఫలకాన్ని త్రిప్పి వ్రాసుకో. ఊం! వెళ్ళు

ఉ నీచదివిన చదువంతా నాకు వీడ్కోలివ్వడానికి పనికి వచ్చింది మంచిది. తెచ్చినదంతా ముక్కుపుడకతో సహా తెగనమ్మి తుట్టతుదకు విరాగివై బిచ్చమెత్తుకొండని బొచ్చెలిచ్చి పంపుతున్నావ్. ఇదేనా నీమగతనం! ఇన్నాళ్ళూ సహించా. ఇకమాత్రం ....

జ : సహింపక ఉరిబెట్టుకుంటావ్.

ఉ కాదు (కత్తి చూపిస్తూ) ఇదుగో (జయరాంను సమీపిస్తుంది)

జ : (వెనక్కి నడుస్తూ వడకుచూ) నన్నే! చం . పుతావా?

ఉ : బాగా ఆలోచించుకొనండి. తరువాత తహతహలాడితే ఏంప్రయోజనం? (నవ్వుతుంది.)

జ : ఉషా! చంపకు నిరాయుధుణ్ణి, నీకు భర్తను గదూ? ఇన్నాళ్ళూ అణగి మణగి నేడు విజృంభించావ్ చంపకు.

ఉ ఈనాటితో ఉష విముక్తినందుతుంది ఇదిగో (కత్తిని జయరాం చేతిలో పెట్టుంది) ఇప్పుడు మీరుసాయుధులు ఈబాకుతో మీకోపాన్ని తీర్చుకొనండి.

జ (కత్తిని విసరి క్రిందగొట్టి) భయాన్ని విడిచావ్ నీలో ఏదో శక్తి ప్రవేశించింది వెళ్ళు మంచి వాణ్ణెవణ్ణో కట్టుకో, సుఖపడు, వెళ్ళు.

ఉ (క్రిందబడిన కత్తిని చేతబూని పొడుచుకొనడానికి సిద్ధంగా వుంటుంది)

జ : (భయంగా) ఉషా! నామాటవిను చచ్చిపోకు

ఉ : (గంభీరంగా) బ్రతికి వుంటే లోకపు కట్టు కథల్లో నాయకినౌతా, నీకు ప్రతిబంధకమౌతా నీ తాపుల మూలాన మొద్దుబారినదీశరీరం మనస్సు మాత్రం మొద్దుబారలేదు చచ్చిపోతే నీకు స్వేచ్ఛ? లోకానికి కథలు చెప్పుకునే శ్రమ తప్పుతుంది ఛీ! పాడు బ్రతుకు, అందులోనూ ఆడబ్రతుకు. (కత్తితో పొడుచుకుని నేల కొరుగుతుంది)

జ : ఉషా! ఉషా! (ఉషముఖం మీదికి వంగి) ఇంతసాహసానికి బూనుకుంటావని కలలోనైనా తలంచలేదు. ఛీ! అఘము నొడిగట్టుకున్నా చివరికి నిన్నే చంపుకున్నా

(రాములు, మురళి, భద్రయ్య ప్రవేశం)

రా అయ్యబాబోయ్! ఖూనీ! ఖూనీ! దయాదాక్షిణ్యం ఒదిలి మాతల్లిని చంపావ్? (జయరాంను ఈవలకు లాగి పీక నొక్కబోతాడు)

ఉ రాములూ! ఆగు! ఆయన్ని వదలు .. నేనే పొడుచుకున్నా. (రాములు జయరాంని వదలి ఉష ముఖంలోకి విచారంగా చూస్తుంటాడు)

జ : (ఉష పాదాల్ని స్పృశించి) ఉషా! నాతప్పుల్ని మర్చిపో నన్ను క్షమించు (కన్నీరు కార్చసాగాడు)

ఉ తప్పు. కాళ్ళు ముట్టకండి నాన్నా! మురళీ! ఇలారా (మురళి భయపడుతూ జయరాం దగ్గఱకువచ్చి తికమకలు పడుతూంటాడు.)

జ : బాబూ! అమ్మ ఏదో చెబుతుంది విను.

ఉ మురళీ! (చిరునవ్వుతో) ఇదుగో మీనాన్న పూర్వపు నాన్నగాదు. మారారు.

(మురళి ఏడుస్తూ తండ్రిని కౌగలించు కుంటాడు)

జ (కళ్ళు తుడుచుకుంటూ) ఉషా! క్షమించు. మఱచి మన్నించు అంధకారంలో తడుములాడే నన్ను జూచి కనికరించి ఉషా రాణివై వెలసినావు. ఇప్పు డిప్పుడే ప్రపంచంలో వుండే వస్తువు లవగతములౌతున్నాయ్. నాకోసం నిన్ను బలిజేశా.

ఉ. నా యానందానికవధిలేదు. నా మహదాశయం నెరవేరింది (రొప్పుతుంది)

జ : నాన్నా! నాన్నా! నన్ను క్షమించు గతాన్ని కలగా మరువు (భద్రయ్యగారి కాళ్ళమీద పడతాడు)

భ (దీనంగా) ఈనాటికి తెలుసుకున్నావు క్రూరత్వాన్ని విడిచావు— నా హృదయావేదన తగ్గింది కాని, అటు చూడు ఉష స్త్రీ మూర్తి తన జీవితాన్ని నీకు బలి చేసింది చూడు తన కోరిక నెరవేరింపని, తన ఆశయం సిద్ధించిందని నగు మోముతో ఎలా మృత్యువు నాహ్వానిస్తోందో ఆడదంటే అణగి మణగిన అనంతశక్తి దావాగ్ని

ఉ మురళీ! నా జయ రాం! ఇన్నాళ్ళకు నోరారా పిలుచుకున్నా (అస్పష్టంగా మాట్లాడుతూ అసువులు బాసింది ఉష. అంతా గొల్లుమన్నారు)

భ : (కన్నీరు తుడుచుకుంటూ) సాధ్వి అనంతశక్తి — కన్నుమూసింది జోహార్!!

(సమాప్తి)

అల్లికలు

[కళ లన్నిటిలోను అల్లిక అనేదొక కళ. సాధారణంగా ప్రతి ఒక్కరు సులభంగా నేర్చుకో గల్గినది అల్లిక. స్త్రీలు చక్కగ తమ గృహములను ఈ అల్లికలతో అలంకరించుకో వచ్చును. ఉత్తర భారతంలో చలి ఎక్కువగనుక ప్రతిఒక్కరు విధిగా, అల్లిక నేర్చుకొని, తమకు కావలసిన దుస్తులు తామే అల్లుకుంటారు. ప్రతి స్త్రీ విధిగా అల్లిక నేర్చి ఉండాలి. మా "ఆంధ్ర మహిళ"లో అల్లికల శీర్షికను ప్రారంభించి, స్త్రీల కుపయుక్తమగు దుస్తుల తయారింపునుగూర్చి నెలవారుగా ప్రకటించగలమని మా చదువరుల కెరింగించుటకు ఆనందించుచున్నాము.]

అల్లిక అనే పదం వినే సరికి అందరికీ లేసులు అల్లుట జ్ఞప్తికి వస్తుంది. నిట్టింగు కూడా అల్లికలో చేరినదే. లేసు అల్లుట కంటే నిట్టింగు చేయుట సులభము. చిన్నలూ, పెద్దలు అంతా కండ్లకు శ్రమ లేకుండా అల్లుకొనేది, నిట్టింగు చూచుటకు ముచ్చటగాను, ఎంతో త్వరగా [illegible] స్వెట్టర్లు, చోళీయు, పిల్లలకు టోపీలు, మేజోళ్లు, సమ్మర్ సూట్లు, జంపర్లు యింకా యిటువంటి వెన్నో వేసవికాలం, శీతాకాలం, వర్షాకాలం మూడు కాలాలకు పనికి[illegible] నిట్టింగు [illegible]కోవచ్చును.

స్త్రీలకు ము[illegible]మవు కంటే కుట్ల మీద మోజుగా వుంటుంది. ఎంబ్రాయిడరీ మొదలగునవి, నేర్పు, ఓర్పు ఉపయోగించి చేయువలసిన పనులు. నిట్టింగు ఆలా కాకుండా కొద్దిగా ఓర్పు వుంచే చాలు ఎన్నో రకరకాలైన నమూనా[illegible]ల్లుకోవచ్చును.

నిట్టింగు [illegible] సంక్షిప్తములుగా చేయవచ్చును. సర్వసామాన్యముగా అంతా ఉపయోగించు సాంకేతిక పదావళి

ని: నిట్టు, ప. పర్ల్, స్టి స్టిచ్, స్లి స్లిప్,

గా స్టి [illegible]స్టిచ్, పా. స్లి స్టి ఓ. పాస స్లిప్ స్టిచ్ ఓవర్ [illegible]స్టిచ్.

నిట్: [illegible] ఆధారము సూదిమీద మనకు కా[illegible] లెక్కపెట్టుకొని వేసిన తరువాత, ఆ సూ[illegible] పట్టుకొని, రెండవ సూదిని కుడి చేతితో [illegible] కుడిచేతిలోని సూది కొనను, ఎడమ చేతిలోని సూది మీద నున్న కుట్లలో మొదటి కుట్టు ముందు భాగములో దూర్చి వెనుకకు తీసి అప్పుడు సూది మీద దారం వేసి తీయవలెను. (ఊలు ఎప్పుడు వెనుకగా వుంచవలెను)

పర్ల్: ఇది కూడా నిట్ వలె ఆధార భూతమైనదే. నిట్టు చేయటానికి సూదులు ఏమాదిరిగా పట్టు కుంటామో అదే మాదిరిగా పట్టుకొని, కుడిచేతిలోని సూది కొనను ఎడమ చేతిలోని సూది మీద మొట్ట మొదటి కుట్టు ముందు భాగములో దూర్చి ముందుకు తీసి (ఊలు ఎప్పుడూ ముందుగా వుంచవలెను) అప్పుడు సూదిమీద దారం వేసి రెండు సూదుల మధ్యనుండి తీయ వలెను.

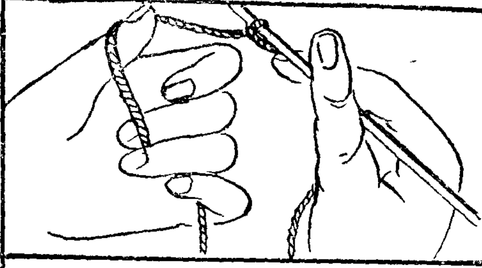
స్లిప్: నిట్ లేక పర్ల్ కూడ వేయకుండా ఎడమచేతి సూది మీద స్టిచ్‌ని మామూలుగా కుడిచేతిలోని సూది మీదకు, సూదిమీద దారం వేయకుండా మార్చవలెను.

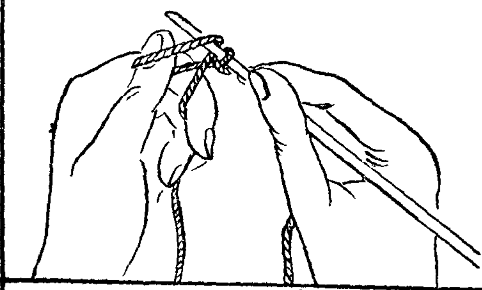
గా స్టి గార్టరు స్టిచ్: ప్రతీ వరుసా నిట్ (మామూలు కుట్టు) చేస్తే అది గార్టరు స్టిచ్.

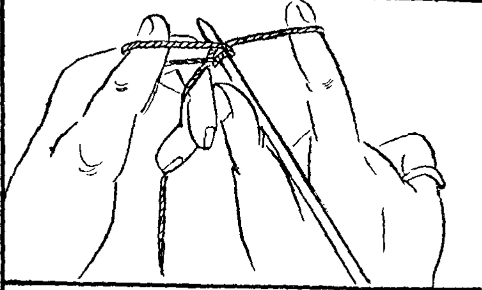
స్టాకింగు స్టిచ్: ఒక వరుస నిట్, మరియొక వరుస పర్ల్ కలసి స్టాకింగు స్టిచ్.

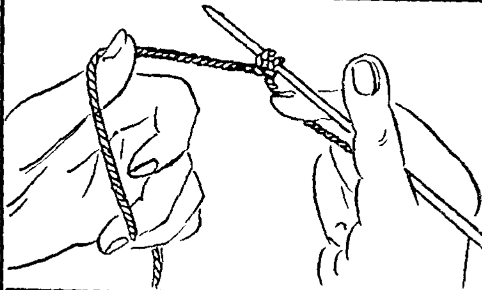
పాస స్లిప్ స్టిచ్ ఓవర్: ఒక కుట్టు నిట్ చేయకుండా కుడిచేతిలో సూది మీదకు మార్చి, తరువాత కుట్టును నిట్ చేసి మొట్ట మొదట మార్చిన కుట్టును రెండవ కుట్టు మీద నుండి ఎడమ చేతి వైపుకు సూది కొనతో తప్పించవలెను.

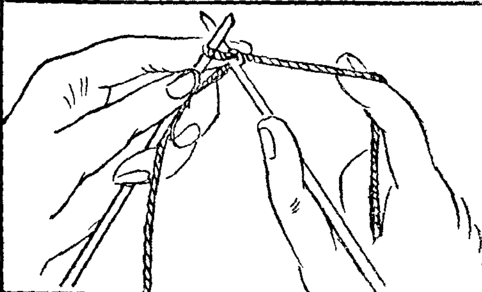
నిట్టింగు ప్రారంభించునపుడు తెలిసికొనవలసిన కొన్ని ముఖ్య పద్ధతులు.

I కాస్టింగు ఆన్ —(బొటన వ్రేలు పద్ధతి) నిట్టింగునకు ముఖ్యము సూదిమీద (గొలుసు) జారుముడి వేయుట మొట్ట మొదట సూదిమీద వేసే వరుసకు కాస్టింగు ఆన్ అంటారు ఇది తరువాత అల్లేటటువంటి దానికంతకూ ఆధారంగా వుంటుంది సర్వసామాన్యంగా బొటన వ్రేలు పద్ధతి నుపయోగిస్తారు ఇది ఎడమచేతి బొటన వ్రేలు మీద దారం వేసి ఒక సూదినుపయోగించి వేస్తారు

1 వ పటము కాస్టింగు ఆన్‌లో బొటన వ్రేలు పద్ధతిలో మొదటి పద్ధతిని చూపించుచున్నది ఒక గజము ఊలు ఒక చివరి భాగమున విడిచి, జారుముడి వేయవలెను ఆ ముడిని కుడిచేతిలో నున్న సూదికి మార్చి వూలు చివరి భాగమును ఎడమ బొటనవ్రేలు మీదుగా చుట్టి బంతినుండి వచ్చు వూలు కుడిచేతి వైపుగా వుంచవలెను

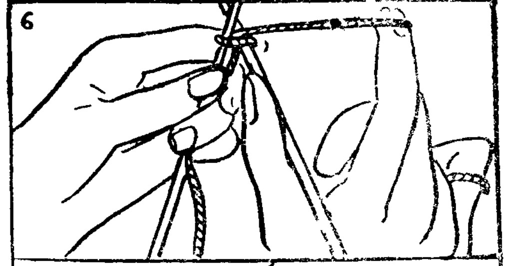
2 ఎడమచేతి వ్రేలు మీదుగా వేసిన గొలుసులో సూదిని మార్చవలెను ఊలు చివరి భాగమును (పటములో చూపిన ప్రకారం) ఎడమ చేతి వ్రేళ్ళ మధ్య గట్టిగా బిగించి వుంచవలెను

3 బంతి నుండి ఊలును ఉపయోగించుచూ ఎడమ చేతిలోని ఊలు చివరి భాగమును యింకా గట్టిగా పట్టుకొని చివరిభాగమును చుట్టవలెను పైవిధముగా చుట్టిన గొలుసువేసిన సూదిని, బొటన వ్రేలుతో ఏర్పరచిన గొలుసులోనుండి తీసి బొటన వ్రేలుమీద వూలును జారు విడువవలెను

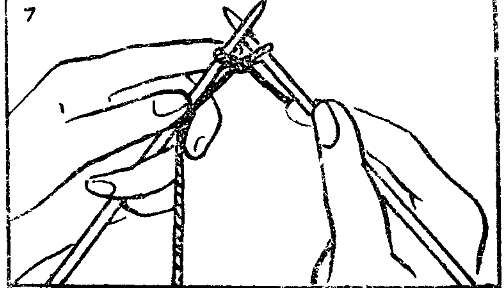
4 ఈవిధముగా మనకు ఎన్ని కుట్లు కావలసిన అన్ని లెక్క పెట్టివేసుకొని ఆతరువాత రెండవసూది కూడ ఉపయోగించి యథాప్రకారం అల్లికను మొదలుపెట్టవచ్చును

II కాస్టింగ్ఆన్ (రెండు సూదులతో వేసెడి పద్ధతి) ఒక సూదిని ఉపయోగించి, బొటనవ్రేలు నుపయోగించి వేసే పద్ధతికి బదులుగా రెండు సూదులుపయోగించి కూడా వేయవచ్చును కాని రెండు సూదు లుపయోగించి వేసిన చివర సాగుటకు వీలు లేకుండ పిల్లల బట్టలకు ఆట్టే గట్టి పట్టు నివ్వజాలదు

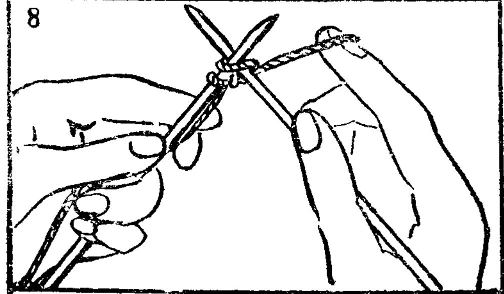
5 రెండు సూదులుపయోగించి వేయుటకో మొదటి పద్ధతి ఊలు చివరభాగము, ఒక జారుముడివేసి (బొటనవ్రేలు పద్ధతి మాదిరిగా ఊలు చివరిభాగ మున ఎక్కువగా నుంచనవుసరములేదు) దానిలో రెండు సూదులు పటములో చూపిన మాదిరిగా ఎడమ చేతిలోని సూదిని పైగా వుంచి కుడిచేతిలోని సూదిని క్రిందుగా వుంచవలెను

6 తరువాత బంతి నుండి వచ్చు ఊలును సూదుల రెండిటి మధ్యనుండి (పటములో చూపిన మాదిరిగా) తీయవలెను

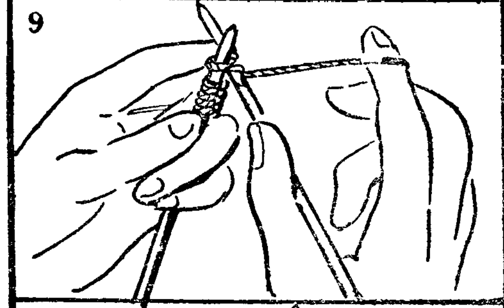

7 కుడిచేతిలోని సూది నుపయోగించి ఆ ఊలు మడ తను రెండు సూదులకు చుట్టుకొని ఉన్న జారుముడి లోనుండి తీయవలెను అప్పుడు రెండు సూదులమీద రెండు జారు ముళ్లు ఏర్పడును

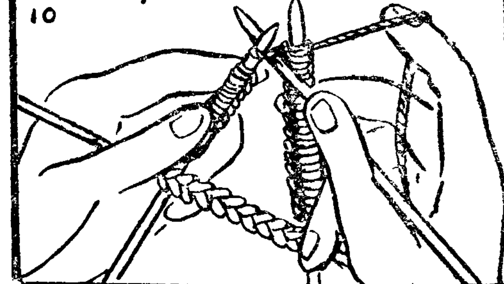

8 కుడిచేతిలోని సూదిమీద జారు ముడిని ఎడమచేతి లోని సూదిమీదకు మార్చవలెను ఇదే విధముగా ఎన్నికుట్లు కావలసిన అన్ని లెక్కచూచుకొని వేసు కోవలెను.

III కాస్టింగ్ఆన్ (మరియొకపద్ధతి) ముందు చెప్పిన పద్ధతి కాస్టింగు ఆన్ కంటె ఇది గట్టిగాను, బింకము గానుండి బలమైన అంచు ఏర్పడును మొట్టమొదట రెండు సూదులతో కాస్టింగుఆన్ చేసే పద్ధతి ప్రకారము అల్లి, ఎడమచేతిలోని సూదిమిద రెండు కుట్లు ఉన్నప్పుడు, కుడి చేతిలోని సూది ఆ రెండిటి మధ్య 9-వ పటములో చూపిన మాదిరిగా మార్చవలెను తరువాత మామూలుగా కాస్టింగుఆన్ చేసేటట్లు చేస్తూ, కాని సూదకొన ప్రతికుట్టు లూప్‌లో గ్రుచ్చకుండా, రెండు కుట్లకు మధ్యలో గ్రుచ్చి అల్లుచుండవలెను

మేజోళ్లు మొదలగునవి వేసేటప్పుడు ఇంకా గట్టిగా వుండుటకు ఈ పటములో చూపినట్లు బొటనవ్రేలు పద్ధ తితో మనకు కావలసినన్ని కుట్లు వేసికొని, వాటిని మూడు భాగములుగా మూడు సూదులమీద వేసి 10-వ పటములో చూపిన మాదిరిగా నాల్గవ సూదితో మొదటి వరుస ప్రారంభించవలెను

నాగాయుత సత్వుడు

• శ్రీమతి వల్లూరు సత్యవాణి •

"బిగ్గరగా చదువు చెల్లాయి ఆ పద్యం—" అన్నది విజయ తన గదిలోంచి ఆత్రంగా

'అబ్బ! నీ కెందుకే ఈ గొడవ' అంటూ పద్యం చదవడం మానింది చెల్లాయి

'కాదు చెల్లాయి నీవా పద్యం పాడుతూ వుంటే ఎన్నో విషయాలు కండ్లకు గట్టాయి ఏవో ఆలోచనలు మనస్సులో కల్గుతున్నాయి చదువు చెల్లీ ఆ పద్యం' అన్నది చెల్లిని సమీపించి విచారంగా

'తప్పక చదువుతా కాదు పాడతా విను ఆ పద్యం' అని ఇలా శ్రావ్యంగా పాడుతుంది

ఉ వేడుక నొక్కరుండు శత వీరకుమారులతోడఁ జల్లుఁబో
రాడి జయించి-యందఱ ననంతపరిశ్రమ పార వశ్యముం
గూడి ప్రమాణకోటి ననఘుండు సమీరణ నంద నుండు మే
యాడక నిద్రవోయె శిశిరానిలముల్ వయి వీచుచుండఁగన్

'ఆం భా ఆది ఆ 5_170'

"ఎంత మంచి పద్యం మహాకవి నన్నయ ఈ పద్యార్థం నీకు తెలుసా ప్రమాణకోటి అంటే ఏం చెప్పింది మీ ఉపాధ్యాయిని చెల్లాయి" అని ప్రేమగా అడిగింది విజయ

'ఏం చెప్పలేదక్కా! నీకు తెలుసా నాకు చెప్పవూ' అంటూ అక్క చేయి పట్టుకుంది జాలిగా చూస్తూ, చెల్లాయి చెల్లాయిని చేతితో నిమురుతూ విజయ! ఇక్కడ మంచి కథవుంది సంస్కృతంలో నన్నయ్య గారు ఆ కథ అనువాదం చేయకుండా వదిలేశారు ఇలా చాలా కథలు వదిలేశారమ్మా

'చెప్పవక్కా'

"విపుల్లి"- ప్రమాణకోట్యాం- గంగాయాం ప్రదేశవిశేషే' అని వ్యాఖ్యలో ఉంది అంటే గంగ యందలి ఒకానొక ప్రదేశం ఈప్రమాణ కోటిలో శూలాలు పాతించి భీమునకు విషాన్నము పెట్టించి, సర్పపాశాలచే కట్టించి ఆనీట ద్రోశాడు దుర్యోధనుడు దైవ వశాన భీముడా శూలాల మీదపడక తొలగి పడ్డాడు వెంటనే లేచి సర్పాలను నలియ జిమ్మగా గొన్ని చచ్చి, మిగిలినవి నాగలోకానికి పోయి వాసుకి మొదలగు నాగులతో చెప్పి వానిని దీసుకొని వచ్చాయి అందులో ఆర్యకుడనే నాగుడున్నాడు (ఆర్యకుని కూతురు కుమారుడు శూరుడు శూరునికూతురు కుంతి కుంతి కుమారుడు భీముడు) ఆర్యకుడు తన దౌహిత్ర దౌహిత్ర దౌహిత్రుడగు భీముని చూచి కౌగలించుకొన్నాడు అంత వాసుకి మొదలైన నాగులు భీముని యందు ప్రీతి గలవాలయి, అతని కనేక ధనము లీయ వచ్చారు అప్పుడు ఆర్యకుడు "వీనికి ధనముంచే ప్రయోజనం లేదు, నూతేనుగుల బలంగల రసమొక కుండలో వుంది ఆ రసాన్ని ఇతడు త్రాగినంత యీయండి" అని చెప్పాడు అంత వారా రసమీయగా భీముడు తూర్పు మొఖంగా కూర్చుని ఎనిమిది కుండల రసం త్రాగి సుఖంగా నిద్రించి ఎనిమిదవనాడు మేల్కొన్నాడు పిమ్మట ఆ నాగులు నీవు పదివేల యేనుగుల బలంగల వాడవై పోర వైరుల నిర్జిస్తావని ఆశీర్వదించి, వస్త్ర మాల్యాదులు కట్టనిచ్చి, పైకి దీసుకొని వచ్చి పూర్వం వారాడుకొన్న ఉద్యానవనంలో దింపి పోయారు.

'అబ్బ ఎంతపనిచేశారు' తర్వాత ఏమయిందక్కా!!"

తరువాత పదివేల యేనుగుల బలంగలవాడై కౌరవులనందరనూ జయించాడు అందుకనే భీముణ్ణి నాగాయుత సత్వుడంటారు తెలిసిందా చెల్లాయి!!

'తెలిసిందక్కా!! ఎలాతెలుసక్కా నీకు యీకథలు"

'విన్నానమ్మా' అని కుంగిపోయింది

'రోజూనాకూ చెప్పవూ, ఈకథలు"

'ఆ, నీవు వింటానంటే అల్లాగే ఇంతకంటె నాకు సంతోషమేముంది చెల్లాయి' అని మౌనం వహించింది విజయ

